

บทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในจังหวัดลำพูน

AGRICULTURAL DEVELOPMENT ROLES OF SUB-DISTRICT
ADMINISTRATION ORGANIZATIONS IN LAMPHUN PROVINCE

นายถาวร ธรรมตา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

พ.ศ. 2543

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

ปริญญา

ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา

เรื่อง บทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน

AGRICULTURAL DEVELOPMENT ROLES OF SUB-DISTRICT ADMINISTRATION
ORGANIZATIONS IN LAMPHUN PROVINCE

นามผู้วิจัย นายถาวร ธรรมตา

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.บุญสม วราเอกศิริ)

วันที่ 6 เดือน ๕.๓ พ.ศ. ๕๓

กรรมการที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเมธ ศิรินิรันดร์)

วันที่ 8 เดือน ๗.๓ พ.ศ. ๕๓

กรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์กิตติพงษ์ ไตรธิกุล)

วันที่ 6 เดือน ๕.๓ พ.ศ. ๕๓

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์ดร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์)

วันที่ ๕ เดือน ๕.๓ พ.ศ. ๕๓

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ปัฐมา สิทธิชัย)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 9 เดือน ๕.๓ พ.ศ. ๕๓

บทคัดย่อ

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

บทบาทางการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในจังหวัดลำพูน

โดย

นายถาวร ธรรมตา

มีนาคม 2543

ประธานกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.บุญสม วราเอกศิริ

ภาควิชา/คณะ: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต.) ในจังหวัดลำพูน 2) บทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. 3) สภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. 4) บทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. และ 5) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. รวบรวมข้อมูลจากสมาชิก อ.บ.ต. จำนวน 298 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบ systematic random sampling และจัดเก็บข้อมูลของสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. จากประธาน อ.บ.ต. ทั้งหมด 38 อ.บ.ต. จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS/PC⁺) พร้อมทั้งนำเสนอในรูปแบบร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าโคสแควร์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีอายุโดยเฉลี่ย 46 ปี ร้อยละ 48.60 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นบังคับเกือบทั้งหมด (98.32%) เป็นคนในพื้นที่ ร้อยละ 61.41 มีอาชีพหลักคือค้าขายและประกอบธุรกิจส่วนตัว และร้อยละ 56.71 มีอาชีพรองคือรับจ้าง โดยมีรายได้รวมเฉลี่ย 208,531 บาทต่อปี ส่วนมาก (96.98% และ 91.31%) มีรถจักรยานยนต์และรถยนต์ไว้ใช้เป็นยานพาหนะในการเดินทาง ร้อยละ 91.28 มีโทรศัพท์ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ร้อยละ 60.40 เป็นสมาชิก อ.บ.ต. โดยตำแหน่ง มีประสบการณ์การฝึกอบรมเฉลี่ย 3-6 ครั้งต่อปี

โดยทั้งหมด และเกือบทั้งหมด (100% และ 97.32%) เคยได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและโทรทัศน์ และร้อยละ 52.41 มีบทบาทการมีส่วนร่วมมากในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.

ส่วนสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. พบว่า โดยเฉลี่ยเป็นตำบลที่มีจำนวนหมู่บ้านประมาณ 11 หมู่บ้าน มากกว่าครึ่ง (55.26%) มีพื้นที่ทั้งหมดไม่เกิน 40,000 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 12,756 ไร่ มีครัวเรือนทั้งหมดโดยเฉลี่ย 2,060 ครัวเรือน โดยมีครัวเรือนเกษตรเฉลี่ยประมาณ 1,446 ครัวเรือน ร้อยละ 89.47 และ ร้อยละ 86.84 ใช้น้ำจากการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าและน้ำบาดาล มีเพียงร้อยละ 2.63 ที่สภาพเส้นทางคมนาคมเป็นถนนลูกรัง มีรายได้ โดยเฉลี่ย 2,837,653 บาทต่อปี ร้อยละ 63.15 มีรายได้ไม่เกิน 2,500,000 บาทต่อปี โดยมี รายได้จากเงินภาษีบำรุงท้องที่เฉลี่ย 1,669,902 บาทต่อปี อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูนทั้งหมดอยู่ในระดับ 3-5 และร้อยละ 81.58 อยู่ในระดับ 5 อ.บ.ต. มีวงเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนา ทั้งหมดโดยเฉลี่ย 2,209,105 บาท และร้อยละ 63.11 มีวงเงินงบประมาณไม่เกิน 2,000,000 บาท ซึ่ง อ.บ.ต. เกือบทั้งหมด (97.37%) ไม่ได้จัดสรรเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร ส่วนการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรมีเพียงร้อยละ 18.42 เท่านั้นที่มีการจัดสรรเงินงบประมาณเกินกว่า 300,000 บาท และ อ.บ.ต. ร้อยละ 55.26 ไม่ได้จัดสรรเงินงบประมาณเพื่อพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเกษตรในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก อ.บ.ต. กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. พบว่า ระดับการศึกษา ภูมิฐานะ อาชีพ รายได้ เครื่องมือสื่อสารและยานพาหนะและการเข้าสู่ตำแหน่งของสมาชิก อ.บ.ต. มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ส่วนอายุ ระยะเวลาที่อาศัยในตำบล การรับข่าวสารด้านการเกษตร และการฝึกอบรม ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. กับบทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. พบว่า จำนวนหมู่บ้าน พื้นที่ทั้งหมด จำนวนครัวเรือนเกษตร รายได้ของ อ.บ.ต. และภาษีบำรุงท้องที่ของ อ.บ.ต. มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับบทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ส่วนพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนครัวเรือนทั้งหมด แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร และเส้นทางคมนาคม ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด

ABSTRACT

Abstract of thesis submitted to the Graduate School of Maejo University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Science in Agricultural Extension

**AGRICULTURAL DEVELOPMENT ROLES OF SUB-DISTRICT
ADMINISTRATION ORGANIZATIONS IN LAMPHUN PROVINCE****BY****TAWRAN THUMMATA****MARCH 2000**

Chairman: Assistant Professor Dr. Boonsom Waraegsiri

Department/Faculty: Department of Agricultural Extension,
Faculty of Agricultural Business

The objectives of this research were to study 1) personal and socio-economic characteristics of the committee members of the Sub-district Administration Organizations (SAO) in Lamphun Province; 2) participation of the members in SAOs' operations; 3) general characteristics of SAOs; 4) agricultural development roles of SAOs, and 5) factors affecting SAOs' performance. The data were gathered from 298 committee members selected by systematic random sampling and basic information about SAOs was elicited from 38 chairpersons. The data were then processed by Statistical Package for Social Sciences (SPSS/PC⁺) and presented in percentage, mean, standard deviation, Chi-square and Coefficient correlation.

The findings indicated that the average age of the respondents was 46 years; 48.60% had finished primary education. Most of them (98.32%) were local people, engaged primarily in trading and private business (61.41%) and 56.71% had general employment as a secondary job. Their average annual income was 208,531 Baht and the majority (96.98%) had motorcycles, 91.31% had pickups, and 91.28% had telephones.

The percentage of SAO committee members assuming the position by being government officials was 60.40. The committee members had participated 3-6 times per year in training. All of them were informed of agricultural information by government officials and most (97.32%) obtained such information through television. More than half of the members (52.41%) played an active role in SAO operations.

Over one-half (55.26%) of SAOs consisted of 11 villages with average cultivated land of 12,156 rai out of 40,000 rai (2.5 rai = 1 acre). There were approximately 2,060 households in each SAO and only 1,446 households were engaged in farming. The households got water for home consumption and farm use by electric pumps and from underground (89.47% and 86.84%). Only 2.63% of the SAOs had laterite roads. The total annual income of each SAO was 2,837,653 Baht on average. The majority (63.15%) had annual revenue of 2,500,000 Baht at the most, 1,669,902 Baht of which came from local taxes. All SAOs were of grades 3-5 and 81.58% were of grade 5. Their annual development budget averaged 2,209,105 Baht and 63.11% had overall budgets of 2,000,000 Baht at the most. Almost all SAOs (97.37%) did not allocate any budget for basic factors for agricultural development. only 18.42% allocated budgets over 300,000 Baht for agricultural production development and 55.26% did not allocate any budget for agricultural institution development.

The study on correlation between the SAO members' participation and their socio-economic characteristics revealed that educational level, domicile, occupation, income, communication media and vehicle, and manner of position assumption were significantly correlated with the members' participation in SAOs' operation while age, period of residing in the community, agricultural information access and training were not. It was also found that number of villages, total area, number of farming households, SAOs' incomes and SAOs' collected local taxes were significantly correlated with the SAO members' agricultural development roles while agricultural area, number of households, water sources for agriculture and roads were not.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญสม วราเอกศิริ ประธานกรรมการที่ปรึกษา รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุเมธ ศิริรินทร์ และอาจารย์กิตติพงษ์ ไตริรกุล กรรมการที่ปรึกษา ที่ให้ความรู้ คำแนะนำ ดูแล และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยดียิ่ง รวมทั้ง อาจารย์ ดร. รัตนา โพธิ์สุวรรณ ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้ตรวจสอบและให้คำแนะนำแก้ไข

โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดามารดา ที่ให้การสนับสนุนและคอยให้กำลังใจให้ผู้วิจัยศึกษาและทำวิทยานิพนธ์สำเร็จ ขอขอบคุณสำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน สำนักงานผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่น จังหวัดลำพูนที่เอื้อเฟื้อข้อมูล นอกจากนี้ยังมีอีกหลายท่านที่ไม่ได้กล่าวชื่อนาม จึงขอขอบคุณทุกท่านในโอกาสนี้ด้วย

ถาวร ธรรมตา

มีนาคม 2543

สารบัญเรื่อง

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญเรื่อง	(8)
สารบัญตาราง	(12)
สารบัญภาพ	(15)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาการวิจัย	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	8
ความหมายของบทบาทและการเกิดบทบาทในองค์การ	8
ความหมายของบทบาท	8
การเกิดบทบาทในองค์การ	10
องค์การบริหารส่วนตำบล	11
ความเป็นมาของการจัดระเบียบบริหารงานในตำบล	11
สาระสำคัญพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537	12
โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล	13
อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล	16
รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล	16
อำนาจหน้าที่ของนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดต่อองค์การบริหารส่วนตำบล	17
การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	21

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา	24
ความหมายของการพัฒนา	24
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
ภาคสรุป	31
กรอบแนวความคิดในการวิจัย	33
สมมติฐานการวิจัย	34
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	35
สถานที่ดำเนินการวิจัย	35
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	36
ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง	37
เครื่องมือในการวิจัยและวิธีการรวบรวมข้อมูล	39
การทดสอบเครื่องมือ	39
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	41
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	42
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	43
ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก	
องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน	43
ลักษณะส่วนบุคคล	43
ลักษณะทางเศรษฐกิจ	46
ลักษณะทางสังคม	52
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	55
ร่วมวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ	55
ร่วมจัดทำแผนและการประชุม	55
ร่วมติดตามประเมินผล	56

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล	59
ขนาดของตำบล	59
พื้นที่ทั้งหมดของตำบล	60
พื้นที่ทำการเกษตรของตำบล	60
ครัวเรือนทั้งหมดของตำบล	62
ครัวเรือนเกษตรของตำบล	62
แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร	63
สภาพเส้นทางคมนาคม	65
รายได้ในรอบปีของ อ.บ.ต.	65
ภาษีบำรุงท้องที่ในรอบปีของ อ.บ.ต.	66
ระดับชั้นของ อ.บ.ต.	68
บทบาทในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล	
ในจังหวัดลำพูน	69
เงินงบประมาณเพื่อการพัฒนาทั้งหมด	69
การดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต.	71
งบประมาณในการพัฒนาการเกษตร	73
ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทการพัฒนาการเกษตร	76
ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม	
ของสมาชิก อ.บ.ต. กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.	76
ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. กับการ	
ดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต.	84
การสรุปสมมติฐาน	91

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	96
สรุปผลการศึกษา	96
อภิปรายผล	101
ข้อเสนอแนะ	104
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	104
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	105
บรรณานุกรม	106
ภาคผนวก	110
ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์	111
ภาคผนวก ข. ประวัติผู้วิจัย	122

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	องค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ของจังหวัดลำพูน	36
2	จำนวนตัวอย่างของแต่ละกลุ่ม	38
3	ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์	40
4	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ภูมิฐานะและระยะเวลาที่อาศัยในตำบล	45
5	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการประกอบอาชีพหลัก และการประกอบอาชีพรอง	47
6	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการประกอบอาชีพหลัก อาชีพรอง และรายได้รวม	49
7	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามยานพาหนะและ เครื่องมือสื่อสาร	51
8	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกการเข้าสู่ตำแหน่ง	52
9	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการฝึกอบรมในรอบปี ที่ผ่านมา	53
10	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการได้รับข่าวสาร ด้านการเกษตร	54
11	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน	57
12	จำนวนและร้อยละของตำบลจำแนกตามจำนวนหมู่บ้าน	59
13	จำนวนและร้อยละของตำบลจำแนกตามพื้นที่ทั้งหมดและพื้นที่ ทำการเกษตร	61
14	จำนวนและร้อยละของตำบลจำแนกตามครัวเรือนทั้งหมดและ ครัวเรือนเกษตร	63
15	จำนวนและร้อยละของตำบลจำแนกตามแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร	64
16	จำนวนและร้อยละของตำบลจำแนกตามเส้นทางคมนาคม	65

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
17	จำนวนและร้อยละของตำบลจำแนกตามเงินรายได้และเงินภาษี บำรุงท้องที่	67
18	จำนวนและร้อยละของตำบลจำแนกตามระดับชั้น อ.บ.ต.	68
19	จำนวนและร้อยละของ อ.บ.ต. จำแนกตามวงเงินงบประมาณ เพื่อการพัฒนา	70
20	จำนวนและร้อยละของ อ.บ.ต. จำแนกตามการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาการเกษตร	72
21	จำนวนและร้อยละของ อ.บ.ต. จำแนกตามการจัดสรร วงเงินงบประมาณเพื่อพัฒนาการเกษตร	75
22	ค่าความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับบทบาทการ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.	77
23	ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับ บทบาทในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.	78
24	ค่าความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจกับบทบาท การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.	79
25	ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจกับ บทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.	81
26	ค่าความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมกับบทบาทการมี ส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.	82
27	ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมกับ บทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.	83
28	ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. กับบทบาทการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร	86
29	ค่าความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. กับบทบาท การพัฒนาการผลิตทางการเกษตร	87
30	ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. กับบทบาทการพัฒนาการผลิตทางการเกษตร	88

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
31	ค่าความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. กับ บทบาทการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร	89
32	ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับบทบาทการพัฒนา สถาบันกลุ่มทางการเกษตร	90

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	โครงสร้างคณะกรรมการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล	15
2	กรอบแนวความคิดในการวิจัย	33

บทที่ 1
บทนำ
(INTRODUCTION)

การปกครองระดับตำบล หมู่บ้าน เป็นการปกครองขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ที่สำคัญเนื่องจากประชาชนคนไทยประมาณร้อยละ 80 อยู่ภายใต้การปกครองในรูปตำบล หมู่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2475 การจัดการปกครอง ตำบล หมู่บ้านตามพระราชบัญญัตินี้ยึดหลักประชาธิปไตย โดยให้ประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้ปกครองด้วยตนเอง ต่อมาสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจได้ ผันแปรไปจากเดิม สภาพสังคมชนบทได้มีการพัฒนาขึ้น ปัญหาความต้องการของประชาชน มีมากขึ้น จึงได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ.2475 แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2486 ให้มีคณะกรรมการตำบลมีอำนาจหน้าที่เป็นที่ปรึกษากำนัน และเสนอข้อเสนอนะกำนัน นอกจากนี้ในปี 2499 รัฐบาลต้องการส่งเสริมให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในระดับตำบล หมู่บ้าน จึงให้จัดตั้งสภาตำบลได้มีการแก้ไข ปรับปรุงหลายครั้ง ต่อมาจึงได้มีประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 ประกาศใช้สภาตำบลรูปแบบใหม่และให้ยกเลิกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารส่วน ตำบลที่เกี่ยวข้องกับสภาตำบลทั้งหมด ทำให้ต่อมาสภาตำบลทั่วประเทศมีรูปแบบเหมือนกัน หมดทั่วประเทศ ซึ่งกฎหมายแม่บทของสภาตำบลมุ่งเน้นการจัดระเบียบการบริหารของตำบล ให้มีประสิทธิภาพซึ่งสภาตำบลมิใช่เป็นหน่วยปกครองท้องถิ่น ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล แต่เป็น กลไกในการบริหารงานของตำบล อย่างไรก็ตามโดยโครงสร้างของสภาตำบลมีลักษณะการ ดำเนินงานมีอิสระคล้ายกับหน่วยการสภาตำบล มีรายได้ของตนเองจากภาษีบำรุงท้องที่ สามารถจัดหางบประมาณตลอดจนบริหารโครงการต่างๆ ด้วยตนเอง

ในทางปฏิบัตินั้น สภาตำบลนับว่ายังไม่ีอิสระและความคล่องตัวในการบริหาร งานเท่าที่ควร เนื่องจากโครงสร้างของสภาตำบลถูกกำหนดให้มีข้าราชการประจำร่วมเป็น คณะด้วย ประกอบกับถูกควบคุมสั่งการโดยตรงจากอำเภอและจังหวัดทำให้สภาตำบลจำเป็นต้องปฏิบัติงานเพื่อสนองนโยบายของทางราชการแทนที่จะตอบสนองต่อสภาพปัญหาและ ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในท้องถิ่นจากสภาพปัญหาดังกล่าวนักวิชาทั้งหลายจึงได้ เสนอแนวคิดให้มีการปรับปรุงโครงสร้างของสภาตำบลเพื่อให้เกิดความอิสระและคล่องตัวในการ

ปฏิบัติงานยิ่งขึ้น นับว่ามีส่วนสำคัญที่ทำให้รัฐบาลได้ตระหนักถึงสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้น จนในที่สุดรัฐบาลให้ออกพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ขึ้น โดยให้ยกเลิกโครงสร้างและรูปแบบการดำเนินงานของสภาตำบลตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 และให้จัดระเบียบการบริหารงานของสภาตำบล ขึ้นใหม่ ซึ่งมีผลให้สภาตำบลจำนวน 6,834 แห่ง ทั่วประเทศได้รับการยกฐานะเป็นนิติบุคคล จำนวน 6,216 แห่ง ในวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2538 และได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหาร ส่วนตำบลอีก 618 แห่ง ในวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2538 (กรมการปกครอง, 2538: 13) ซึ่ง ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีได้กำหนดให้ข้าราชการประจำร่วมเป็นคณะของสภาตำบลและ องค์การบริหารส่วนตำบลด้วยแต่อย่างใด พร้อมทั้งให้อิสระในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นด้วย

ปัญหาในการวิจัย

(Statement of the Problem)

ในการพัฒนาชนบทต่างๆ ที่ได้กระทำกันมาทั้งในอดีต และปัจจุบัน พอจะกล่าว ได้ว่า ความสำเร็จของการพัฒนาชนบทขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการด้วยกัน คือ การผสมผสาน งานและโครงการของส่วนราชการต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การเข้ามามี ส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนที่จะทำโครงการพัฒนา เพื่อประโยชน์ต่อประชาชน โดยส่วนรวม และการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาต่างๆ (ติน ปรัชญพฤทธิ, 2535: 17)

เมื่อรัฐบาลให้ออกพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 เริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 2 มีนาคม พ.ศ.2538 ซึ่งหมายความว่าทุกตำบลทั่วประเทศ จะมีสภาตำบล ซึ่งเป็นนิติบุคคลโดยสมบูรณ์ นอกจากนั้นภายในระยะเวลา 4 ปี ข้างหน้านี้ บรรดาสภาตำบลทั่วประเทศซึ่งมีอยู่ทั้งหมดประมาณเกือบ 7,000 แห่ง ก็จะได้รับการยกฐานะ ขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลอันถือได้ว่าเป็นหน่วยการบริหารส่วนท้องถิ่นในระดับล่างสุด

ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและเป็นองค์การของประชาชนที่สำคัญที่จะมีส่วนร่วมสร้าง มีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทของประเทศ ซึ่งประเด็นที่น่าสนใจคือ การที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับการยกฐานะมาจากสภาตำบล ซึ่งเคยอยู่ในฐานะที่พึ่งพิงระบบราชการและข้าราชการประจำมาโดยตลอด แต่กลับได้รับความเป็นอิสระอย่างกะทันหันจากผลของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว โดยยังมีได้รับการปูพื้นฐานด้านการจัดการบริหารโครงการพัฒนามาก่อน โดยเฉพาะการพัฒนาด้านการเกษตร ดังนั้นเพื่อให้ทราบว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์ต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาการเกษตรจึงได้เลือกศึกษาบทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives of the Study)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน
2. บทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน
3. สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน
4. บทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน
5. ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(Expected Results)

จากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว เป็นประโยชน์สำหรับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ในทางวิชาการ

1. ก่อให้เกิดความรู้ การค้นพบ และได้ทราบถึงบทบาทที่แตกต่างไปจากผลการศึกษามีอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทการพัฒนาการเกษตร องค์การบริหารงานส่วนตำบล ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา การวิจัยและการค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป
2. เกิดประโยชน์โดยตรงต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการวางแผนและประสานงานร่วมกันเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ในทางปฏิบัติ

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ บุคลากรในหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำข้อมูลครั้งนี้มาเป็นแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะเกษตรตำบล ซึ่งต้องเข้าไปปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่และประสานงานกับคณะกรรมการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนพัฒนาตำบล
2. ทราบถึงบทบาทการพัฒนาในด้านการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เอื้อประโยชน์ให้การปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถปรับปรุงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย (Scope of the Study)

1. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาจากกลุ่มประชากรที่เป็นสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ปี พ.ศ.2537 ทุกอำเภอของจังหวัดลำพูน จำนวน 7 อำเภอ 38 ตำบล จำนวน 1,172 คน
2. องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูนได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลในปี พ.ศ. 2539 และ 2540 เป็นบางตำบล ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงได้ศึกษาบทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูนเฉพาะในปีงบประมาณ 2541 เท่านั้น
3. องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูนทั้งหมด 38 แห่ง อยู่ในระดับชั้น 3-5 เท่านั้น ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาบทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ในระดับชั้น 3, 4, 5 เท่านั้น

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ (Operational Definition of Terms)

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งเกิดจากการยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาททุกตำบลในจังหวัดลำพูน

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดลำพูน หมายถึง บุคคลโดยตำแหน่งได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านของทุกหมู่บ้านในตำบล แพทย์ประจำตำบล และบุคคลผู้ได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้น หมู่บ้านละ 2 คน รวมทั้งคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537

บทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. หมายถึง การมีสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบลได้นำไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วน ตำบลในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ตั้งแต่เริ่มต้นถึงขั้นสุดท้าย ซึ่งได้แก่ขั้นตอน

1. ร่วมวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ
2. ร่วมจัดทำแผนและการประชุม
3. ร่วมติดตามประเมินผล

บทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิก อ.บ.ต. วัดจากการมีส่วนร่วม ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาว่าได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด โดยแบ่งเป็น 5 ลำดับชั้นคือ "มีบทบาทมากที่สุด" = 5 คะแนน "มีบทบาทมาก" = 4 คะแนน "มีบทบาทปานกลาง" = 3 คะแนน "มีบทบาทน้อย" = 2 คะแนน และ "มีบทบาทน้อยที่สุด" = 1 คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าคะแนนน้ำหนักเฉลี่ย เปรียบเทียบดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.68 – 5.00 มีบทบาทมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.67 มีบทบาทปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 มีบทบาทน้อย

ระดับชั้นของ อ.บ.ต. หมายถึง การจัดลำดับองค์การบริหารส่วนตำบลตาม ประกาศของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งแบ่งระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็น 5 ระดับ ชั้น โดยพิจารณารายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหลักคือ

ชั้น 1 หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ในรอบหนึ่งปีเกินกว่า 20 ล้านบาทขึ้นไป

ชั้น 2 หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ในรอบหนึ่งปีตั้งแต่ 12 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 20 ล้านบาท

ชั้น 3 หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ในรอบหนึ่งปีตั้งแต่ 6 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 12 ล้านบาท

ชั้น 4 หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ในรอบหนึ่งปีตั้งแต่ 3 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 6 ล้านบาท

ชั้น 5 หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ในรอบหนึ่งปีต่ำกว่า 3 ล้านบาท

ภาษีบำรุงท้องที่ของ อ.บ.ต. หมายถึง รายได้ที่ อ.บ.ต. เก็บจากภาษีโรงเรือน และที่ดิน ภาษีป้าย อากรการฆ่าสัตว์ ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาตและค่าปรับต่างๆ และรายได้จากทรัพย์สิน สาธารณูปโภคและการพาณิชย์ของ อ.บ.ต. เอง และรายได้ซึ่งหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่จัดเก็บให้จากภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิตและค่าใบอนุญาตเล่นการพนัน เก็บให้จากภาษีรถยนต์และค่าธรรมเนียมล้อเลื่อน และจัดสรรหรือแบ่งให้จากการให้จากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่จากรังนกนางแอ่น ค่าธรรมเนียม น้ำบาดาล อากรการประมง ค่าภาคหลวงป่าไม้ ค่าภาคหลวงแร่ ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม ค่าจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมที่ดิน และค่าธรรมเนียมตามกฎหมายอุทยานแห่งชาติ

บทบาทการพัฒนาการเกษตร หมายถึง การกระทำต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรทั้งการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ตลอดจนการจัดการเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร ให้มีความเจริญ ความมั่งคั่ง ความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน ที่แสดงออกมากว่าให้ความสำคัญมากขึ้นเพียงใดกับการพัฒนาการเกษตร

บทบาทการพัฒนาการเกษตรวัดจากผลการดำเนินงานในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาว่าได้ดำเนินงานพัฒนาการเกษตรไปแล้วมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตรไปแล้วกี่โครงการ โดยแบ่งเป็น 5 ลำดับชั้น คือ ถ้ามีการจัดทำมากกว่า 8 โครงการ แสดงว่า "มีบทบาทมากที่สุด" = 5 คะแนน 7-8 โครงการ "มีบทบาทมาก" = 4 คะแนน 5-6 โครงการ "มีบทบาทปานกลาง" = 3 คะแนน 3-4 โครงการ "มีบทบาทน้อย" = 2 คะแนน และถ้ามีจัดทำโครงการ 1-2 โครงการ แสดงว่า "มีบทบาทน้อยมาก" = 1 คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าคะแนนน้ำหนักเฉลี่ยเปรียบเทียบเกณฑ์ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.68 – 5.00 มีบทบาทมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.67 มีบทบาทปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 มีบทบาทน้อย

บทที่ 2
การตรวจเอกสาร
(REVIEW OF RELATED LITERATURE)

เพื่อความกระจ่างชัดในปัญหาการวิจัยและสามารถดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้องตรงประเด็น ผู้วิจัยจึงตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ความหมายของบทบาทและการเกิดบทบาทในองค์การ
องค์การบริหารส่วนตำบล
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของบทบาทและการเกิดบทบาทในองค์การ

ความหมายของบทบาท

“บทบาท” หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะของแต่ละบุคคลเมื่ออยู่ในตำแหน่งที่กำหนดในสังคม (Rolman, 1973 ในสมยศ สุวิทย์ภรณ์, 2534: 10) ส่วน สุพัตรา สุภาพ (2528: 30) ได้ให้ความหมายว่า บทบาทคือ การปฏิบัติตามลัทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อหรือแม่ บทบาทคือต้องเลี้ยงดูลูก ซึ่งสอดคล้องกับ พัทยา สายหนู (2524: 76) กล่าวว่า บทบาทคือการกระทำต่างๆ ที่ “บท” กำหนดไว้ให้ผู้แสดงให้ละครเรื่องนั้นๆ เป็นตัว (ละคร) อะไร

ไพบุลย์ ช่างเรียน (2516: 27) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่างๆ กันอันแสดงลักษณะโดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น ในขณะเดียวกัน ไพทฤษฎี เครือแก้ว (2513: 29) ยังให้ความหมายอีกนัยหนึ่งซึ่งแตกต่างกันออกไปว่าเป็นแบบแผนของการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสภาพการณ์แห่งการติดต่อสัมพันธ์ การถ่ายทอดแนวความคิดระหว่างกันและการตอบสนองซึ่งกันและกัน

พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์ (2528: 7) ได้ให้ความหมายที่ชัดเจนลงไปอีกว่า บทบาท เป็นข้อกำหนดพฤติกรรม ซึ่งผูกพันกับสถานะภาพ ถึงแม้ว่าจะมีบทบาทกำหนดขอบเขตพฤติกรรมแต่ไม่ได้มีลักษณะจำเพาะเจาะจงบางกรณีบุคคลจะต้องพร้อมที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับคนอื่น ๆ ซึ่งใช้บทที่แตกต่างกันออกไป

Levenson (1954) ในกรมส่งเสริมการเกษตร (2529: 6) ได้สรุปบทบาทไว้ 3 ประการคือ

1. บทบาท หมายถึง ความมุ่งหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบ ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้
2. บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่คิดและกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้นๆ
3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่กระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม

Giolmer ในสมัยศ สุนิทยาภรณ์ (2534: 11) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามเงื่อนไขและอำนาจหน้าที่กระทำเมื่อดำรงตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใดและยังให้ความรู้เพิ่มเติมว่าสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนคือ

1. บทบาทที่กำหนดโดยตำแหน่ง ได้แก่ ฐานะ ตำแหน่ง กฎ ระเบียบ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ซึ่งกำหนดไว้เป็นปทัสถาน สำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง ซึ่งเป็นที่คาดหวังหรืออุดมคติ
2. บทบาทที่กำหนดโดยบุคลิกภาพ ได้แก่ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความสามารถ ตลอดจนขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมและประเพณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งยึดถือเป็นแนวปฏิบัติเพื่อสนองตอบบทบาทตามอุดมคติอันเป็นบทบาทที่ได้ปฏิบัติจริง

ส่วนทิตยา สุวรรณขง (2517: 163-169) ได้สรุปบทบาทอย่างกว้างๆ และครอบคลุมทั้งหมดว่า ประกอบด้วย 3 อย่างคือ บทบาทที่ควรจะเป็น บทบาทที่แสดงออก และ บทบาทความคาดหวัง

การเกิดบทบาทในองค์การ

การเกิดบทบาทในองค์การเป็นสิ่งเชื่อมโยงระหว่างตัวบุคคลกับองค์การ ซึ่งแสดงถึงพฤติกรรมของคนในองค์การที่คาดว่าจะแสดงออก อันเกิดจากผลของการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันขององค์การ เทคนิค วิทยาการและความคาดหวังของบุคคลในงานที่ทำ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และจะมีการเกิดบทบาทเป็นระยะดังนี้คือ (เอ็ด สาระภูมิ, 2527: 19)

ระยะที่ 1 ระยะของการคาดหวังในบทบาทจะเกิดขึ้นเมื่อเข้ามาในองค์การจะได้รับข้อมูลข่าวสารอันเกิดจากการปฐมนิเทศ การฝึกอบรม

ระยะที่ 2 ระยะเป็นทางการจะเกิดขึ้นเมื่อถูกกำหนดบทบาทที่จะต้องแสดงในรูปของวัตถุประสงค์ ระเบียบวิธีการปฏิบัติ กฎข้อบังคับและต้องแสดงบทบาทไปตามกำหนดเมื่อแลกกับผลตอบแทน

ระยะที่ 3 ระยะเรียนรู้บทบาท จะเกิดขึ้นเมื่อเริ่มปฏิบัติงานที่จะต้องแสดงออกอย่างเป็นทางการ ขณะเดียวกันมีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการ

ระยะที่ 5 ระยะคงอยู่หรือออกไปจากองค์การ หากปรับตัวให้เข้ากับบทบาทของหน่วยงานและความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานที่ไม่เป็นทางการได้ก็คงอยู่ต่อไปได้แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากเขาไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับองค์การหรือผู้ร่วมงานในองค์การ โดยเกิดความขัดแย้งหรือไม่ชัดเจนในบทบาท จะเกิดความเบื่อหน่ายและลาออกไปในที่สุด (เชียวชาญ อังศุวัฒน์กุล, 2530: 226)

ดังนั้น ความหมายเกี่ยวกับบทบาทและการเกิดบทบาทในองค์การสามารถสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติภารกิจของผู้ดำรงตำแหน่งที่ควรจะเป็นหรือจะแสดงออก อันสอดคล้องกับสถานภาพของตนกับสังคมที่ปฏิบัติงานอยู่ในตำแหน่งนั้น ส่วนการเกิดบทบาทในองค์การเป็นการแสดงออกของบุคคลเมื่อเข้ามารับผิดชอบงาน จะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกฎเกณฑ์ระเบียบของหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติ เพื่อนร่วมงานทั้งในหน้าที่การงาน

และส่วนตัว หากสามารถปฏิบัติตัวเข้ากับงาน หน่วยงานและมีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานได้ดี ก็จะสามารถปฏิบัติงานอยู่ต่อไปได้ หากเกิดความขัดแย้งทั้งในงาน หน่วยงานและผู้ร่วมงานแล้ว จะลาออกไปเนื่องจากความเบื่อหน่าย

องค์การบริหารส่วนตำบล

สภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบัน ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับ กฤษฎีกา เล่ม 111 ตอนที่ 53 ก. ลงวันที่ 2 ธันวาคม 2537 และจากผลของพระราชบัญญัติ ฉบับนี้ ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินอย่างขนาดใหญ่ อันเนื่องมาจากการกระจายอำนาจจากรัฐบาลลงสู่องค์กรประชาชนในระดับตำบลครั้ง ประวัติศาสตร์ ถึงแม้ว่าสภาตำบลยังไม่มีฐานะเป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่น แต่เนื่องจาก สภาตำบลมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้นจึงนำเสนอเนื้อหา ในส่วนของสภาตำบลไว้ด้วย เพื่อจะได้ทำความเข้าใจกับการบริหารงานในระดับตำบลอย่าง ครบถ้วนและชัดเจน

ความเป็นมาของการจัดระเบียบบริหารงานในตำบล

การจัดระเบียบบริหารงานในตำบลได้เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะ ปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2475 ซึ่งกำหนดให้หลายบ้านรวมกันขึ้นเป็นหมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ดูแลและหมู่บ้านหลายหมู่บ้านรวมกันขึ้นเป็นตำบล มีกำนันเป็นผู้ดูแล โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะมีภารกิจที่ช่วยเหลือทางราชการในการปกครองท้องที่นั้นๆ ต่อมาได้มีการแก้ไข เพิ่มเติมพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2486 และพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2510 ให้มีคณะกรรมการตำบลขึ้นคณะหนึ่งประกอบ

ไปด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และครูประจำตำบลหนึ่งคนกับ กรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิหมู่บ้านละ 1 คน ซึ่งนายอำเภอเป็นผู้คัดเลือกให้เป็นกรรมการ ตำบล คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่กำนันเกี่ยวกับการดำเนินการ ตามอำนาจหน้าที่ของกำนัน

ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขการจัดระเบียบบริหารงานในตำบลหลายครั้งคือ

- 1) คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 ให้มีสภาตำบลครั้งแรก
- 2) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ.2499 จัดให้มีองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติฉบับที่ 326
- 3) คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 275/326 ได้จัดให้มีคณะกรรมการสภาตำบล
- 4) ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 รัฐบาลมุ่งที่จะให้สภาตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือทางราชการ และเป็นผู้นำประชาชนในตำบลในการพัฒนาตำบลและพัฒนาชนบท และ
- 5) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งมีเนื้อหาที่จะกล่าวต่อไป

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537

การจัดระเบียบบริหารในตำบล โดยมีสภาตำบลตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 362 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ได้ดำเนินการเรื่อยมาจนกระทั่งคณะรัฐมนตรีภายใต้การนำของ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดนโยบายที่จะปรับปรุงการบริหารงานในตำบลโดยได้แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2535 ในนโยบายการเมืองและการบริหารราชการ ข้อ 1.10 ไว้ว่าจะ “กระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น โดยจัดให้มีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นทุกระดับ ตลอดจนเพิ่มบทบาทและอำนาจในการตัดสินใจขององค์กรปกครองท้องถิ่น ให้อำนาจในการกำหนดนโยบายการพัฒนา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการวางผังเมืองเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตย และจะส่งเสริมให้องค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับตำบลเป็นนิติบุคคล เพื่อมีความคล่องตัวและร่วมแก้ปัญหาของประชาชนในตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชวงส์ ฉายะบุตร, 2539: 193-197)

ต่อมารัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย ได้ประกาศให้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 โดยมีผลบังคับให้ใช้ในวันที่ 2 มีนาคม 2538 สรุปสาระสำคัญดังนี้

1. ให้ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326
2. ให้สภาตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในตำบล แพทย์ประจำตำบล และสมาชิกซึ่งได้รับเลือกหมู่บ้านละ 2 คน
3. สภาตำบล ซึ่งรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ให้ยกฐานะเป็น "องค์การบริหารส่วนตำบล" มีฐานะเป็นนิติบุคคลและราชการส่วนท้องถิ่น (กรมการปกครอง, 2538: 14)

ในปี พ.ศ.2538 มีองค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต.) จำนวนทั่วประเทศ 618 แห่ง จาก 58 จังหวัด 230 อำเภอ 12 กิ่งอำเภอ และ 5,135 หมู่บ้าน และเมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ.2539 และกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มขึ้น (ปี พ.ศ. 2539) มีองค์การบริหารส่วนตำบล 2,760 แห่ง (อนุสรณ์ ศิริชาติ, 2539: 9)

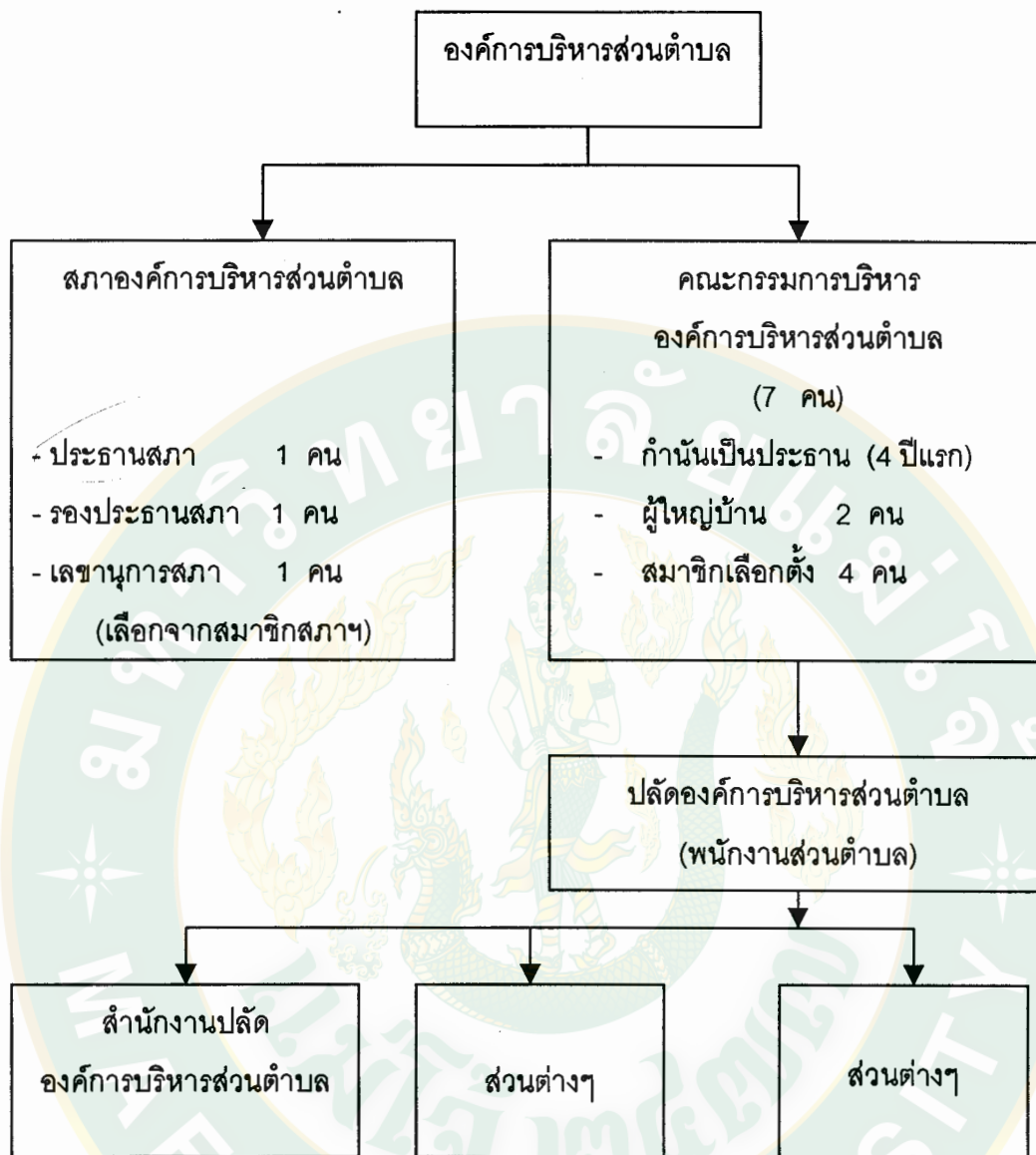
โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ได้กำหนดให้มีหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เรียกว่า องค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นด้วย โดยสภาตำบลที่จะจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้นั้นจะต้องมีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท ทั้งนี้การจัดตั้งจะทำโดยประกาศของกระทรวงมหาดไทยในราชกิจจานุเบกษา

ในเรื่องโครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (ภาพที่ 1) จะมีสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีสมาชิก 2 ประเภท คือ สมาชิกโดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลและแพทย์ประจำตำบล และสมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในแต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้นหมู่บ้านละ 2 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะเลือกคณะบุคคลขึ้นเป็นคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คน และสมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน นอกจากนี้สภาองค์การ

บริหารส่วนตำบลจะเลือกสมาชิกด้วยกันเป็นประธานสภาคนหนึ่ง รองประธานคนหนึ่งและ เลขานุการคนหนึ่ง ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะต้องไม่เป็นคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วน ตำบลในส่วนของคณะกรรมการก็จะเลือกคณะกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการบริหาร คนหนึ่งและเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหารอีกคนหนึ่ง

ภาพที่ 1 โครงสร้างคณะกรรมการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา: ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539: 159)

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในเรื่องของอำนาจหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กเยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ การคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ทางราชการมอบหมาย นอกจากนี้หน้าที่ที่ต้องทำดังกล่าวแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลยังอาจจัดกิจกรรมในเขตของตนในการให้มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตร การให้มีและบำรุงรักษาการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น การให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร และกิจการสหกรณ์ การส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว การบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน การหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล การให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม และการจัดกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ ทั้งนี้การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบังคับตำบลเพื่อบังคับใช้แก่ราษฎรในตำบลได้ โดยอาจกำหนดโทษปรับแก่ผู้ฝ่าฝืนได้แต่ต้องไม่เกิน 500 บาท

ในด้านการรับผิดชอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจะรับผิดชอบดำเนินการให้เป็นตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยประธานกรรมการบริหารจะเป็นผู้แทนขององค์การบริหารส่วนตำบลและมีพนักงานส่วนตำบลเป็นผู้ปฏิบัติงานประจำขององค์การบริหารส่วนตำบลอีกด้วย

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

สำหรับในเรื่องรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีรายได้คล้ายกับที่หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่นพึงมี กล่าวคือ

ประการแรก เป็นรายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลเก็บเองจากภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อាកกรการฆ่าสัตว์ ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาตและค่าปรับต่างๆ และรายได้จากทรัพย์สินสาธารณะบริโภคและการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลเอง

ประเภทที่สอง เป็นรายได้ซึ่งหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่จัดเก็บให้จากภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต และค่าใบอนุญาตเล่นการพนัน เก็บให้จากภาษีรถยนต์ และค่าธรรมเนียมล้อเลื่อน และจัดสรรหรือแบ่งให้จากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ จากอาคารรังกนางแอ่น ค่าธรรมเนียมน้ำบาดาล อาคารการประมง ค่าภาคหลวงป่าไม้ ค่าภาคหลวงแร่ ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม ค่าจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมที่ดิน และค่าธรรมเนียมตามกฎหมายอุทยานแห่งชาติ ซึ่งรายได้จากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่นรูปอื่นจะไม่ได้รับการจัดสรรหรือแบ่งให้แต่อย่างใด

ประการที่สาม เป็นรายได้จากเงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือการจัดสรรให้โดยหน่วยงานของรัฐ

อำนาจหน้าที่ของนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดต่อองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ด้านตัวบุคคล

1.1 นายอำเภอเป็นผู้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งได้รับเลือกตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้ นายอำเภอจะต้องดูแลให้การเลือกตั้งเป็นไปตามระเบียบและเกิดความบริสุทธิ์ยุติธรรม

1.2 นายอำเภอ เป็นผู้รับใบลาออกจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้ง

1.3 นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยนายอำเภอจะต้องแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวตามมติขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.4 นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะประชุมและมีมติแต่งตั้งกำนัน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นผู้ใหญ่บ้านไม่เกินสองคนและจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งได้รับการเลือกตั้งไม่เกินสี่คน โดยนายอำเภอจะต้องแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น

1.5 นายอำเภอรับหนังสือลาออกจากตำแหน่งของประธานกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลชั่วคราวได้ หากประธานกรรมการบริหารว่างลงเนื่องจากเหตุอื่น นอกจากครบวาระและไม่อาจเลือกประธานกรรมการบริหารขึ้นใหม่ได้

1.6 นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งกรรมการบริหารส่วนตำบลให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างซึ่งอยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราวได้ โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม แต่หาก บุคคลผู้นั้นเป็นข้าราชการที่มีได้อยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ให้กระทรวงมหาดไทยทำ ความตกลงกับต้นสังกัดของข้าราชการผู้นั้นก่อนแต่งตั้ง

2. ด้านงบประมาณและการคลัง

2.1 นายอำเภอเป็นผู้อนุมัติใช้ข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายขององค์การ บริหารส่วนตำบลเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลใช้ต่อไป

กรณีที่นายอำเภอไม่อนุมัติร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่าย ให้นายอำเภอส่งคืน ร่างข้อบังคับนั้นให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทบทวนใหม่ และหากสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลพิจารณาแล้วทบทวนยืนยันตามร่างข้อบังคับงบประมาณเดิม ด้วยเสียงข้างมากให้ นายอำเภอส่งร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายนั้นไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้งมติยืนยันนั้น

2.2 ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย กรณีเกิดความขัดแย้งระหว่าง นายอำเภอกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในเรื่องข้อบังคับงบประมาณรายจ่าย ถ้าผู้ว่าราชการ จังหวัดพิจารณาแล้ว เห็นชอบกับร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วน ตำบลให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งให้คณะกรรมการลงชื่ออนุมัติ แต่ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัด พิจารณาแล้วไม่เห็นชอบกับร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายนั้นให้ร่างข้อบังคับงบประมาณ รายจ่ายนั้นอันตกไป

3. ด้านการบริหารงาน

3.1 นายอำเภอเป็นผู้เรียกประชุม เปิดและปิดประชุมสภาองค์การบริหารส่วน ตำบล กรณีที่ยังไม่มีประธานสภาหรือประธานสภาไม่เรียกประชุมตามกำหนด

3.2 นายอำเภอเป็นผู้เรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมัยวิสามัญ เมื่อประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานกรรมการบริหาร หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ เห็นว่าเป็นการจำเป็น และจะเป็นประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบล และยื่นคำร้องต่อนายอำเภอ

3.2 นายอำเภอเป็นผู้อนุญาตให้ขยายเวลาในสมัยประชุมสามัญและสมัยประชุมวิสามัญของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

3.3 นายอำเภอเป็นผู้ลงชื่อให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบลซึ่งเป็นกฎหมายท้องถิ่นที่บังคับใช้ในพื้นที่แล้ว ประธานกรรมการบริหารจึงลงชื่อและประกาศใช้ข้อบังคับตำบลนั้นต่อไป

กรณีที่นายอำเภอไม่เห็นชอบกับร่างข้อบังคับตำบล หากร่างข้อบังคับตำบลนั้น กำหนดให้มีโทษปรับไว้ด้วยให้ร่างข้อบังคับตำบลนั้นตกไป แต่หากร่างข้อบังคับตำบลนั้นมิได้ กำหนดโทษไว้ด้วยให้นายอำเภอส่งร่างข้อบังคับตำบลนั้นคืนให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทบทวนใหม่และหากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาทบทวนแล้วยืนยันตามร่าง ข้อบังคับตำบลเดิม ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ให้ประธานกรรมการบริหารลงชื่อและประกาศใช้เป็นข้อบังคับ ตำบลนั้นได้เลยโดยไม่ต้องขอความเห็นจากนายอำเภออีก

4. มาตรการในการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล

บทบาทของนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเป็น การกำกับดูแลให้องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติตามกฎหมาย ทั้งนี้หากองค์การบริหารส่วน ตำบลมีการดำเนินการที่นายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าไม่ถูกต้องก็จะมีมาตรการ ดำเนินการต่อองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

4.1 นายอำเภอมีอำนาจสั่งให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งได้รับ เลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 9 หรือมิได้อยู่ในหมู่บ้านของตน เกินหกเดือนหรือขาดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลติดต่อกันสามครั้ง

4.2 ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งได้รับ เลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อเห็นว่าบกพร่องในทางความประพฤติ

4.3 ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือแพทย์ประจำตำบลออกจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือแพทย์ประจำตำบลได้เมื่อบุคคลผู้นั้นมีส่วนได้เสียในสัญญาที่บงการบริหารส่วนตำบลหรือในกิจการที่กระทำแก่องค์การบริหารส่วนตำบล

4.4 ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลออกจากตำแหน่งกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านเมื่อบุคคลนั้นถูกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

4.5 นายอำเภอมีอำนาจเรียกสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการบริหาร พนักงานส่วนตำบล และลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลมาชี้แจงหรือสอบสวนตลอดจนเรียกรายงานและเอกสารใดๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบล

4.6 หากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติไม่ชอบด้วยหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ตามคำแนะนำของนายอำเภอ และหากการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผลจากการกระทำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือแพทย์ประจำตำบลให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้บุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำตำบล โดยให้ถือว่าเป็นการให้ออกจากตำแหน่งเพราะบกพร่องในทางความประพฤติ หรือความสามารถไม่เหมาะสมกับตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

4.7 หากคณะกรรมการบริหาร กระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งให้คณะกรรมการบริหารทั้งคณะ หรือคณะกรรมการบริหารบางคนพ้นจากตำแหน่งได้ตามคำแนะนำของนายอำเภอ และหากการที่คณะกรรมการบริหารโดยตำแหน่งหรือกรรมการบริหารที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวเป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้บุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แล้วแต่กรณี โดยให้ถือว่าเป็นการให้ออกจากตำแหน่งเพราะบกพร่องในทางความประพฤติหรือความสามารถไม่เหมาะสมกับตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

การวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบใหม่ ซึ่งจะต้องบริหารงาน โครงการและงบประมาณของตนเองตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 จึงกำหนดให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาตำบลให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ การผังเมืองและปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดการใช้งบประมาณของแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลให้สอดคล้องกับงบประมาณที่มีอยู่ ประเภทแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลมี 2 ลักษณะคือ

1. แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล 5 ปี หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบล อันมีลักษณะเป็นการกำหนดนโยบาย แนวทางแผนงาน โครงการในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบลให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2. แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบล อันมีลักษณะเป็นแนวทางและรายการประสานแผนงานและโครงการของจังหวัด ตำบล และการดำเนินงานของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งได้จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปีเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น

องค์ประกอบของแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 สภาพปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบล
- ส่วนที่ 2 แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหา
- ส่วนที่ 3 งานโครงการ และกิจกรรมการพัฒนาและงบประมาณที่ใช้

ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

เมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลได้ทราบถึงสภาพปัญหา แนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา ตลอดจนงานโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่จะนำมาลงในพื้นที่แล้ว จึงนำสิ่งเหล่านี้มาเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยอาจแบ่งขั้นตอนในการจัดทำแผนออกเป็น 6 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดปัญหา วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้รับผิดชอบ: คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

เป็นการรวบรวมเอาข้อมูลที่ได้จาก กชช. 2 ค. จปฐ. ข้อมูลแหล่งน้ำระดับหมู่บ้าน และข้อมูลอื่นๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนำมากำหนดเป็นตัวปัญหาว่าปัญหาเหล่านั้นเกิดจากอะไร มีสภาพของปัญหามาจากอะไร แล้วทำการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการเกิดปัญหา ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขว่าจะทำอย่างไร

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ผู้รับผิดชอบ: คณะกรรมการบริหารส่วนตำบล

ขั้นตอนนี้ เป็นการประชุมคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อกำหนดลำดับความสำคัญเร่งด่วนของปัญหา ก่อนที่จะนำไปกำหนดเป็นแนวทางพัฒนาว่าจะดำเนินการจัดทำแผนอย่างไรในการพัฒนาจึงจะแก้ไขปัญหขององค์การบริหารส่วนตำบลได้

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดโครงการและกิจกรรมการพัฒนาและแหล่งงบประมาณ

ผู้รับผิดชอบ: คณะกรรมการบริหารส่วนตำบล

ขั้นตอนนี้เป็นโครงการและกิจกรรมตามแนวทางในการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อแก้ไขปัญหที่ได้จัดเรียงลำดับความสำคัญไว้แล้ว โดยพิจารณารูปแบบของโครงการหรือกำหนดวงเงินที่จะต้องให้ และแหล่งงบประมาณที่จะนำมาจัดทำโครงการนั้น

ขั้นตอนที่ 4 จัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้รับผิดชอบ: คณะกรรมการบริหารส่วนตำบล

เป็นขั้นตอนที่คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลได้นำโครงการที่ได้พิจารณาพร้อมแหล่งงบประมาณมาบรรจุลงในร่างแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล 5 ปี เพื่อจะนำไปกำหนดเป็นแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปีต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การให้ความเห็นชอบ

ผู้รับผิดชอบ: คณะกรรมการบริหารส่วนตำบลและสภาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบล นายอำเภอ

เมื่อคณะจัดทำร่างแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจึงนำร่างแผนพัฒนาดังกล่าวเสนอเพื่อขอรับความคิดเห็นชอบเพื่อใช้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การติดตามประเมินผล

ผู้รับผิดชอบ: คณะกรรมการบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

เมื่อนำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลไปใช้เพื่อให้การดำเนินการติดตามและประเมินผลงาน โครงการ และกิจกรรมต่างๆ ที่นำไปดำเนินการว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ประสบปัญหาอะไรและมีแนวทางการแก้ไขปัญหายังไง เพื่อนำปัญหาอุปสรรค ตลอดจนการแก้ไขปัญหามาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาในปีต่อไปให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำร่างแผน โดยนำโครงการจากแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล 5 ปี มากำหนดในแผนแล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนจัดทำแผนต่อไป ในการจัดทำงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลในส่วนของงานโครงการและกิจกรรมในการพัฒนาให้พิจารณาจากงานโครงการ และกิจกรรมในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับการอนุมัติแล้วมาประกอบการจัดทำงบประมาณประจำปีให้สอดคล้องกับเงินงบประมาณที่มีอยู่ ในกรณีที่หน่วยราชการอื่นจะนำโครงการมาลงในเขตพื้นที่ขององค์การ

บริหารส่วนตำบลให้ประสานนำลงบรรจุในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกโครงการด้วย จึงจะเห็นได้ว่าการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลจะสำเร็จลุล่วงได้ก็โดยการประสานร่วมมือกันระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ตลอดจนความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอันเป็นพื้นฐานของการกระจายอำนาจ การตัดสินใจในการพัฒนาตนเองของท้องถิ่นต่อไป (กรมการปกครอง, 2538: 102-106)

ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

ความหมายของการพัฒนา (Development)

การพัฒนานอกจากที่มีความหมายถึงการเปลี่ยนระบบที่ทำการแล้วยังมีความหมายอื่นซึ่งอาจจะนำมาพิจารณาได้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ใน กมล อุดลพันธ์ และคณะ (2529: 9) ให้ความหมายคำว่า "พัฒนา" ว่า หมายถึง ความเจริญ ความงอกงาม ส่วนบรรพต วีระชัย (2517: 335) เห็นว่า "การพัฒนา" ไม่มีความหมายที่แน่ชัด แต่มีแนวกว้างๆ ทางด้านความเจริญความงอกงาม ความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และปกติมักแยกออกไปในการพัฒนาทางด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางด้านการเมือง การพัฒนาทางสังคม

อมร รักษาสัตย์ (2515: 6-10) มีความเห็นว่า คำว่า "พัฒนา" ที่ใช้อยู่แพร่หลายในปัจจุบันนี้มิได้มีความหมายตรงกับคำว่า "พัฒนา" หรือ "วิวัฒนาการ" หมายถึง ความเจริญ ความงอกงาม นับว่ามีความหมายเหมือนกันคือหมายถึง การทำให้เกิดความเจริญ ความก้าวหน้า ความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี แต่คำว่า "พัฒนา" ในยุคนี้ น่าจะหมายถึงความถึงความพยายามอย่างแข็งขันของประเทศ สถาบัน และบุคคลต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก ในการปฏิบัติการใดๆ ให้บังเกิดผลดีในทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวิทยาการ เพื่อให้สังคม

นั้นๆ ก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งต่างไปจากความหมายดั้งเดิม ซึ่งน่าจะหมายถึงความเจริญก้าวหน้าไปตามวิถีทางธรรมชาติ เช่น เด็กเติบโตขึ้นมาเองตามธรรมชาติ ค่อยเป็นค่อยไปและมีความหมายทำนองว่า ประเทศหรือสิ่งนั้นๆ เติบโต วัฒนามาด้วยกำลังของตนเองไม่ได้พึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

Weidner ใน กมล อุดุลพันธ์ และคณะ (2529: 8-9) ได้รวบรวมแนวความคิดของนักวิชาการที่ให้ความหมายของคำว่า “การพัฒนา” (development) จากบรรดาข้อเขียนต่างๆ ว่า อาจจะแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มคือ

กลุ่มแรก เห็นว่า การพัฒนานั้นเป็นเรื่องของความเจริญเติบโต (growth) ซึ่งหมายถึงมีการเปลี่ยนแปลงในผลที่ได้ (output) ของระบบโดยมีปริมาณผลที่ได้เหล่านั้นสูงขึ้นกว่าเดิม เช่น พัฒนาให้เกิดความเจริญเติบโตในด้านกำลังกองทัพหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ

กลุ่มที่สอง เห็นว่า การพัฒนานั้นเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงในระบบที่กระทำการ (system change) เช่น การเปลี่ยนแปลงระบบสังคมหรือระบบบริหารในประเทศที่กำลังพัฒนา

กลุ่มที่สาม เห็นว่า การพัฒนาเป็นการปฏิบัติการโดยมีจุดมุ่งหมาย (modernity) หรือการสร้างชาติ (nation-building) และความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ (socio-economic progress) ซึ่งความทันสมัย (modernity) นั้น หมายถึง การมีสภาพทางเศรษฐกิจดีขึ้นกว่าเดิม การเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้นกว่าเดิม การเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้นกว่าเดิม การรู้หนังสือหรือได้รับการศึกษาดีขึ้น ส่วนการสร้างชาติ (nation-building) ซึ่งเป็นผลที่ได้อีกอย่างหนึ่งของการพัฒนานั้นมองได้หลายด้าน สำหรับในประเทศด้อยพัฒนานั้น อาจจะมองได้ว่าเป็นเรื่องของเอกลักษณ์ของชาติ (national identity) ความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของประเทศ (solidarity) การก่อร่างสร้างตัวของประเทศและการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชน (structuralization and participation) สำหรับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจสังคม (socio-economic progress) นั้น หมายถึง การแก้ไขปรับปรุงโดยทั่วถึงและไม่ลดละ ทั้งในด้านวัตถุ

และสวัสดิการสังคม ซึ่งสามารถเห็นผลได้และวัดได้ เช่น คุ้ได้จากรายได้เฉลี่ยต่อหัว (per-capital income) เพิ่มสูงขึ้นหรือเด็กที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและวิทยาลัยเพิ่มจำนวนมากขึ้นและอื่นๆ ในลักษณะเดียวกัน ประเทศที่จะพัฒนาได้อย่างรวดเร็วนั้นจะต้องเป็นประเทศที่มีการปฏิบัติงานโดยมีจุดมุ่งหมาย (goal-oriented country) มุ่งให้เกิดความทันสมัย (modernity) ในบ้านเมืองพร้อมกับเน้นหนักในการสร้างชาติ (nation-building) และความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจสังคม (socio-economic progress)

กลุ่มที่สี่ เห็นว่าการพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงโดยมีการวางแผนไว้ก่อนล่วงหน้า (planned change) แนวคิดของนักวิชาการกลุ่มนี้เห็นว่าการพัฒนาที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้นั้น จะต้องมีการวางแผนระดับชาติและมีการนำไปปฏิบัติโดยผู้ปฏิบัติงาน โดยใช้มรรควิธี (means) ต่างๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมาย (ends) ที่ได้วางแผนไว้

ดังนั้นการ "พัฒนา" โดยทั่วไป หมายถึง การเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่ง ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นสภาพที่ดีขึ้นหรือสภาพที่มุ่งประสงค์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นมีวิธีหรือกระบวนการที่อาจเลือกปฏิบัติได้ 3 วิธีคือ

1. การเจริญเติบโต (growth) มีลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับของการกระทำ การ ซึ่งได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในขนาดหรือความสามารถและคุณสมบัติในตัวของผู้กระทำเอง เช่น การหมั่นดูแลรักษาให้พืชเติบโต แข็งแรงได้ผลผลิตมากขึ้น
2. การพัฒนา (development) มีลักษณะเป็นการเปลี่ยนระบบที่กระทำการได้แก่ การเปลี่ยนที่ตัวกระทำเอง เช่น เปลี่ยนไปใช้พันธุ์ดีเพื่อให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น
3. การแปลงรูป (transformation) มีลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันสิ่งแวดล้อมต่างๆ ซึ่งได้แก่ การเปลี่ยนที่องค์ประกอบภายนอก เช่น การยกทรงหรือใส่ปุ๋ยพืช เพื่อให้ผลผลิตมากขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผลงานวิจัยที่ผ่านๆ มาเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับสภาตำบลเสียเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามเมื่อได้ศึกษาบททวนผลงานวิจัยเหล่านี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ มีส่วนเกี่ยวข้องและมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อบทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในที่นี่ จึงขอเสนอผลการวิจัยที่สำคัญๆ พอสังเขป ดังนี้

ชัยยศ ศิริวัฒนบรร (2531: 25) ได้กล่าวถึง ปัญหาด้านบุคลากรของสภาตำบล ดังนี้

1. ระดับความรู้พื้นฐานค่อนข้างต่ำ ปัจจุบันกรรมการสภาตำบลส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จึงเป็นปัญหามากในด้านเทคนิคการพัฒนา ซึ่งนับวันจะเพิ่มมากขึ้น เช่น การจัดทำโครงการ การวางแผน การพัฒนาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการสมัยใหม่ รวมไปถึงการดำเนินการได้อย่างทั่วถึงและถูกต้องได้

2. ความรู้ในงานของสภาตำบล กรรมการสภาตำบล โดยเฉพาะกรรมการสภาตำบลผู้ทรงคุณวุฒิเป็นจำนวนมากยังขาดความรู้ แม้ในงานที่ตนเองเกี่ยวข้องโดยตรงในฐานะกรรมการสภาตำบล ความรู้เหล่านั้นได้แก่ บทบาทหน้าที่และโครงสร้างของสภาตำบล ระเบียบวาระ ข้อบังคับ การประชุมและระเบียบงบประมาณและการสร้าง

3. ปัญหาการประกอบอาชีพ เนื่องจากการเป็นกรรมการสภาตำบลนั้นมีค่าใช้จ่ายหลักพอที่จะเลี้ยงตัวเองได้ กรรมการสภาตำบลทุกคนจึงต้องมีอาชีพอื่นของตนเองจึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลาทุ่มเทให้กับงานในสภาตำบลได้เต็มที่ และไม่มีแรงจูงใจที่มีนัยสำคัญพอที่จะพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถให้มากขึ้นได้

4. ค่าตอบแทน ผลจากการวิจัยแม้จะปรากฏว่า ค่าตอบแทน เบี้ยประชุมจะไม่ใช่ปัญหาใหญ่ก็ตาม แต่ในระยะยาวแล้วจะเป็นสิ่งจูงใจให้กับบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นกรรมการสภาตำบลนั้นเป็นเรื่องยาก การทบทวนหาหนทางที่จะจัดสรรเงินเพื่อเป็นค่าเบี้ยประชุมให้กรรมการสภาตำบลจึงเป็นมาตรการที่จำเป็น

5. ปัญหาความเป็นอิสระของสภาตำบล เนื่องจากสภาตำบลส่วนใหญ่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอในการพัฒนาท้องถิ่น รัฐบาลจึงได้ให้เงินงบประมาณอุดหนุนช่วยเหลือ โดยปัจจุบันรัฐได้จัดสรรไว้ในโครงการสร้างงานในชนบทในประเด็นนี้เองจึงทำให้ทางราชการ โดยเฉพาะข้าราชการประจำต้องเข้าไปควบคุมดูแลในการใช้จ่ายเงินเพื่อให้เป็นไปอย่างชอบธรรม แต่ก็เกิดผลตามมาคือกรรมการสภาตำบลจะเคยชินกับการได้รับ โดยเฉพาะด้านขั้นตอนระเบียบการปฏิบัติการเบิกจ่ายเงิน การขออนุมัติโครงการ ข้าราชการประจำจะมีบทบาทมาก ด้วยเหตุนี้ส่งผลให้กรรมการสภาตำบลยังคงต้องพึ่งพาข้าราชการในด้านคำแนะนำด้านวิชาการ การวางแผน และระเบียบวิธีปฏิบัติต่างๆ อยู่

6. นโยบายของรัฐบาล รัฐบาลยังไม่มีนโยบายที่แน่ชัดต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากร เพราะในปัจจุบันยังพิจารณากันอยู่ในระดับโครงสร้างของสภาตำบลเท่านั้น การพัฒนาประสิทธิภาพของกรรมการสภาตำบลให้มีความรู้ความเข้าใจจนกระทั่งสามารถดำเนินงานสภาตำบลได้ดีนั้นเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดก่อนที่จะพัฒนาจากตำบลในด้านอื่นๆ

7. บรรทัดฐานของสังคมตามธรรมชาติของโครงสร้างอำนาจในชุมชนผู้นำจะมีบทบาทมากในการชี้้นำให้ผู้อื่นคล้อยตาม ในพื้นที่ชนบทเขตการปกครองระดับตำบลกำนันจะมีบทบาทสูงทั้งในฐานะผู้นำตามธรรมชาติและผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการ ข้อคิดเห็น คำวินิจฉัยของกำนันจึงมีความหนักแน่นมาก บทบาทในการประชุมสภาตำบลกำนันในฐานะประธานสภาตำบลจะมีความโดดเด่น การคัดค้านความคิดเห็นของกำนันมีน้อย โดยนัยนี้กรรมการสภาตำบลอื่นๆ จึงมีบทบาทน้อยลงเพราะต้องเชื่อฟังและทำตามผู้นำเพราะผู้นำมีอำนาจมากกว่าและรู้ข้อมูลดีกว่า ลักษณะการมีบทบาทสูงในสภาตำบลนี้รวมไปถึงข้าราชการที่ปฏิบัติงานในเขตตำบลนั้นๆ ด้วย เนื่องจากสถานภาพของข้าราชการได้รับการยกย่องจากราษฎรในชนบทมาก

สุริยันต์ ศรีจันทร์ (2523: 27) ได้กล่าวว่า บทบาทของคณะกรรมการสภาตำบลต่อการวางแผนพัฒนาตำบล พบว่า ความไม่พร้อมของคณะกรรมการสภาตำบลมีผลทำให้การวางแผนพัฒนาตำบลไม่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ คณะกรรมการสภาตำบลมีพื้นฐานการศึกษาต่ำ ขาดความรับผิดชอบ ไม่กระตือรือร้น มีอายุมากไม่คล่องตัวในการทำงาน มีขีดจำกัดในการทำแผนพัฒนาตำบล ขาดความคิดริเริ่มในการดำเนินโครงการตามแผนพัฒนาตำบล

และสภาตำบลมีรายได้ไม่เพียงพอจะสนองต่อความต้องการของประชาชนต้องพึ่งพา
งบประมาณจากส่วนกลาง

สุรศักดิ์ ศรีมงคล (2523: 28) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของสภาตำบลในการพัฒนา
ชนบทพบว่า อุปสรรคในการบริหารงานของสภาตำบลมีอยู่ 9 ประการคือ

1. รายได้ไม่พอใช้จ่าย ตามโครงการพัฒนาตำบล
2. คณะกรรมการสภาตำบลขาดความรู้เรื่องระเบียบแบบแผนการบริหารงาน
กรรมการสภาตำบลมีภารกิจหลายด้าน ปฏิบัติงานไม่ได้เต็มที่ องค์ประกอบสภาตำบล
มากเกินไปทำให้ขาดความรับผิดชอบ ภารกิจส่วนใหญ่ตกอยู่ที่กำนันคนเดียวไม่มีเจ้าหน้าที่
ปฏิบัติงานธุรการให้
3. การไม่เป็นนิติบุคคล ไม่มีที่ทำการสภาตำบลไม่มีอำนาจตัดสินใจ ตลอดจน
การอนุมัติหรือตั้งงบประมาณเอง ทำให้ไม่คล่องตัวในการปฏิบัติงาน
4. สภาตำบลมีภารกิจอำนาจหน้าที่มาก ไม่สามารถพิจารณาได้ว่าทำอะไร
ก่อนหลัง หน้าที่บางอย่างไม่ชัดเจนและไม่มีอำนาจเป็นของตนเองอย่างแท้จริง
5. หน่วยราชการต่างๆ มีพฤติกรรมที่ไม่ให้ความสนใจหรือให้การสนับสนุนสภา
ตำบล
6. การประสานแผนงานโครงการของสภาตำบลไม่ดี ไม่สอดคล้องกับปัญหาและ
ความต้องการของราษฎรในหมู่บ้าน
7. สภาตำบลมีความซับซ้อน สับสนในโครงสร้างอำนาจหน้าที่ระหว่างตำบลกับ
สภาตำบล ซึ่งผู้ปฏิบัติงานเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกันทำให้ราษฎรไม่เข้าใจรูปแบบ ขาดความ
สนใจเข้าร่วมกิจการสภาตำบล
8. อำเภอก็ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือสภาตำบลได้เพียงพอ เพราะขาดเงิน
งบประมาณ เครื่องมืออุปกรณ์และเจ้าหน้าที่
9. นายอำเภอ ปลัดอำเภอ พัฒนาการ มีพฤติกรรมการบริหารงานที่โน้มเอียงให้
สภาตำบลคล้อยตามแนวคิดของตนเอง การครอบงำทำให้สภาตำบลขาดความคิดริเริ่ม

โกวิทย์ พวงงาม (2539: 35) ได้กล่าวถึงการสำรวจภาคสนามถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2538 โดยภาพรวมพบประเด็นปัญหา ดังนี้

1. อาคาร สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ใน อ.บ.ต. พบว่า มีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้
 - 1.1 ยังไม่มีสถานที่ตั้ง อ.บ.ต. เป็นของตนเอง
 - 1.2 สถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ ใน อ.บ.ต. ยังไม่พร้อม ไม่ดีและมีไม่เพียงพอ
2. เกี่ยวกับความรู้ความสามารถ พบว่าที่ยังเป็นปัญหามีดังนี้
 - 2.1 ไม่ค่อยมีความรู้และประสบการณ์ ก้าวทำงานได้ไม่ดีเท่าที่ควร
 - 2.2 ไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบ ระเบียบ ข้อบังคับของ อ.บ.ต. และไม่ค่อยรู้เรื่องการทำงานในบทบาทหน้าที่และข่าวสารต่างๆ
 - 2.3 ประชาชนทั่วไปยังไม่มีความรู้ความเข้าใจและไม่ให้ความร่วมมือ
 - 2.4 อ.บ.ต. ที่ตั้งเป็นการชั่วคราวยังไม่มีความรู้และไม่ทำงาน ทำงานไม่ทันภาระงานฯ ยังไม่ค่อยมีความรู้
3. เกี่ยวกับการจัดการใน อ.บ.ต. พบว่า ที่ยังมีปัญหามีดังนี้
 - 3.1 งบประมาณล่าช้า งบประมาณน้อย ยังขาดแคลนและไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ
 - 3.2 การประชุมของสมาชิกสภา อ.บ.ต. ไม่ตรงตามเวลา ไม่พร้อมเพรียงกัน ไม่ค่อยลงรอยกัน
 - 3.3 บทบาทของผู้หญิงในที่ประชุมยังมีน้อย
 - 3.4 การแสดงความคิดเห็นยังไม่กล้าแสดงออก
 - 3.5 ทำงานไม่ทัน งบประมาณและการจัดสรรยังไม่เป็นธรรมเท่าที่ควร
 - 3.6 ขาดเจ้าหน้าที่การเงินและการบัญชี และประธานยังประกาศรับสมัครไม่ถูกต้อง
 - 3.7 ขาดความสามัคคี การประสานงานและการประชาสัมพันธ์ดี

จากการสัมภาษณ์ในหัวข้อปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จังหวัดตาก โดยมูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ใน โกวิทย์ พวงงาม (2539: 37) พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประการ เช่น การที่ต้องยืมตัวข้าราชการมาทำงานใน อ.บ.ต. โดยไม่มีพนักงาน อ.บ.ต. เป็นของตนเอง การมีวัสดุอุปกรณ์ในการทำงานจำกัด การไม่เข้าใจ

บทบาทหน้าที่ของสมาชิก อ.บ.ต. การไม่สามารถจัดทำข้อบังคับตำบลได้เอง ตลอดจนการไม่สามารถทำแผนพัฒนาตำบลของตนเองได้ต้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ การไม่เข้าใจเรื่องระบบการจัดทำบัญชีและงบประมาณของตำบลเป็นต้น

จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ได้มีการศึกษาถึงบทบาทและความรู้ความเข้าใจของผู้นำท้องถิ่นและปัญหาการบริหารงานของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลไว้บ้าง แล้วแต่ยังไม่แพร่หลายและไม่ครอบคลุมถึงประเด็นปัญหาด้านต่างๆของการพัฒนามากนัก ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหากได้มีการศึกษาเฉพาะบทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลกันอย่างจริงจัง ก็น่าจะช่วยตอบข้อสงสัยต่างๆ และสามารถนำปัญหาเรื่องจุดอ่อนต่างๆ มาปรับปรุงแก้ไขซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบท อ.บ.ต. สามารถประสานงานบริหารงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ภาคสรุป (Overview)

รัฐบาลมีนโยบายในการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น โดยเฉพาะในระดับตำบลเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจในการบริหารงาน การจัดการทรัพยากรและการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้อย่างอิสระ และคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ตลอดจนมีบทบาทในการพัฒนาตำบลในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความเจริญในท้องถิ่น ซึ่งโครงการพัฒนาการเกษตรเป็นส่วนหนึ่งของงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีการจัดทำแผนการพัฒนาการเกษตรให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับพื้นที่และศักยภาพของเกษตรกร มีสมาชิกของ อ.บ.ต. เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ในขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีความเหมาะสมและตรงกับความต้องการของคนในท้องถิ่น ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นมากที่สุด ดังนั้นในการศึกษาบทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูน จึงได้ศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก อ.บ.ต. ที่แตกต่างกัน มีผลทำให้มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ซึ่งได้แก่ ร่วมวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ

ร่วมจัดทำแผนและการประชุม ร่วมติดตามประเมินผลต่างกัน และสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. ที่แตกต่างกันมีผลทำให้การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร ในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ถนนขนส่งผลผลิตการเกษตร ตลาดสินค้าเกษตร ยุ้งฉางเก็บผลผลิต ส่วนในด้านการพัฒนาการผลิต ได้แก่ การฝึกอบรมความรู้ทางการเกษตร การจัดตั้งกองทุนการผลิต การจัดหาปัจจัยการผลิต และในด้านการพัฒนาสถาบันกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร มีความแตกต่างกันในด้านใดบ้าง เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขให้งานพัฒนาชนบทของ อ.บ.ต. ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

กรอบแนวความคิดในการวิจัย (Conceptual Framework of the Study)

จากผลของการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ใช้เป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย (conceptual framework) เกี่ยวกับบทบาทการบริหารการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดลำพูน ดังนี้

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก อ.บ.ต. ซึ่งประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ ยานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร การเข้าสู่ตำแหน่งของสมาชิก ประสบการณ์การฝึกอบรม ความรู้เกี่ยวกับ อ.บ.ต. ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร การได้รับข่าวสารทางการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. คือร่วมวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ ร่วมวางแผนและการประชุม ร่วมติดตามประเมินผล และสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. ซึ่งประกอบด้วยขนาดของ อ.บ.ต. พื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ทำการเกษตร จำนวนครัวเรือนทั้งหมด จำนวนครัวเรือนเกษตร แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร เส้นทางการคมนาคม รายได้ของ อ.บ.ต. ระดับชั้นของ อ.บ.ต. มีผลต่อบทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ในด้านการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร การพัฒนาการผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร

ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทการพัฒนาการเกษตร
ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน

บทบาทการพัฒนาการเกษตรของ
องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน

ตัวแปรต้น (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ภาพที่ 2 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypotheses)

จากการตรวจเอกสาร รายงานการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจึงตั้งสมมติฐาน ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา ระยะเวลาที่อาศัยในตำบล อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้จากอาชีพหลัก รายได้จากอาชีพรอง รายได้รวม เครื่องมือสื่อสาร ยานพาหนะ การเข้าสู่ตำแหน่ง การฝึกอบรม การได้รับข่าวสารด้านการเกษตรที่ต่างกันมีผลทำให้บทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน
2. สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบด้วย ขนาดของตำบล พื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ทำการเกษตร ครัวเรือนทั้งหมด ครัวเรือนเกษตร แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร เส้นทางคมนาคม รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ภาษีบำรุงท้องที่ ระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ต่างกันมีผลต่อบทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน

บทที่ 3
วิธีการวิจัย
(RESEARCH METHODOLOGY)

สถานที่ดำเนินการวิจัย
(Locale of the Study)

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดดำเนินการในพื้นที่ทุกอำเภอของจังหวัดลำพูน ที่ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การของจังหวัดลำพูนที่ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 38 ตำบล (กองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2540: 170-171)

จังหวัดลำพูน ถูกเลือกเป็นพื้นที่ในการวิจัยด้วยเหตุผลดังนี้

1. มีความสนใจบทบาทการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน เพราะเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ในขณะเดียวกันหลายฝ่ายก็ได้ตั้งข้อสังเกตว่า หลังจากที่ได้รับบริหารงานมาช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลประสบปัญหาต่างๆ หลายประการ ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไขแต่ยังไม่ได้มีการศึกษาวิเคราะห์กันอย่างจริงจัง ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดลำพูนมีอาชีพทางการเกษตร ดังนั้นจึงได้เลือกศึกษาบทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน

2. จังหวัดลำพูนมีองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีระดับการพัฒนาที่หลากหลาย เช่นเดียวกับในจังหวัดอื่นๆ ของประเทศไทย ฉะนั้นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้รวมทั้งผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ทุกองค์การบริหารส่วนตำบลของประเทศไทย สามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง
(The Population and Sampling Procedures)

ประชากรกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้คือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดของจังหวัดลำพูนทั้งสิ้น 38 องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ 7 อำเภอ จำนวน 1,172 คน

ตารางที่ 1 องค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดลำพูน

ลำดับ	อำเภอ	อ.บ.ต.	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล			รวม
			กำนัน (ราย)	ผู้ใหญ่บ้าน (ราย)	สมาชิก (ราย)	
1	เมือง	11	11	114	228	353
2	บ้านธิ	2	2	27	54	83
3	แม่ทา	4	4	40	80	124
4	บ้านโฮ่ง	5	5	42	84	131
5	ลี้	6	6	58	116	180
6	ทุ่งหัวช้าง	3	3	31	62	96
7	ป่าซาง	7	7	66	132	205
รวม		38	38	378	756	1,172

ที่มา: สำนักงานผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำพูน (2540: 7)

ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องด้วยประชากรมีจำนวนแน่นอน (finite population) คือ 1,172 คน จึงใช้สูตรของ Yamane ในระบออง กรรณสูตร (2531: 10) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ โดยมีสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = ขนาดของตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e^2 = ความคลาดเคลื่อน

แทนค่า

$$n = \frac{1,172}{1 + 1,172 (0.05)^2}$$

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง = 298 คน

ขั้นที่ 2 การสุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม (แต่ละอำเภอ)

ประชากรแต่ละกลุ่มมีจำนวนไม่เท่ากัน ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มมีการคิดคำนวณแบ่งสัดส่วนตามจำนวนประชากรในแต่ละกลุ่มโดยใช้สูตรของ Nagtalon (1983) อ้างในนำชัย ทนุผล (2529: 54) ดังนี้

$$n_i = \frac{n N_i}{N}$$

n = ขนาดของตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากรทั้งหมด

N_i = จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม

n_i = จำนวนตัวอย่างที่สุ่มจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม
จากการคำนวณได้จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนตัวอย่างของแต่ละกลุ่ม

ลำดับ	อำเภอ	จำนวน อ.บ.ต.	จำนวนสมาชิก	จำนวนตัวอย่าง
1	เมือง	11	353	90
2	บ้านธิ	2	83	21
3	แม่ทา	4	124	32
4	บ้านโฮ้ง	5	131	33
5	ลี้	6	180	46
6	ทุ่งหัวช้าง	3	96	24
7	ป่าซาง	7	205	52
รวม		38	1,172	298

ขั้นที่ 3 สุ่มตัวอย่างบุคคลของแต่ละกลุ่มให้การสุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบ (systematic random sampling) จากบัญชีรายชื่อของทางราชการที่จัดทำไว้แล้ว โดย

ขั้นที่ 1 หาช่วงการสุ่ม (Sampling interval-i) ซึ่งมีสูตรดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538: 89)

$$\text{Sampling interval (i)} = \frac{N}{n}$$

N = ขนาดของประชากร

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 2 กำหนดหมายเลขประชากรตามรายชื่อที่เรียงกันอยู่แล้วตามลำดับ

ขั้นที่ 3 สุ่มหน่วยเริ่มต้น

ขั้นที่ 4 หาหน่วยตัวอย่างต่อไปจนได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ

เครื่องมือในการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล (Research Instrument and Data Gathering)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ (interview schedule) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้แบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ชุด

1. แบบสัมภาษณ์สำหรับสมาชิก อ.บ.ต. เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และบทบาทการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูน

2. แบบสัมภาษณ์สำหรับประธาน อ.บ.ต. เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของตำบล ซึ่งประกอบด้วย ขนาดของตำบล พื้นที่ทำการเกษตร ประชากรในภาคเกษตร รายได้ของ อ.บ.ต. ระดับชั้นของ อ.บ.ต. และบทบาทการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูน

การทดสอบเครื่องมือ (Pretesting of the Instrument)

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแนวทางในการตรวจเอกสาร นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการเพื่อพิจารณาความตรงของเนื้อหา (content validity) และแก้ไขปรับปรุงตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการแนะนำเพื่อให้เหมาะสมในด้านความเชื่อมั่น (reliability) ได้ทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบใช้กับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดลำพูน จำนวน 20 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีหาความสอดคล้องภายใน (internal consistency method) แบบ Cronbach's alpha ในสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2536: 153) ได้กล่าวได้ดังนี้

$$\alpha = N/(N-1)[1-\Sigma S^2(Y_i)/S^2_x]$$

ในที่นี้ α = ค่าความคลาดเคลื่อน

N = จำนวนของรายการ

S^2_x = ค่าความผันแปรทั้งหมด

$\Sigma S^2(Y_i)$ = ผลรวมของค่าความผันแปรของแต่ละรายการ

ผู้วิจัยได้ทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) แบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน จำนวน 20 ราย ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.9432 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ใช้เป็นเครื่องมือวิจัยที่ให้ความน่าเชื่อถือได้ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
วิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ	0.9320
จัดทำแผนและการประชุม	0.9045
ติดตามและประเมินผล	0.9930
รวม	0.9432

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบแล้วนำเสนอข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจัดหมวดหมู่ รวบรวมค่าต่างๆ เพื่อบันทึกลงในรหัส (coding form) แล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์หาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ทางสถิติสำหรับกรวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS/PC⁺) ดังนี้คือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ข้อมูลเกี่ยวข้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินของสมาชิก อ.บ.ต. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของตำบล ซึ่งประกอบด้วยขนาดของ ตำบล พื้นที่การเกษตร ประชากรในภาคเกษตร รายได้ของ อ.บ.ต. ระดับชั้นของ อ.บ.ต. และข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูน ได้แสดงผลการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยิมเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ทดสอบค่าไคสแควร์ (χ^2 -test) เพื่อศึกษาข้อมูลที่เป็นนามบัญญัติเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก อ.บ.ต. กับบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. และสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. กับการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต.

3. ทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ตามแบบ Pearson Product Moment เพื่อศึกษาข้อมูลที่มีระดับการวัดเป็นมาตราช่วงขึ้นและอัตราส่วนเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ของสมาชิก อ.บ.ต. กับบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. และ สภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. กับการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต.

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

(Research Duration))

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้เวลาในการวิจัย ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2541 ถึง เดือน มกราคม พ.ศ. 2543

บทที่ 4
ผลการวิจัยและวิจารณ์
(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการพัฒนาการเกษตรของ
องค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต.) ในจังหวัดลำพูน ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล
เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 298 คน ได้จากการ
สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล และผลการดำเนินงาน
พัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล รวบรวมจากองค์การบริหารส่วนตำบล
จำนวน 38 ตำบล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำเสนอเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
ในจังหวัดลำพูน
2. บทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
3. สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล
4. บทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล
5. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูน

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก
องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน

ลักษณะส่วนบุคคล

1. อายุ

ผลการวิจัยในตารางที่ 4 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีอายุโดยเฉลี่ย 46 ปี มีอายุสูงสุด
59 ปี และมีอายุต่ำสุด 27 ปี ผู้ให้ข้อมูลประมาณหนึ่งในสาม (32.55%) มีอายุในช่วง 41-47
ปี รองลงมาร้อยละ 29.87 มีอายุในช่วง 48-54 ปี มีเพียงร้อยละ 2.01 เท่านั้นที่มีอายุในช่วง
27-33 ปี

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลอยู่ในวัยผู้ใหญ่เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดคุณสมบัติของสมาชิก อ.บ.ต. จะต้องมียุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 40 ปี เพราะวัยดังกล่าวมีลักษณะการประกอบอาชีพที่แน่นอน ตั้งใจทำงานมีความรับผิดชอบ ประสบการณ์และความสามารถในการแก้ไขปัญหาทำให้ผู้ให้ข้อมูลในวัยดังกล่าวได้รับการยอมรับจากคนในสังคม

2. ระดับการศึกษา

ผลการวิจัยในตารางที่ 4 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่ง (48.66%) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และหนึ่งในสี่ (25.50%) จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ และอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ร้อยละ 13.09 และ 9.40 ตามลำดับ ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมีเพียง ร้อยละ 3.35 เท่านั้น

การที่ผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งมีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาชั้นบังคับมีเพียงส่วนน้อยที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าระดับการศึกษาภาคบังคับนั้น เพราะกฎหมายได้บังคับวุฒิการศึกษาของสมาชิก อ.บ.ต. อย่างต่ำ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาเท่านั้น ทำให้คุณวุฒิการศึกษาของสมาชิก อ.บ.ต. ค่อนข้างต่ำ สอดคล้องกับกรมการปกครอง (2539: 35) ได้กล่าวว่า ปัญหาด้านบุคลากรของ อ.บ.ต. คือระดับความรู้พื้นฐานค่อนข้างต่ำ ทำให้เกิดปัญหาในด้านการพัฒนา เช่น การจัดทำโครงการ การวางแผน การพัฒนาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการสมัยใหม่

3. ภูมิลำเนา

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (98.32%) เป็นคนในพื้นที่มีเพียงร้อยละ 1.68 เท่านั้น ที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลได้ระบุว่าบุคคลที่ได้รับเลือกเข้ามาเป็นสมาชิก อ.บ.ต. ส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่ซึ่งเป็นที่รู้จักคุ้นเคยและได้รับการยอมรับจากสังคม ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่มาจากแหล่งอื่นที่ได้รับการเลือกเข้ามาเป็นสมาชิกส่วนมากแล้วจะมาสมรสกับคนในหมู่บ้านตำบลนั้นๆ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนาและระยะเวลาที่อาศัยในตำบล

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (n=298)	ร้อยละ
อายุปี		
27-33	6	2.01
34-40	64	21.48
41-47	97	32.55
48-54	89	29.87
มากกว่า 54	2	14.09
$\bar{X} = 46.37$	$SD = 6.70$	Min-Max = 27-59
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาชั้นบังคับ	145	48.66
มัธยมศึกษาตอนต้น	76	25.50
มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปว.ช.	39	13.09
อนุปริญญา, ปว.ส.	28	9.40
ปริญญาตรี	10	3.35
ภูมิลำเนา		
เป็นคนในพื้นที่	293	98.32
มาจากแหล่งอื่น	5	1.68
ระยะเวลาที่อาศัยในตำบล (ปี)		
1-5	2	0.67
6-10	3	1.01
มากกว่า 10	293	98.32
$\bar{X} = 48.26$	$SD = 7.21$	Min-Max = 1-59

4. ระยะเวลาที่อาศัยในตำบล

จากตารางที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (98.32%) เป็นคนในพื้นที่ มีผู้ให้ข้อมูลที่มาจากแหล่งอื่นที่มาอาศัยในตำบล 1-5 ปี และ 6-10 ปี เพียงร้อยละ 0.67 และ 1.01 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเป็นคนในพื้นที่ที่มีความคุ้นเคยและได้รับการยอมรับจากสังคมจึงทำให้ได้รับเลือกเป็นสมาชิก อ.บ.ต.

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

1. อาชีพหลักในการประกอบอาชีพ

ผู้ให้ข้อมูลเกือบสองในสาม (64.41%) มีอาชีพค้าขายและประกอบธุรกิจส่วนตัว รองลงมาคืออาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 35.91 และรับจ้างร้อยละ 2.35 นอกจากนี้ยังมีอาชีพอื่นๆ คือเป็นครูของโรงเรียนเอกชน ร้อยละ 0.33 (ตารางที่ 5)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่ง มีอาชีพค้าขาย และประกอบธุรกิจส่วนตัวเพราะว่าในสังคมชนบทผู้ที่มีอาชีพค้าขาย มีธุรกิจส่วนตัวมักจะเป็นผู้ที่มีฐานทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี จึงได้รับการยอมรับเชื่อถือจากคนในสังคม ประกอบกับงานพัฒนาของ อ.บ.ต. มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานค้าขายและรับเหมาก่อสร้าง จึงอาจทำให้บุคคลที่มีอาชีพในสาขานี้เสนอตัวลงสมัครเป็นสมาชิก อ.บ.ต. ค่อนข้างมาก เพื่อหวังว่าการเป็นสมาชิก อ.บ.ต. จะเป็นการเอื้อประโยชน์บางอย่าง

2. อาชีพรองในการประกอบอาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า มีผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (56.71%) มีอาชีพรับจ้าง รองลงมาร้อยละ 36.91 มีอาชีพเกษตรกรรม ส่วนอาชีพค้าขายและประกอบธุรกิจส่วนตัวและอื่นๆ คือเป็นนักดนตรี มีเพียงร้อยละ 5.37 และ 1.01 ตามลำดับ (ตารางที่ 5) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจะเป็นการรับจ้างงานจากผู้รับเหมา ซึ่งประมวลได้งานพัฒนาด้านต่างๆ ของ อ.บ.ต. ซึ่งได้แก่ งานปรับสถานที่ ขนวัสดุ และอุปกรณ์ควบคุมคนงานก่อสร้าง

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการประกอบอาชีพหลักและการประกอบอาชีพรอง

การประกอบอาชีพ	จำนวน (n=298)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
เกษตรกรรม	107	35.91
ค้าขาย และประกอบธุรกิจส่วนตัว	183	61.41
รับจ้าง (จากผู้รับเหมา)	7	2.35
ครู ร.ร. เอกชน	1	0.33
อาชีพรอง		
เกษตรกรรม	110	36.91
ค้าขาย และประกอบธุรกิจส่วนตัว	16	5.37
รับจ้าง (จากผู้รับเหมา)	169	56.71
นักดนตรี	3	1.01

3. รายได้ต่อปีของสมาชิก อ.บ.ต. ในรอบปีที่ผ่านมา

3.1 รายได้ต่อปีจากอาชีพหลัก

ในตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า รายได้จากอาชีพหลักของผู้ให้ข้อมูลโดยเฉลี่ย 144,917 บาทต่อปี (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 108,586.48) โดยผู้มีรายได้สูงสุด 980,000 บาท และมีรายได้ต่ำสุด 33,000 บาท ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 44.29 มีรายได้ระหว่าง 50,001-100,000 บาท รองลงมาร้อยละ 30.20 มีรายได้ระหว่าง 100,001-150,000 บาท ร้อยละ 12.09 มีรายได้ระหว่าง 150,001-200,000 บาท มีเพียงร้อยละ 10.74 เท่านั้น ที่มีรายได้เกินกว่า 200,000 บาทต่อปี

จากผลการวิจัย แสดงว่าโดยเฉลี่ยผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากอาชีพหลักค่อนข้างสูง เพราะว่า ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และเป็นผู้นำชุมชน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ให้ข้อมูลบางรายมีรายได้สูงมาก เนื่องจากว่ามีกิจการรับเหมาก่อสร้างและมีร้านค้าขายวัสดุก่อสร้าง

3.2 รายได้ต่อปีจากอาชีพรอง

นอกจากผู้ให้ข้อมูลมีรายได้จากอาชีพหลักแล้ว ผลการวิจัยในตารางที่ 6 พบว่าผู้ให้ข้อมูลยังมีรายได้จากการประกอบอาชีพรอง เฉลี่ย 60,674 บาทต่อปี (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 583,402.80) ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 32.21 มีรายได้ระหว่าง 25,001-50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 30.54 มีรายได้ระหว่าง 75,001-100,000 บาท ร้อยละ 22.15 มีรายได้ 25,000 บาท และน้อยกว่า ร้อยละ 11.74 มีรายได้ระหว่าง 50,001-75,000 บาท มีเพียงร้อยละ 1.36 เท่านั้นที่มีรายได้เกินกว่า 100,000 บาทต่อปี

เมื่อพิจารณารายได้จากอาชีพรองของผู้ให้ข้อมูลจะเห็นว่ามีรายได้ค่อนข้างสูง จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่รับจ้างทำงานจากผู้รับเหมา ซึ่งประมวลได้งานพัฒนาสิ่งสาธารณูปโภคของ อ.บ.ต. เช่น งานปรับสถานที่ ขนส่งวัสดุอุปกรณ์ ควบคุมคนงานก่อสร้าง

3.3 รายได้รวมต่อปีจากการประกอบอาชีพหลักและอาชีพรอง

ผลการวิจัยตามตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่ารายได้รวมจากการประกอบอาชีพหลักและอาชีพรองโดยเฉลี่ย 206,531 บาทต่อปี (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 145,133.83) โดยผู้ให้ข้อมูลมีรายได้สูงสุด 1,600,000 บาท และรายได้ต่ำสุด 50,000 บาท โดยประมาณหนึ่งในสี่ (24.16%) มีรายได้ระหว่าง 150,001-200,000 บาท รองลงมาร้อยละ 23.49 มีรายได้ระหว่าง 100,001- 150,000 บาท ร้อยละ 20.81 มีรายได้มากกว่า 250,000 บาท ร้อยละ 17.11 มีรายได้น้อยกว่า 100,000 บาท และร้อยละ 14.43 มีรายได้ระหว่าง 200,001-250,000 บาท

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้รวมต่อปีจากการประกอบอาชีพหลักและอาชีพรองค่อนข้างสูง เนื่องจากว่าผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้นำอยู่ในชุมชนและเป็นบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ มีผู้ให้ข้อมูลบางรายมีรายได้สูงมากเพราะว่าเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่หลายอย่างในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ โกวิทท์ พวงงาม (2539: 76) ได้กล่าวถึงการสำรวจภาคสนามพบว่า สมาชิก อ.บ.ต. ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ มีรายได้สูงจึงเป็นที่ยอมรับเชื่อถือจากคนในชุมชน

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามการประกอบอาชีพหลัก อาชีพรอง และรายได้รวม

รายได้ (บาท/ปี)	จำนวน (n=298)	ร้อยละ
ก. รายได้จากการทำงานหลัก		
50,000 และน้อยกว่า	8	2.68
50,001-100,000	132	44.29
100,001-150,000	90	30.20
150,001-200,000	36	12.09
200,001-250,000	7	2.35
250,001-300,000	14	4.70
300,001-350,000	1	0.33
350,001-400,000	3	1.01
400,001 และมากกว่า	7	2.35
$\bar{X} = 144,917.80$	$SD = 108,586.48$	Min-Max = 33,000.00-980,000.00
ข. รายได้จากการทำงานรอง		
25,000 และน้อยกว่า	66	22.15
25,001 – 50,000	96	32.21
50,001 – 75,000	35	11.74
75,001 – 100,000	91	30.54
100,001 – 125,000	-	-
125,001 – 150,000	3	1.01
150,001 – 175,000	1	0.33
175,001 – 200,000	3	1.01
200,001 และมากกว่า	3	1.01
$\bar{X} = 60,674.50$	$SD = 583,402.80$	Min-Max= 10,000.00 – 809,000.00

ตารางที่ 6 (ต่อ)

รายได้ (บาท/ปี)	จำนวน (n=298)	ร้อยละ
ค. รายได้รวม		
100,000 และน้อยกว่า	51	17.11
100,001 – 150,000	70	23.49
150,001 – 200,000	72	24.16
200,001 – 250,000	43	14.43
250,001 – 300,000	30	10.07
300,001 – 350,000	11	3.69
350,001 – 400,000	7	2.35
400,001 – 450,000	2	0.67
450,001 – 500,000	4	1.35
500,001 และมากกว่า	8	2.68
$\bar{X} = 206,531.88$	$SD = 145,133.83$	$Min-Max = 50,000.00 - 1,600,000.00$

4. ยานพาหนะและเครื่องมือสื่อสาร

จากตารางที่ 7 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (96.98%) มีรถจักรยานยนต์ และส่วนมาก (91.61%) มีรถยนต์ และร้อยละ 0.67 มีรถอีแต่น จากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีรถจักรยานยนต์และรถยนต์เป็นพาหนะ อำนวยความสะดวก แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ให้ข้อมูลมีรถอีแต่นน้อยมาก เนื่องจากรถอีแต่นไม่เป็นที่นิยมและไม่มีจำเป็นสำหรับผู้ให้ข้อมูล

ส่วนเครื่องมือสื่อสาร ผลการวิจัยในตารางที่ 7 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (91.28%) มีโทรศัพท์ใช้ในการสื่อสาร ร้อยละ 82.89 มีวิทยุสื่อสารและร้อยละ 34.56 มีโทรศัพท์มือถือ แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีทั้งโทรศัพท์และวิทยุสื่อสารและมีผู้ให้ข้อมูลบางคนมีทั้งโทรศัพท์ วิทยุสื่อสารและโทรศัพท์มือถือ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้นำในชุมชน และส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายและประกอบธุรกิจส่วนตัว จึงมีความจำเป็นต้องใช้ ยานพาหนะและเครื่องมือสื่อสารที่สะดวกและทันสมัยในการติดต่อประสานงาน

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามยานพาหนะและเครื่องมือสื่อสาร

รายการ	จำนวน (n=298)	ร้อยละ
ก. ยานพาหนะ		
จักรยายนต์		
ไม่มี	9	3.02
มี	289	96.98
รถยนต์		
ไม่มี	25	8.39
มี	273	91.61
รถอีแต่น		
ไม่มี	296	99.33
มี	2	0.67
ข. เครื่องมือสื่อสาร		
วิทยุสื่อสาร		
ไม่มี	51	17.11
มี	247	82.89
โทรศัพท์		
ไม่มี	26	8.72
มี	272	91.28
โทรศัพท์มือถือ		
ไม่มี	195	65.44
มี	103	34.56

ลักษณะทางสังคม

1. การเข้าสู่ตำแหน่งของสมาชิก อ.บ.ต.

จากตารางที่ 8 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่ง (60.40%) เป็นสมาชิก อ.บ.ต. โดยตำแหน่ง ซึ่งได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และร้อยละ 39.60 เป็นสมาชิก อ.บ.ต. ที่มาจากการเลือกตั้ง จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่า สมาชิกโดยตำแหน่งส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์การทำงานในระดับตำบล และอาจรู้สึกว่าสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง ทำให้สมาชิกโดยตำแหน่งมีบทบาทมากในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยยศ ศิริรัตนนวร (2531: 25) ได้กล่าวถึงปัญหาด้านบุคลากรของสภาตำบลว่าในพื้นที่ชนบทเขตการปกครองระดับตำบล กำนัน จะมีบทบาทสูงทั้งในฐานะผู้นำตามธรรมชาติและผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้ง ข้อคิดเห็น คำวินิจฉัยของกำนันจึงมีความหนักแน่นมาก

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการเข้าสู่ตำแหน่ง

วิธีการ	จำนวน (n =298)	ร้อยละ
โดยตำแหน่ง (กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน)	180	60.40
โดยการเลือกตั้ง	118	39.60
รวม	298	100.00

2. การฝึกอบรมในรอบปีที่ผ่านมา

2.1 ฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับ อ.บ.ต.

ผลการวิจัยในตารางที่ 9 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเคยฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับ อ.บ.ต. โดยเฉลี่ย 4 ครั้ง โดยเคยฝึกอบรมสูงสุด 8 ครั้ง และต่ำสุด 1 ครั้ง (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.41) โดยร้อยละ 80.54 เคยฝึกอบรม 3-6 ครั้ง มีเพียงร้อยละ 11.74 เคยฝึกอบรม 1-2 ครั้ง และร้อยละ 7.72 เคยฝึกอบรม 7-8 ครั้ง

ผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลได้รับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับ อ.บ.ต. ค่อนข้างมาก ซึ่งสอดคล้องกับ กรรมการปกครอง (2539: 18) ได้กล่าวถึงปัญหาของ บุคลากรของ อ.บ.ต. ว่า มีความรู้พื้นฐานทางการศึกษาดำ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการฝึกอบรมเพื่อให้สมาชิกมีความรู้ความสามารถบริหารงาน อ.บ.ต. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการเกษตร

จากตารางที่ 9 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเคยฝึกอบรมความรู้ทางการเกษตรโดยเฉลี่ย 4 ครั้ง และส่วนใหญ่ (85.57%) เคยฝึกอบรม 3-6 ครั้ง มีเพียงส่วนน้อยคือ ร้อยละ 8.72 เคยฝึกอบรม 7-8 ครั้ง และร้อยละ 5.71 เคยฝึกอบรม 1-2 ครั้ง

จากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลเคยได้รับการฝึกอบรมความรู้ทางการเกษตรค่อนข้างมาก คือโดยเฉลี่ย 4 ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย กรมส่งเสริมการเกษตร (2539: 20) ที่สั่งการให้สำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอในส่วนภูมิภาคให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมความรู้ทางการเกษตรแก่สมาชิกอ.บ.ต. เพราะว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาตำบล

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการฝึกอบรมในรอบปีที่ผ่านมา

การเข้าฝึกอบรม (ครั้ง/ปี)	จำนวน (n = 298)	ร้อยละ
ฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับ อ.บ.ต.		
1-2	35	11.74
3-4	118	39.60
5-6	122	40.94
7-8	23	7.72
$\bar{X} = 4.22$	SD = 1.41	Min-Max = 1-8
ฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการเกษตร		
1-2	17	5.71
3-4	128	42.95
5-6	127	42.62
7-8	26	8.72
$\bar{X} = 4.21$	SD = 1.32	Min-Max = 1-8

3. การได้รับข่าวสารการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา

การได้รับข่าวสารการเกษตรจากสื่อต่างๆ (ตารางที่ 10) ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เอกสารทางวิชาการ และสื่ออื่นๆ เช่น สไลด์ วิดิทัศน์ พบว่าทั้งหมด (100%) และเกือบทั้งหมด (97.32%) เคยได้รับข่าวสารการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและโทรทัศน์ตามลำดับ มีผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่ง (66.78%) เคยได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 48.99 เคยได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากเอกสารทางวิชาการ มีเพียงร้อยละ 6.04 เคยได้รับจากสื่ออื่นๆ เช่น สไลด์ วิดิทัศน์

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการได้รับข่าวสารด้านการเกษตร

การได้รับข่าวสารด้านการเกษตร	จำนวน (n =298)	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ		
ไม่เคยได้รับ	-	-
เคยได้รับ	298	100.00
หนังสือพิมพ์		
ไม่เคยได้รับ	99	33.22
เคยได้รับ	199	66.78
โทรทัศน์		
ไม่เคยได้รับ	8	2.68
เคยได้รับ	290	97.32
เอกสารทางวิชาการ		
ไม่เคยได้รับ	152	51.01
เคยได้รับ	146	48.99
อื่นๆ (วิดิทัศน์, สไลด์)		
ไม่เคยได้รับ	280	93.96
เคยได้รับ	18	6.04

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐและโทรทัศน์มีบทบาทมากในการรับข่าวสารการเกษตร เนื่องจากว่าทุกตำบลมีเจ้าหน้าที่เกษตรประจำตำบลและเกือบทุกครัวเรือนจะมีโทรทัศน์ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า สื่อจากสไลด์ วิดีทัศน์จะมีบทบาทน้อยมากเพราะว่าสื่อประเภทนี้ยังไม่มีใช้อย่างแพร่หลาย เนื่องจากว่าต้นทุนการผลิตสูง ขั้นตอนการใช้ยุ่งยาก

บทบาทในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.

ร่วมวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ

ตารางที่ 11 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่ง (49.60%) มีส่วนร่วมมาก รองลงมา ร้อยละ 23.36 และ 22.48 มีส่วนร่วมมากที่สุด และมีส่วนร่วมปานกลาง มีเพียงร้อยละ 4.56 เท่านั้นที่มีส่วนร่วมน้อย เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 แล้วแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับมากในการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่า ตามระเบียบการดำเนินงานของ อ.บ.ต. การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดโครงการ ตลอดจนการกำหนดวงเงินงบประมาณในการดำเนินงานนั้นจะต้องนำเข้าไปประชุมสภา อ.บ.ต. เพื่อให้สมาชิกร่วมกันพิจารณา

ร่วมจัดทำแผนและการประชุม

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและการประชุม (ตารางที่ 11) ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาตำบล การเสนอญัตติและลงมติในที่ประชุม การร่างข้อบังคับและการบริหารงานบุคคล พบว่ามีผู้ให้ข้อมูลมากกว่าหนึ่งในสาม (36.65%) มีส่วนร่วมมาก นอกจากนั้นไม่ถึงหนึ่งในสี่ (23.02%, 22.28% และ 36.65%) มีส่วนร่วมปานกลาง มากที่สุด และน้อยตามลำดับ

ผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63) ในการจัดทำแผนการประชุม แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า การร่างข้อบังคับของตำบลและการบริหารงานบุคคล ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมปานกลาง เนื่องจากว่าเป็นหน้าที่ของสมาชิกที่เป็นคณะกรรมการบริหารงานเท่านั้น

ร่วมติดตามประเมินผล

ผลการวิจัยในตารางที่ 11 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลประมาณหนึ่งในสี่ (27.52%) มีส่วนร่วมน้อย แต่พบว่า มีผู้ให้ข้อมูลเกือบสามในสี่ (71.48%) ที่มีส่วนร่วมปานกลางและมากที่สุด ในการติดตามประเมินผล จากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 แสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่า ในการติดตามประเมินผลดำเนินงานจะเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการติดตามประเมินผล ซึ่งที่ประชุมสภา อ.บ.ต. ร่วมกันจัดตั้งขึ้น

เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานคือ ร่วมวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจร่วมจัดทำแผนการประชุมและร่วมติดตามประเมินผล พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่ง (52.41%) มีส่วนร่วมมาก มีผู้ให้ข้อมูลไม่ถึงหนึ่งในสี่ที่มีส่วนร่วมมากที่สุด และมีเพียงร้อยละ 1.86 เท่านั้นที่มีส่วนร่วมน้อย จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับมากในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 3.68) เนื่องจากว่าตามระเบียบการดำเนินงานของ อ.บ.ต. กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน เพราะถือว่า อ.บ.ต. มีความสำคัญมากในการพัฒนาชนบท

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

(n=298)

ข้อความ	การมีส่วนร่วม										ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
ก. ร่วมวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ													
- วิเคราะห์ข้อมูลจาก จ.ป.ฐ. และ ก.ช.ช. 2 ค.	98	32.88	152	51.01	43	14.43	5	1.68	-	-	4.15	0.72	มาก
- กำหนดปัญหาของตำบล	88	29.53	152	51.01	55	18.45	3	1.01	-	-	4.09	0.72	มาก
- ลำดับปัญหาความต้องการ	96	32.21	141	47.32	57	19.13	4	1.34	-	-	4.10	0.75	มาก
- กำหนดโครงการและกิจกรรม	36	12.09	151	50.67	87	29.19	24	8.05	-	-	3.67	0.79	มาก
- กำหนดวงเงินงบประมาณ	30	10.07	143	47.98	93	31.21	32	10.74	-	-	3.57	0.81	มาก
เฉลี่ย		23.36		49.60		22.48		4.56			3.92	0.76	มาก
ข. ร่วมจัดทำแผนการประชุม													
- จัดทำแผนพัฒนาตำบล	79	26.51	147	49.33	60	20.13	12	4.03	-	-	3.98	0.79	มาก
- เสนอญัตติและตั้งกระทู้ถาม	56	18.79	145	48.66	84	28.19	13	4.36	-	-	3.82	0.78	มาก
- ลงมติในที่ประชุม	101	33.89	122	40.94	55	18.46	20	6.74	-	-	4.02	0.89	มาก
- ร่างข้อบังคับของตำบล	50	16.78	69	23.15	77	25.84	96	32.32	6	6.01	3.21	1.13	ปานกลาง
- บริหารงานบุคคล	46	15.44	66	21.15	67	22.48	110	36.91	9	3.02	3.10	1.15	ปานกลาง
เฉลี่ย		22.28		36.65		23.02		16.85		4.51	3.63	0.95	มาก

ตารางที่ 11 (ต่อ)

(n=298)

ข้อความ	การมีส่วนร่วม										ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
ค. ร่วมติดตามประเมินผล													
- ก่อนการดำเนินงาน	60	20.13	73	24.50	82	27.52	81	27.18	2	0.67	3.34	1.11	ปานกลาง
- ระหว่างการดำเนินงาน	61	20.47	75	25.17	81	27.18	79	26.51	2	0.67	3.38	1.11	ปานกลาง
- หลังการดำเนินงาน	61	20.47	75	25.17	71	23.82	86	28.86	5	1.68	3.34	1.15	ปานกลาง
เฉลี่ย		20.36		24.95		26.17		27.52		1.01	3.35	1.12	ปานกลาง
เฉลี่ยรวมทั้งหมด		22.25		52.41		14.58		0.93		0.93	3.68	0.94	มาก

หมายเหตุ: มีส่วนร่วมมากที่สุด ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00
 มีส่วนร่วมมาก ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20
 มีส่วนร่วมปานกลาง ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40
 มีส่วนร่วมน้อย ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60
 มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80

สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล

ขนาดของตำบล

ผลการวิจัยในตารางที่ 12 พบว่า มากกว่าสองในสาม (68.42%) เป็นตำบลที่มีจำนวนหมู่บ้าน 8-13 หมู่บ้าน ร้อยละ 15.79 มีจำนวนหมู่บ้าน 5-7 หมู่บ้าน ร้อยละ 10.53 มีจำนวนหมู่บ้าน 14-16 หมู่บ้าน และร้อยละ 5.26 เป็นตำบลขนาดใหญ่ คือมีจำนวน 17-19 หมู่บ้าน โดยมีค่าเฉลี่ยของหมู่บ้านในแต่ละตำบลประมาณ 11 หมู่บ้าน สูงสุด 18 หมู่บ้านและต่ำสุด 5 หมู่บ้าน

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ตำบลในจังหวัดลำพูนเป็นตำบลขนาดกลางแต่มีบางตำบลมีจำนวนหมู่บ้านแตกต่างกันมาก จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่า ตำบลที่อยู่ใกล้เขตเมืองจะเป็นตำบลที่มีจำนวนหมู่บ้านมาก เพราะว่ามีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น ส่วนตำบลที่อยู่ไกลจากเขตเมือง แม้จะมีพื้นที่มากแต่ประชากรอาศัยอยู่แบบกระจัดกระจาย จึงทำให้จำนวนหมู่บ้านในตำบลน้อย

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของตำบล จำแนกตามจำนวนหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวน (N = 38)	ร้อยละ
5-7	6	15.79
8-10	12	31.58
11-13	14	36.84
14-16	4	10.53
17-19	2	5.26
รวม	38	100.00
$\bar{X} = 10.71$	SD = 3.27	Min-Max = 5-18

พื้นที่ทั้งหมดของตำบล

ผลการวิจัยในตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า มากกว่าครึ่งหนึ่ง (55.26%) เป็นตำบลที่มีพื้นที่ทั้งหมดไม่เกิน 40,000 ไร่ ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของพื้นที่ทั้งหมด (52,964.37 ไร่) โดยมีตำบลที่มีพื้นที่ทั้งหมดสูงสุด 244,988 ไร่ และต่ำสุด 3,595 ไร่

เมื่อพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 53,537.58 ไร่ ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ย และบางตำบลมีพื้นที่มากกว่า 10,000 ไร่ แสดงว่า แต่ละตำบลมีจำนวนพื้นที่กระจายแตกต่างกันมากและเป็นที่น่าสังเกตว่า ตำบลที่มีพื้นที่ทั้งหมดสูงสุดและต่ำสุดจะแตกต่างกันมาก เนื่องจากว่าตำบลที่มีพื้นที่ทั้งหมดน้อยจะเป็นตำบลที่อยู่ใกล้เขตเมือง แต่มีประชากรอาศัยอยู่นานแน่น ซึ่งต่างจากตำบลที่อยู่ห่างจากเขตเมืองจะเป็นตำบลที่มีพื้นที่ทั้งหมดมาก แต่ประชากรอาศัยอยู่แบบกระจัดกระจายและมีน้อย

พื้นที่ทำการเกษตรของตำบล

ตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่าประมาณหนึ่งในสาม (34.21%) เป็นตำบลที่มีพื้นที่การเกษตรระหว่าง 5,001-10,000 ไร่ รองลงมาร้อยละ 18.42 มีอยู่ 2 กลุ่ม ที่มีพื้นที่ระหว่าง 10,001-15,000 ไร่ และ 15,001-20,000 ไร่ มีเพียงตำบลเดียวหรือคิดเป็นร้อยละ 2.63 เป็นตำบลที่มีพื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุด คือ 31,610 ไร่ และตำบลที่มีพื้นที่ทำการเกษตรต่ำสุด 2,465 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรโดยเฉลี่ย 12,756.37 ไร่ (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6,773.69) แสดงว่า ตำบลในจังหวัดลำพูนมีพื้นที่ทำการเกษตรน้อย จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่าเกษตรกรในจังหวัดลำพูนจะมีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยแต่จะทำการเกษตรแบบประณีต เช่น สวนลำไย ปลูกพืชผักอายุสั้นและเป็นที่น่าสังเกตว่าตำบลที่อยู่ใกล้เขตเมืองจะมีพื้นที่ทำการเกษตรน้อย พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นที่อยู่อาศัย โรงงาน และอาคารพาณิชย์ ซึ่งแตกต่างจากตำบลที่อยู่ใกล้เขตเมืองจะเป็นตำบลที่มีพื้นที่ทำการเกษตรมาก

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของตำบล จำแนกตามพื้นที่ทั้งหมดและพื้นที่ทำการเกษตร

พื้นที่ (ไร่)	จำนวน (N=38)	ร้อยละ
พื้นที่ทั้งหมด		
10,000 และน้อยกว่า	7	18.42
10,001 – 25,000	11	28.95
25,001 – 40,000	4	10.53
40,001 - 55,000	2	5.26
55,001 – 70,000	4	10.53
70,001 – 85,000	4	10.53
85,001 – 100,000	1	2.63
100,001 – 115,000	2	5.26
115,001 – 130,000	-	-
130,001 – 145,000	1	2.63
145,001 – 160,000	1	2.63
161,001 และมากกว่า	1	2.63
$\bar{X} = 52,964.37$	$SD = 53,537.58$	Min-Max = 3,595-244,988
พื้นที่ทำการเกษตร		
5,000 และน้อยกว่า	6	34.21
5,001 – 10,000	13	34.21
10,001 – 15,000	7	18.42
15,001 – 20,000	7	18.26
20,001 – 25,000	4	10.53
25,001 และมากกว่า	1	2.63
$\bar{X} = 12,756.37$	$SD = 6,773.69$	Min-Max = 2,465-31,610

ครัวเรือนทั้งหมดของตำบล

ผลการวิจัยในตารางที่ 14 พบว่าเกือบหนึ่งในสาม (31.58%) ของตำบลในจังหวัดลำพูน เป็นตำบลที่มีจำนวนครัวเรือนระหว่าง 2,001-2,500 ครัวเรือน ซึ่งใกล้เคียงกับจำนวนเฉลี่ยของครัวเรือนทั้งหมดคือประมาณ 2,063 ครัวเรือน รองลงมาร้อยละ 26.32 มีจำนวนครัวเรือนระหว่าง 1,501-2,000 ครัวเรือน มีเพียงร้อยละ 2.63 เท่านั้น ที่มีจำนวนครัวเรือน 1,000 ครัวเรือนหรือน้อยกว่า และร้อยละ 7.89 ที่มีครัวเรือนมากกว่า 3,000 ครัวเรือน โดยมีตำบลที่มีครัวเรือนสูงสุด 4,102 ครัวเรือน และต่ำสุด 754 ครัวเรือน

จากผลการวิจัย แสดงว่า โดยเฉลี่ยแล้วแต่ละตำบลมีจำนวนครัวเรือนค่อนข้างมาก จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่า ตำบลที่อยู่ใกล้เขตเมืองมีจำนวนครัวเรือนหนาแน่นกว่าตำบลที่อยู่ไกลเขตเมือง

ครัวเรือนเกษตรของตำบล

ตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่า ในจังหวัดลำพูนมีครัวเรือนเกษตรเฉลี่ยประมาณ 1,446 ครัวเรือน (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 561.51) ตำบลที่มีครัวเรือนเกษตรสูงสุด 2,841 ครัวเรือน และต่ำสุด 602 ครัวเรือน และเกือบทั้งหมด (97.37%) เป็นตำบลที่มีครัวเรือนไม่เกิน 2,500 ครัวเรือน มีเพียงร้อยละ 2.63 เท่านั้นที่เป็นตำบลที่มีครัวเรือนเกษตรมากกว่า 2,500 ครัวเรือน

จากผลการวิจัยดังกล่าว เมื่อนำจำนวนครัวเรือนทั้งหมดโดยเฉลี่ย (2,063 ครัวเรือน) กับครัวเรือนเกษตรโดยเฉลี่ย (1,446 ครัวเรือน) มาเปรียบเทียบกัน พบว่า ครัวเรือนมากกว่าครึ่งในจังหวัดลำพูนประกอบอาชีพการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน (2540: 27) ที่ได้ระบุว่า ประชากรในจังหวัดลำพูนประมาณร้อยละ 70 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของตำบล จำแนกตามครัวเรือนทั้งหมดและครัวเรือนเกษตร

ครัวเรือน	จำนวน (N = 38)	ร้อยละ
ครัวเรือนทั้งหมด		
1,000 และน้อยกว่า	1	2.63
1,001 – 1,500	7	18.42
1,501 – 2,000	10	26.32
2,001 – 2,500	12	31.58
2,501 – 3,000	5	13.16
3,001 และมากกว่า	3	7.89
$\bar{X} = 2,062.76$	$SD = 733.25$	Min-Max = 751-4,102
ครัวเรือนเกษตร		
1,000 และน้อยกว่า	9	23.68
1,001 – 1,500	12	31.58
1,501 – 2,000	9	23.68
2,001 – 2,500	7	18.43
2,501 และมากกว่า	1	2.63
$\bar{X} = 1,445.63$	$SD = 561.51$	Min-Max = 602-2,841

แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร

แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร ซึ่งได้แก่น้ำชลประทาน น้ำที่สูบด้วยไฟฟ้า น้ำบาดาล และแหล่งน้ำธรรมชาติ อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำนั้น พบว่า ส่วนใหญ่ (89.47% และ 86.84%) ใช้น้ำจากการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า และน้ำบาดาล ตามลำดับ และมีมากกว่าครึ่งหนึ่งที่มีการใช้น้ำจากชลประทาน (68.42%) มีการใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติเพียงร้อยละ 23.68 เท่านั้น

แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรในจังหวัดลำพูนมีการใช้น้ำเพื่อการเกษตรจากหลายแหล่งด้วยกัน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่า มีการใช้น้ำจากเหมืองฝาย ซึ่งเป็นชลประทานราษฎร์ และสูบน้ำด้วยไฟฟ้า ทำการเกษตรในฤดูฝน ใช้น้ำบาดาลและแหล่งน้ำธรรมชาติทำการในฤดูแล้ง

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของตำบล จำแนกตามแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร

แหล่งน้ำ	จำนวน (N=38)	ร้อยละ
น้ำชลประทาน		
ไม่มี	12	31.58
มี	26	68.42
สูบน้ำด้วยไฟฟ้า		
ไม่มี	4	10.53
มี	34	89.47
น้ำบาดาล		
ไม่มี	5	13.16
มี	33	86.84
แหล่งน้ำธรรมชาติ, อ่างเก็บน้ำ, บ่อน้ำ		
ไม่มี	29	76.32
มี	9	23.68

สภาพเส้นทางคมนาคม

ผลวิจัยในตารางที่ 16 พบว่า มากกว่าครึ่ง (57.90%) ของตำบลทั้งหมด เส้นทางคมนาคมเป็นทางลาดยาง รองลงมาร้อยละ 39.47 เส้นทางคมนาคมเป็นลาดยางเป็นบางส่วน มีเพียงร้อยละ 2.63 เท่านั้นที่เส้นทางคมนาคมเป็นถนนลูกรัง

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ส่วนใหญ่มีสภาพเส้นทางคมนาคมที่สะดวก เพราะเป็นถนนลาดยางและถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่มีน้อยมากที่สภาพถนนเป็นถนนลูกรัง เนื่องจากว่าในรอบ 2-3 ปีที่ผ่านมา กระทรวงมหาดไทยมีนโยบายให้สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศเร่งรัดปรับปรุงเส้นทางคมนาคมภายในตำบลให้สามารถติดต่อกันได้อย่าง สะดวกรวดเร็ว

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของตำบล จำแนกตามสภาพเส้นทางคมนาคม

เส้นทางคมนาคม	จำนวน (N=38)	ร้อยละ
ลูกรัง	1	2.63
ลาดยาง	22	57.90
ลาดยางเป็นบางส่วน	15	39.47

รายได้ในรอบปีของ อ.บ.ต.

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นว่า เกือบสองในสามของตำบลทั้งหมดในจังหวัดลำพูน (63.15%) มีรายได้ไม่เกิน 2,500,000 บาท ในขณะที่ประมาณหนึ่งในสามของตำบลทั้งหมด (36.85%) มีรายได้เกินกว่า 2,500,000 บาท โดยตำบลที่มีรายได้สูงสุดเท่ากับ 9,921,493 บาท ต่ำสุด 1,673,173 บาท และมีรายได้เฉลี่ย 2,837,653.87 บาท

เมื่อพิจารณาเงินรายได้ของแต่ละตำบลโดยละเอียดแล้ว จะเห็นว่า อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูนส่วนมากมีรายได้ต่ำ มีเพียงร้อยละ 10.53 เท่านั้นที่มีรายได้มากกว่า 3,500,000 บาท ทำให้ไม่สามารถพัฒนาตำบลได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับ กรมการปกครอง (2539: 45) ที่ได้ระบุถึงปัญหาการบริหารงานของ อ.บ.ต. ว่าส่วนหนึ่งมาจากการที่ อ.บ.ต. มีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการพัฒนาท้องถิ่นทำให้สมาชิกขัดแย้งกันเสมอในเรื่องการจัดสรรเงินงบประมาณ

ภาษีบำรุงท้องที่ในรอบปีของ อ.บ.ต.

อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูนส่วนใหญ่ (86.84%) มีรายได้จากเงินภาษีบำรุงท้องที่ไม่เกิน 2,500,000 บาท (ตารางที่ 17) โดยมีร้อยละ 13.16 มีรายได้จากเงินภาษีบำรุงท้องที่ระหว่าง 400,001-800,000 บาท มีรายได้จากเงินภาษีบำรุงท้องที่เฉลี่ย 1,669,902.13 บาท (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2,043,483.28) ในขณะที่ อ.บ.ต. บางแห่งมีรายได้สูงสุดถึง 8,749,545 บาท และต่ำสุดเพียง 310,045 บาทเท่านั้น

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูนมีรายได้จากเงินภาษีบำรุงท้องที่น้อย มีเพียงร้อยละ 13.16 เท่านั้นที่มีรายได้มากกว่า 2,500,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับ โกวิทย์ พวงงาม (2539: 35) ได้กล่าวถึงการสำรวจภาคสนามถึงปัญหาและอุปสรรคของ อ.บ.ต. ปรากฏว่า อ.บ.ต. มีรายได้จากเงินภาษีบำรุงท้องที่น้อย จำเป็นต้องพึ่งพาเงินงบประมาณจากทางราชการเพื่อมาจัดทำโครงการพัฒนาตำบล

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของตำบล จำแนกตามเงินรายได้และเงินภาษีบำรุงท้องที่

จำนวนเงิน (บาท/ปี)	จำนวน (N=38)	ร้อยละ
เงินรายได้		
2,000,000 และน้อยกว่า	9	23.68
2,000,001 – 2,500,000	15	39.47
2,500,001 – 3,000,000	4	10.53
3,000,001 – 3,500,000	6	15.79
3,500,001 และมากกว่า	4	10.53
$\bar{X} = 2,837,653.87$	$SD = 1,660,678$	$Min-Max = 1,673,173-9,921,493$
เงินภาษีบำรุงท้องที่		
400,000 และน้อยกว่า	2	5.26
400,000 – 800,000	12	31.58
800,001 – 1,200,000	9	23.68
1,200,001 – 1,600,000	4	10.53
1,600,001 – 2,000,000	4	10.53
2,000,001 – 2,500,000	2	5.26
2,500,001 – 3,000,000	-	-
3,000,001 – 3,500,000	1	2.63
3,500,001 – 4,000,000	1	2.63
4,000,001 และมากกว่า	3	7.90
$\bar{X} = 1,669,902.13$	$SD = 2,043,483.28$	$Min-Max = 310,045-8,749,545$

ระดับชั้นของ อ.บ.ต.

ตารางที่ 18 แสดงให้เห็นว่า อ.บ.ต. ของจังหวัดลำพูนส่วนมาก (81.58%) อยู่ใน ระดับชั้นที่ 5 ซึ่งจัดว่าเป็น อ.บ.ต. ที่มีรายได้น้อย รองลงมาร้อยละ 13.16 อยู่ในระดับชั้นที่ 4 และร้อยละ 5.26 อยู่ในระดับชั้นที่ 3

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูน มีแต่ระดับ 3-5 เท่านั้น และ อ.บ.ต. ส่วนมากอยู่ในระดับชั้นที่ 5 เพราะว่า อ.บ.ต. ส่วนมากมีรายได้จากอาชีพทำ รุ่ท่งที่น้อย ซึ่งสอดคล้องกับ กรมการปกครอง (2539: 54) ที่ได้ระบุว่า อ.บ.ต. ส่วนมากของ ประเทศอยู่ในระดับชั้นที่ 5 ซึ่งมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีทำรุ่ท่งที่น้อยไม่เพียงพอต่อการ พัฒนาตำบล จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทางราชการจะต้องสนับสนุนเงินงบประมาณให้มากกว่านี้

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของตำบล จำแนกตามระดับชั้น อ.บ.ต.

ระดับชั้น	จำนวน (N=38)	ร้อยละ
3	2	5.26
4	5	13.16
5	31	81.58
รวม	38	100.00

บทบาทในการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดลำพูน

การศึกษบทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทในแต่ละด้านของการพัฒนาการเกษตรคือ การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร การพัฒนาการผลิตทางการเกษตรและการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร โดยได้ศึกษาจากวงเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนาทั้งหมด การดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. และวงเงินงบประมาณในการพัฒนาการเกษตร ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประธาน อ.บ.ต. กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 38 อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูน

เงินงบประมาณเพื่อการพัฒนาทั้งหมด

ผลการวิจัยในตารางที่ 19 แสดงให้เห็นว่า เกือบสองในสาม (63.14%) ของอ.บ.ต. จังหวัดลำพูน มีวงเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนาทั้งหมดในรอบปีทั้งหมดไม่เกิน 2,000,000 บาท รองลงมาร้อยละ 26.32 มีระหว่าง 1,500,000-2,000,000 บาท มีเพียงร้อยละ 5.26 และร้อยละ 2.63 เท่านั้นที่มีวงเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนาเกินกว่า 2,000,000 บาท และกระจายในช่วงต่างๆ โดยมี อ.บ.ต. ที่มีวงเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนาสูงสุด 6,500,000 บาทและต่ำสุดเพียง 1,500,000 บาท ในขณะที่งบประมาณเฉลี่ยเพียง 2,290,105.26 บาท

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของ อ.บ.ต. จำแนกตามวงเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนา

วงเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนา (บาท)	จำนวน (N=38)	ร้อยละ
1,150,000 – 1,500,000	14	36.84
1,550,001 – 2,000,000	10	26.32
2,000,001 – 2,500,000	6	15.79
2,500,001 – 3,000,000	1	2.63
3,000,001 – 3,500,000	1	2.63
3,500,001 – 4,000,000	-	-
4,000,001 – 4,500,000	-	-
4,500,001 – 5,000,000	2	5.26
5,000,001 – 5,500,000	2	5.26
5,500,001 และมากกว่า	2	5.26
$\bar{X} = 2,290,105.26$		$SD = 1,428,578.54$
Min-Max = 1,150,000-6,500,000		

จะเห็นได้ว่า อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูนมีวงเงินงบประมาณเพื่อพัฒนาน้อยกว่าค่อนข้างน้อย เนื่องจากว่า อ.บ.ต. มีรายได้น้อย ทำให้งบประมาณเพื่อพัฒนาน้อยตามไปด้วย เป็นผลให้ อ.บ.ต. ไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนและไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายตามโครงการพัฒนาตำบล

การดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต.

1. พัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร

ผลการวิจัยในตารางที่ 20 แสดงให้เห็นว่า อ.บ.ต. เกือบทั้งหมด (99.24%) ไม่ได้จัดทำโครงการพัฒนาปัจจัยพื้นฐาน มีเพียงร้อยละ 0.66 เท่านั้นที่มีการจัดทำโครงการและในจำนวนของโครงการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตรทั้งหมด มีเพียง อ.บ.ต. เดียว (2.63%) ที่มีการจัดทำเพียงโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่าสาเหตุที่ทำให้ อ.บ.ต. ไม่ได้จัดทำโครงการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร เพราะจะต้องใช้เงินงบประมาณในการจัดทำมาก แต่ อ.บ.ต. ส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ประกอบกับ อ.บ.ต. มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาสิ่งสาธารณูปโภคด้านอื่นๆ จึงทำให้ อ.บ.ต. ไม่มีงบประมาณเพียงพอในการจัดทำโครงการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร

2. พัฒนาการผลิตทางการเกษตร

ในด้านการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรนั้น ตารางที่ 20 แสดงให้เห็นว่า อ.บ.ต. ประมาณสามในสี่ (74.56%) มีการจัดทำโครงการพัฒนาการผลิตทางการเกษตร และมีเพียงหนึ่งในสี่ (25.44%) เท่านั้นที่ไม่มีการจัดทำโครงการ เมื่อพิจารณาถึงโครงการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรแต่ละด้านแล้วมี อ.บ.ต. ร้อยละ 78.95 มีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการผลิต ร้อยละ 73.68 มีการจัดหาปัจจัยการผลิตและมีการฝึกอบรมความรู้ทางการเกษตรร้อยละ 71.05

จากผลการวิจัยแสดงว่า อ.บ.ต. ส่วนใหญ่มีการจัดทำโครงการพัฒนาการผลิตทางการเกษตร เนื่องจากว่าโครงการลักษณะดังกล่าวเป็นโครงการที่ใช้วงเงินงบประมาณไม่มากนักและเป็นโครงการระยะสั้นแต่ให้ผลเร็วสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้รวดเร็ว เช่น โครงการฝึกอบรม จัดหาปัจจัยการผลิต

3. พัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร

ตารางที่ 20 แสดงให้เห็นว่า อ.บ.ต. ไม่มีการดำเนินการพัฒนาสถาบันทางการเกษตรเกี่ยวกับกลุ่มเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มกิจกรรมทางการเกษตรเลย มีเพียงโครงการพัฒนาสถาบันกลุ่มแม่บ้านเท่านั้นที่ อ.บ.ต. ได้ดำเนินการ แต่มี อ.บ.ต. ที่ดำเนินการเพียงร้อยละ 44.74 เท่านั้น

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของ อ.บ.ต. จำแนกตามการดำเนินงานพัฒนาการเกษตร

(N=38)

การดำเนินงานพัฒนาการเกษตร	ไม่มี		มี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร				
แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	37	97.37	1	2.63
ถนนขนส่งผลผลิตการเกษตร	38	100.00	-	-
ตลาดสินค้าเกษตร	38	100.00	-	-
ยุ่งฉางเพื่อเก็บผลผลิตเกษตร	38	100.00	-	-
เฉลี่ย		99.34		0.66
พัฒนาการผลิตทางการเกษตร				
ฝึกอบรมความรู้ทางการเกษตร	11	28.95	27	71.05
จัดตั้งกองทุนพัฒนาการผลิต	8	21.05	30	78.95
จัดหาปัจจัยการผลิต	10	26.32	28	73.68
เฉลี่ย		25.44		74.56
พัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร				
เกษตรกร				
กลุ่มเกษตรกร	38	100.00	-	-
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	21	55.26	17	44.74
กลุ่มยุวเกษตรกร	38	100.00	-	-
กลุ่มกิจกรรมทางการเกษตร	38	100.00	-	-
เฉลี่ย		88.82		11.18

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า อ.บ.ต. มีการดำเนินการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตรน้อยมาก จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่า สถาบันกลุ่มต่างๆ ไม่ค่อยมีการดำเนินงานและไม่มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นมากนัก ส่วนใหญ่แล้วกลุ่มต่างๆ จะถูกจัดตั้งจากเจ้าหน้าที่ในระดับพื้นที่ มีการรวมตัวกันเป็นครั้งคราว พื้นที่เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมจะมีแต่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางพื้นที่เท่านั้นที่มีการรวมตัวกันจัดทำกิจกรรมอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ได้รับการสนับสนุนจาก อ.บ.ต.

งบประมาณในการพัฒนาการเกษตร

1. งบประมาณในการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร

ตารางที่ 21 แสดงให้เห็นว่า อ.บ.ต. เกือบทั้งหมด (97.37%) ไม่ได้จัดสรรเงินงบประมาณเพื่อพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร และมีเพียงร้อยละ 2.63 เท่านั้นที่มีการจัดสรรเงินงบประมาณและจัดสรรในวงเงิน 750,000 บาท เท่านั้น เนื่องจากว่าโครงการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตรต้องใช้งบประมาณค่อนข้างมาก ทำให้ อ.บ.ต. ส่วนมากซึ่งมีรายได้น้อยไม่มีงบประมาณเพียงพอในการจัดทำโครงการ

2. งบประมาณในการพัฒนาการผลิตทางการเกษตร

อ.บ.ต. ประมาณหนึ่งในสาม (34.21%) มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาการผลิตทางการเกษตรระหว่าง 100,001-200,000 บาท รองลงมาร้อยละ 28.95 มีการจัดสรรระหว่าง 200,001-300,000 บาท ร้อยละ 18.42 มีการจัดสรรน้อยกว่า 100,000 บาท มีเพียงร้อยละ 10.53 ร้อยละ 5.26 และร้อยละ 2.63 เท่านั้น ที่มีการจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนพัฒนาการผลิตทางการเกษตรเกินกว่า 300,000 บาท โดยมี อ.บ.ต. ที่จัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนพัฒนาการผลิตทางการเกษตรสูงสุด 2,500,000 บาท และต่ำสุด 50,000 บาท และเฉลี่ย 324,473.68 บาท (ตารางที่ 21)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า อ.บ.ต. ส่วนใหญ่ (81.58%) มีการจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรค่อนข้างน้อยคือ ไม่เกิน 300,000 บาท จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่า โครงการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรส่วนมากจะเป็นโครงการขนาดเล็ก ระยะเวลาสั้นใช้แก้ปัญหาเฉพาะหน้าและเร่งด่วน เช่น ฝึกอบรมจัดทำ

ปัจจัยการผลิตเพราะว่า อ.บ.ต. มีรายได้น้อย ไม่เพียงพอต่อการจัดทำโครงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีการจัดทำโครงการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรที่ใช้เงินงบประมาณน้อยแต่เป็นที่น่าสังเกตว่ามีบางตำบลได้จัดสรรเงินงบประมาณในการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรค่อนข้างมาก เนื่องจากว่าตำบลดังกล่าวมีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการผลิตในลักษณะที่ให้ยืมเป็นทุนหมุนเวียนในตำบลและมีการจัดสรรเงินงบประมาณค่อนข้างมาก

3. งบประมาณในการพัฒนาสถาบันกลุ่มเกษตรกร

จากตารางที่ 21 พบว่า อ.บ.ต. มากกว่าครึ่ง (55.26%) ไม่ได้จัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตรเลย รองลงมาร้อยละ 23.69 มีการจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนน้อยกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 10.53 มีการจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนระหว่าง 50,001-100,000 บาท มีเพียงร้อยละ 5.26 และร้อยละ 2.63 เท่านั้นที่มีการจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาสถาบันกลุ่มเกินกว่า 100,000 บาท โดยมี อ.บ.ต. ที่มีการจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตรสูงสุด 300,000 บาท

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของ อ.บ.ต. จำแนกตามการจัดสรรวงเงินงบประมาณเพื่อ
พัฒนาการเกษตร

วงเงินงบประมาณเพื่อการเกษตร	จำนวน (N=38)	ร้อยละ
พัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร		
ไม่ได้จัดสรรวงเงินงบประมาณ	37	97.37
จัดสรรในวงเงิน 750,000 บาท	1	2.63
พัฒนาการผลิตทางการเกษตร (บาท)		
100,000 และน้อยกว่า	7	18.42
100,001 – 200,000	13	34.21
200,001 – 300,000	11	28.95
300,001 – 400,000	1	2.63
400,001 – 500,000	2	5.26
500,001 และมากกว่า	4	10.53
$\bar{X} = 324,473.68$	SD = 44,012.51	Min-Max = 50,000-2,500,000
พัฒนาสถาบันกลุ่ม (บาท)		
ไม่ได้สนับสนุนเงินงบประมาณ	21	55.26
50,000 และน้อยกว่า	9	23.69
50,001 – 100,000	4	10.53
100,001 – 150,000	2	5.26
150,001 – 200,000	1	2.63
200,000 และมากกว่า	1	2.63
$\bar{X} = 40,263.16$	SD = 66,433.74	Min-Max = 0-300,000

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า อ.บ.ต. ส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร มี อ.บ.ต.มากกว่าครึ่งหนึ่งที่ไม่มีการจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุน มีเพียงบาง อ.บ.ต. เท่านั้นที่มีการจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนในกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่ง ร้อยละ 34.22 จะจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนค่อนข้างน้อย คือไม่เกิน 100,000 บาท เนื่องจากว่า อ.บ.ต. ส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ไม่เพียงพอต่อโครงการพัฒนาตำบลในด้านต่างๆ ประกอบกับการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆ มีการดำเนินงานที่ไม่เด่นชัดเลยทำให้ไม่ได้รับความสนใจจาก อ.บ.ต.

ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทการพัฒนาการเกษตร

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก อ.บ.ต. กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.

การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระคือ ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก อ.บ.ต. ซึ่งได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ ยานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร การเข้าสู่ตำแหน่งของสมาชิก ประสบการณ์การฝึกอบรม ความรู้เกี่ยวกับ อ.บ.ต. ประสบการณ์การฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการเกษตร การรับข่าวสารด้านการเกษตร กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ซึ่งได้แก่การวิเคราะห์ปัญหา และการตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม การติดตามและประเมินผล ได้ใช้สถิติดังนี้

1. ทดสอบค่าไคสแควร์ (χ^2 -test) เพื่อศึกษาข้อมูลที่เป็นนามบัญญัติ ซึ่งได้แก่ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา อาชีพหลัก อาชีพรอง ยานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร การเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิก การรับข่าวสารด้านการเกษตรกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. โดยแบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย ตามลำดับ

2. ทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แบบ Pearson Product Moment เพื่อศึกษาข้อมูลที่มีระดับการวัดเป็นมาตราช่วงชั้นและอัตราส่วนของลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้แก่ อายุของสมาชิก ระยะเวลาที่อาศัยในตำบล รายได้จากอาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้เฉลี่ยรวม การฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับ อ.บ.ต. การฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการเกษตรกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.

ลักษณะส่วนบุคคล

จากตารางที่ 22 ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ในด้านการวิเคราะห์ปัญหา การตัดสินใจ และการติดตามประเมินผล ($\chi^2 = 11.394$, $p = 0.022$ และ $\chi^2 = 25.014$, $p = 0.000$) แสดงว่าระดับการศึกษาของสมาชิก อ.บ.ต. มีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหา การตัดสินใจและการติดตามประเมินผลของสมาชิก ในขณะที่ระดับการศึกษาของสมาชิกไม่ได้มีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในด้านการจัดทำแผนและการประชุม ส่วนภูมิฐานะของสมาชิก อ.บ.ต. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ไม่อาจสรุปได้ในทางสถิติ เนื่องจากสมาชิกส่วนมากเป็นคนที่ข้อมูลไม่กระจายเป็นปกติเท่าที่ควรดังแสดงในตารางที่ 22 จึงไม่อาจสรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์สำหรับภูมิฐานะของสมาชิก อ.บ.ต. ได้

ตารางที่ 22 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.

ลักษณะส่วนบุคคล	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.											
	วิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ				การทำแผนและการประชุม				การติดตามประเมินผล			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม
ระดับการศึกษา												
- ประถมศึกษา	96	39	10	145	97	34	14	145	46	51	48	145
- มัธยมศึกษา	86	25	4	115	89	23	3	115	64	22	29	115
- สูงกว่ามัธยมศึกษา	35	3	-	38	28	7	3	38	26	5	7	38
รวม	217	67	14	298	176	69	53	298	136	78	84	298
	$\chi^2 = 11.395^*$, $p = 0.022$				$\chi^2 = 6.385$, $p = 0.172$				$\chi^2 = 25.014^*$, $p = 0.000$			
ภูมิฐานะ												
- เป็นคนในพื้นที่	212	67	14	293	171	69	53	293	131	78	84	293
- ย้ายมาจากแหล่งอื่น	5	-	-	5	5	-	-	5	5	-	-	5
รวม	217	67	14	298	176	69	53	298	136	78	84	298
	$\chi^2 = 1.898$, $p = 0.387$				$\chi^2 = 3.525$, $p = 0.172$				$\chi^2 = 6.058^*$, $p = 0.048$			

หมายเหตุ: * มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนอายุของสมาชิก อ.บ.ต. และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบล ผลการศึกษาในตารางที่ 23 พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ($\alpha = 0.05$) ทั้งในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม และการติดตามประเมินผล ($r = 0.015, p = 0.793$; $r = 0.061, p = 0.296$; $r = 0.109, p = 0.059$ และ $r = 0.096, p = 0.097$; $r = 0.098, p = 0.092$ และ $r = 0.078, p = 0.178$) จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าแม้อายุของสมาชิกและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลจะมากน้อยต่างกัน ก็ไม่มีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม การติดตาม ประเมินผลของสมาชิก อ.บ.ต. แต่อย่างใด

ตารางที่ 23 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.

ลักษณะส่วนบุคคล	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.					
	วิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ		การทำแผนและการประชุม		การติดตามประเมินผล	
	r	p	r	p	r	P
อายุของสมาชิก	0.015	0.793	0.61	0.296	-0.109	0.059
ระยะเวลาที่อาศัยในตำบล	0.096	0.097	0.098	0.092	0.078	0.178

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาในตารางที่ 24 พบว่า อาชีพหลัก และอาชีพรองของสมาชิก อ.บ.ต. มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ทั้งในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม และการติดตามประเมินผล ($\chi^2 = 48.403, p = 0.000$; $\chi^2 = 12.764, p = 0.022$; $\chi^2 = 45.953, p = 0.000$; $\chi^2 = 53.959, p = 0.000$; $\chi^2 = 43.992, p = 0.000$ และ $\chi^2 = 88.584, p = 0.000$ ตามลำดับ) แสดงว่าอาชีพหลัก และอาชีพรองของสมาชิก อ.บ.ต. ทั้งด้านเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม มีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม และการติดตามประเมินผลของสมาชิก อ.บ.ต.

ตารางที่ 24 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.											
	วิเคราะห์และปัญหาตัดสินใจ				การทำแผนและการประชุม				การติดตามประเมินผล			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม
อาชีพหลัก												
- ในภาคเกษตรกรรม	53	42	12	107	56	37	14	107	22	40	48	107
- นอกภาคเกษตรกรรม	164	25	2	191	120	32	39	191	17	38	36	191
รวม	217	67	14	298	176	69	53	298	136	78	84	298
	$\chi^2 = 48.403^*$, p = 0.000				$\chi^2 = 12.764^*$, p = 0.022				$\chi^2 = 45.953^*$, p = 0.000			
อาชีพรอง												
- ในภาคเกษตรกรรม	53	46	11	110	39	35	36	110	32	12	66	110
- นอกภาคเกษตรกรรม	164	21	3	188	137	34	17	188	104	66	18	188
รวม	217	67	14	298	176	69	53	298	136	78	84	298
	$\chi^2 = 53.959^*$, p = 0.000				$\chi^2 = 43.992^*$, p = 0.000				$\chi^2 = 88.584^*$, p = 0.000			
เครื่องมือสื่อสาร												
วิทยุสื่อสาร												
- ไม่มี	28	15	8	51	26	14	11	51	18	15	18	51
- มี	189	52	6	247	150	55	42	247	118	63	66	247
รวม	217	67	14	298	176	69	53	298	136	78	84	298
	$\chi^2 = 19.840^*$, p = 0.000				$\chi^2 = 1.666$, p = 0.435				$\chi^2 = 2.791$, p = 0.248			
โทรศัพท์												
- ไม่มี	15	7	4	26	14	7	5	26	16	16	5	26
- มี	202	60	10	272	162	62	48	272	272	120	3	272
รวม	217	67	14	298	176	69	53	298	298	136	78	298
	$\chi^2 = 8.069^*$, p = 0.018				$\chi^2 = 0.339$, p = 0.844				$\chi^2 = 2.914$, p = 2.33			
โทรศัพท์มือถือ												
- ไม่มี	143	50	2	195	111	46	38	195	71	60	64	195
- มี	74	17	12	103	65	23	15	103	65	18	20	103
รวม	217	67	14	298	176	69	53	298	136	78	84	298
	$\chi^2 = 18.718^*$, p = 0.000				$\chi^2 = 1.401$, p = 0.496				$\chi^2 = 19.371^*$, p = 0.000			

หมายเหตุ: * มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนการมีเครื่องมือสื่อสารของสมาชิก อ.บ.ต.นั้น ผลการศึกษาพบว่าการมีวิทยุสื่อสารและโทรศัพท์ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเฉพาะด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจ ($\chi^2 = 19.840$, $p = 0.000$ และ $\chi^2 = 8.069$, $p = 0.018$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดทำแผนและการประชุม การติดตามประเมินผล ส่วนการมีโทรศัพท์มือถือก็เช่น นอกจากมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมด้านการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจแล้ว ยังพบว่ามีความสัมพันธ์กับการติดตามประเมินผลอีกด้านหนึ่ง แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดทำแผนและการประชุมเช่นกัน แสดงให้เห็นว่า การมีและไม่มีวิทยุสื่อสาร โทรศัพท์และโทรศัพท์มือถือของสมาชิก อ.บ.ต. มีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา และตัดสินใจของสมาชิก อ.บ.ต. นอกจากนั้นยังพบว่าสมาชิก อ.บ.ต. ที่มีโทรศัพท์มือถือยังมีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลด้วย สำหรับยานพาหนะของสมาชิก อ.บ.ต. นั้นไม่สามารถหาความสัมพันธ์ได้ เนื่องจากสมาชิกทั้งหมดมีรถจักรยานยนต์และเกือบทั้งหมดมีรถยนต์ใช้เป็นยานพาหนะ

สำหรับรายได้จากอาชีพหลัก รายได้จากอาชีพรอง และรายได้รวมนั้น ตารางที่ 25 แสดงให้เห็นว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการทำงานของ อ.บ.ต. ทั้งในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม และการติดตามประเมินผล ($r = 0.236$, $p = 0.000$; $r = 0.202$, $p = 0.000$; $r = 0.253$, $p = 0.000$ และ $r = 0.191$, $p = 0.001$; $r = 0.203$, $p = 0.000$; $r = 0.221$, $p = 0.000$ และ ($r = 0.216$, $p = 0.000$; $r = 0.234$, $p = 0.000$ และ $r = 0.256$, $p = 0.000$) ตามลำดับ จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิก อ.บ.ต. ที่มีรายได้จากอาชีพหลัก รายได้จากอาชีพรอง และรายได้รวมที่มากน้อยต่างกันมีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม การติดตามประเมินผลของสมาชิก อ.บ.ต. เนื่องจากว่าในสังคมชนบทผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมักจะได้รับความสะดวกและยอมรับจากคนในสังคม

ตารางที่ 25 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.					
	วิเคราะห์ปัญหา และ ตัดสินใจ		การทำแผนและ การประชุม		การติดตาม ประเมินผล	
	r	p	r	p	r	P
รายได้จากอาชีพหลัก	0.236*	0.000	0.232*	0.000	0.053*	0.000
รายได้จากอาชีพรอง	0.191*	0.001	0.203*	0.000	0.221*	0.000
รายได้รวม	0.216*	0.000	0.234*	0.000	0.256*	0.000

หมายเหตุ: *มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ลักษณะทางสังคม

ผลการศึกษาในตารางที่ 26 พบว่า การเข้าสู่ตำแหน่งของสมาชิก อ.บ.ต. โดยตำแหน่งและโดยการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม และการติดตามประเมินผล ($\chi^2 = 70.809$, $p = 0.000$; $\chi^2 = 38.401$, $p = 0.000$ และ $\chi^2 = 11.506$, $p = 0.003$) แสดงว่า สมาชิก อ.บ.ต. ที่มาจากการเลือกตั้งและสมาชิก อ.บ.ต. ที่เป็นโดยตำแหน่ง (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล) จะมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา และการตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม และการติดตามประเมินผลในระดับที่ต่างกัน จากการสัมภาษณ์พบว่าสมาชิก อ.บ.ต. โดยตำแหน่งจะมีบทบาทมากกว่าสมาชิก อ.บ.ต. ที่มาจากการเลือกตั้งเนื่องจากว่าสมาชิกโดยตำแหน่งส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์การทำงานในระดับตำบลและอาวุโสมากกว่าประกอบกับในสังคมชนบท กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะมีบทบาทมากในการที่นำให้ผู้อื่นคล้อยตาม ข้อคิดเห็น คำวินิจฉัยจึงมีความหนักแน่นมาก

ตารางที่ 26 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.

ลักษณะทางสังคม	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.											
	วิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ				การทำแผนและการประชุม				การติดตามประเมินผล			
	มาก กลาง	ปาน กลาง	น้อย กลาง	รวม	มาก กลาง	ปาน กลาง	น้อย กลาง	รวม	มาก กลาง	ปาน กลาง	น้อย กลาง	รวม
การเข้าสู่ตำแหน่งของสมาชิก												
- โดยตำแหน่ง (กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน	162	12	6	180	132	28	20	180	96	44	40	180
- โดยการเลือกตั้ง	55	55	8	118	44	41	33	118	41	36	42	118
รวม	217	67	14	298	176	69	53	298	136	78	84	298
	$\chi^2 = 70.809^*, p = 0.000$				$\chi^2 = 38.401^*, p = 0.000$				$\chi^2 = 11.506^*, p = 00.003$			
การรับข่าวสารการเกษตร												
หนังสือพิมพ์												
- ไม่เคยได้รับ	102	43	7	152	66	47	34	152	16	66	70	152
- เคยได้รับ	115	24	7	146	110	22	14	146	120	12	14	146
รวม	217	67	14	298	176	69	53	298	136	78	84	298
	$\chi^2 = 6.049^*, p = 0.049$				$\chi^2 = 31.742^*, p = 0.000$				$\chi^2 = 154.189^*, p = 0.000$			
เอกสารทางวิชาการ												
- ไม่เคยได้รับ	102	43	7	152	66	47	34	152	16	66	70	152
- เคยได้รับ	115	24	7	146	110	22	14	146	120	12	14	146
รวม	217	67	14	298	176	69	53	298	136	78	84	298
	$\chi^2 = 6.049^*, p = 0.049$				$\chi^2 = 31.742^*, p = 0.000$				$\chi^2 = 154.189^*, p = 0.000$			

หมายเหตุ: * มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับการได้รับข่าวสารด้านการเกษตรของสมาชิก อ.บ.ต.นั้น พบว่าการรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์และเอกสารทางวิชาการมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม และการติดตามประเมินผล ($\chi^2 = 6.049, p = 0.049$; $\chi^2 = 37.742, p = 0.000$; $\chi^2 = 154.189,$

$p = 0.000$ และ $\chi^2 = 6.049$, $p = 0.049$; $\chi^2 = 31.742$, $p = 0.000$ และ $\chi^2 = 154.189$, $p = 0.000$ ตามลำดับ) แสดงว่าสมาชิก อ.บ.ต. ที่เคยได้รับข่าวสารด้านการเกษตรจากทางหนังสือพิมพ์และเอกสารทางวิชาการส่งผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม และการติดตามประเมินผล ส่วนการเคยหรือไม่เคยได้รับข่าวสารด้านการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและจากโทรทัศน์นั้นไม่สามารถหาความสัมพันธ์ได้เนื่องจากสมาชิกอ.บ.ต.ทั้งหมดเคยได้รับข่าวสารด้านการเกษตรมาแล้วทั้งสิ้น

ในขณะที่การฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับ อ.บ.ต. และการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการเกษตร ดังแสดงในตารางที่ 27 พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ทั้งในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม และการติดตามประเมินผล ($r = 0.111$, $p = 0.055$; $r = 0.064$, $p = 0.269$; $r = 0.086$, $p = 0.141$ และ $r = 0.109$, $p = 0.059$; $r = 0.083$, $p = 0.150$ และ $r = 0.100$, $p = 0.162$ ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่า สมาชิก อ.บ.ต. ที่ได้รับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับ อ.บ.ต. และความรู้เกี่ยวกับการเกษตรมากน้อยต่างกันก็ไม่มีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจ การจัดทำแผนและประชุม การติดตามประเมินผลของสมาชิก อ.บ.ต.

ตารางที่ 27 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.

ลักษณะทางสังคม	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต.					
	วิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ		การทำแผนและการประชุม		การติดตามประเมินผล	
	r	p	r	p	r	p
การฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับ						
- การดำเนินงานของ อ.บ.ต.	0.111	0.055	0.064	0.269	0.086	0.141
- การเกษตร	0.109	0.059	0.083	0.150	0.109	0.162

หมายเหตุ: *มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระคือสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. ซึ่งได้แก่ จำนวนหมู่บ้าน พื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ทำการเกษตร ครัวเรือนทั้งหมด ครัวเรือนเกษตร รายได้ของ อ.บ.ต. เงินภาษีบำรุงท้องที่ และระดับชั้นของ อ.บ.ต. กับบทบาทการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. โดยแบ่งการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ออกเป็น 3 ด้านคือ การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร การพัฒนาการผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร โดยใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ดังนี้

1. ทดสอบค่าไคสแควร์ (χ^2 -test) เพื่อศึกษาข้อมูลที่เป็นนามบัญญัติ ซึ่งได้แก่ แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เส้นทางการคมนาคม และระดับชั้นของ อ.บ.ต. กับการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. โดยแบ่งการดำเนินการพัฒนาการเกษตรออกเป็น 4 ระดับคือ มาก ปานกลาง น้อย และไม่มีการพัฒนาตามลำดับ

2. ทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แบบ Pearson Product Moment เพื่อศึกษาข้อมูลที่มีระดับการวัดเป็นมาตราช่วงชั้น และอัตราส่วนของลักษณะทั่วไปของสังคม ซึ่งได้แก่ จำนวนหมู่บ้าน พื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ทำการเกษตร ครัวเรือนทั้งหมด ครัวเรือนเกษตร รายได้ของ อ.บ.ต. ภาษีบำรุงท้องที่ของ อ.บ.ต. กับบทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. โดยแบ่งการพัฒนาการเกษตรออกเป็น 3 ด้าน คือ พัฒนปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร การพัฒนาการผลิตทางการเกษตรและพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร

การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร

จากการศึกษาพบว่า อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูน เกือบทั้งหมดไม่มีการจัดทำโครงการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร มี อ.บ.ต. เพียงแห่งเดียวเท่านั้นที่มีการจัดทำโครงการ ดังนั้นจึงไม่สามารถหาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปของอ.บ.ต.กับการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ด้านการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตรได้ เนื่องจากการกระจายของข้อมูลซึ่งเป็นนามบัญญัติไม่กระจายเป็นปกติ

ส่วนสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. คือ จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด พื้นที่ทำการเกษตรและ
 ครัวเรือนทั้งหมด ซึ่งเป็นข้อมูลแบบอัตราส่วน จากผลการศึกษาในตารางที่ 28 พบว่าไม่มี
 ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตรทั้งในด้
 การจัดทำโครงการและการกำหนดวงเงินงบประมาณ ($r = 0.043, p = 0.016$; $r = 0.053, p =$
 0.356 และ $r = 0.111, p = 0.810$; $r = 0.110, p = 0.059$ และ $r = 0.101, p = 0.081$; $r =$
 $0.111, p = 0.091$) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า อ.บ.ต. ที่มีจำนวนหมู่บ้าน พื้นที่ทำการเกษตร
 และครัวเรือนทั้งหมดต่างกันก็ไม่ทำให้การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตรต่างกันแต่
 อย่างไม่ ในทางตรงกันข้ามกลับพบว่าพื้นที่ทั้งหมด ครัวเรือนเกษตรและรายได้ของอ.บ.ต.
 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับบทบาทการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร
 ทั้งในด้านการจัดทำโครงการและการกำหนดวงเงินงบประมาณ ($r = 0.125, p = 0.031$; $r =$
 $0.102, p = 0.042$ และ $r = 0.175, p = 0.002$; $r = 0.504, p = 0.004$ และ $r = 0.707, p =$
 0.000 ; $r = 0.706, p = 0.000$) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า อ.บ.ต. ที่มีพื้นที่ทั้งหมด ครัวเรือน
 เกษตรและรายได้ที่ต่างกันมีผลให้มีบทบาทในการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตรที่ต่างกัน
 ส่วนเงินภาษีบำรุงท้องที่ของ อ.บ.ต. นั้น พบว่ามีความสัมพันธ์เฉพาะการกำหนดวงเงิน
 งบประมาณพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร ($r = 0.506, p = 0.003$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์
 กับจำนวนโครงการแสดงว่า อ.บ.ต. ที่มีเงินภาษีบำรุงท้องที่ต่างกัน มีผลให้มีการกำหนดวงเงิน
 งบประมาณเพื่อการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานต่างกัน

ตารางที่ 28 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. กับบทบาทการ
พัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร

สภาพทั่วไปของ อ.บ.ต.	การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร			
	จำนวนโครงการ		วงเงินงบประมาณ	
	r	p	r	P
จำนวนหมู่บ้าน	0.043	0.156	0.053	0.356
พื้นที่ทั้งหมด	0.125*	0.031	0.102*	0.042
พื้นที่ทำการเกษตร	0.111	0.054	0.110	0.059
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	0.101	0.081	0.111	0.091
จำนวนครัวเรือนเกษตร	0.175*	0.002	0.504*	0.001
รายได้ของ อ.บ.ต.	0.707*	0.000	0.706*	0.000
ภาษีบำรุงท้องที่ของอ.บ.ต.	0.506	0.089	0.506*	0.003

หมายเหตุ: *มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การพัฒนาการผลิตทางการเกษตร จากผลการศึกษาหาความสัมพันธ์ไม่อาจสรุปได้ในทางสถิติเนื่องจาก อ.บ.ต. ส่วนใหญ่มีการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรในระดับน้อยและไม่มีการพัฒนาการเกษตร ซึ่งข้อมูลที่เป็นนามบัญญัติไม่กระจายเป็นปกติเท่าที่ควร จำนวนความถี่ในแต่ละรายการน้อยกว่า 5 เป็นจำนวนมาก ดังแสดงในตารางที่ 29 จึงไม่อาจสรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. กับการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ได้

ตารางที่ 29 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. กับบทบาทการพัฒนากการผลิตทางการเกษตร

สภาพทั่วไปของ อ.บ.ต.	การพัฒนากการผลิตทางการเกษตร									
	จำนวนโครงการ					วงเงินงบประมาณ				
	มาก กลาง	ปาน กลาง	น้อย	ไม่มี	รวม	มาก กลาง	ปาน กลาง	น้อย	ไม่มี	รวม
แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร										
ไม่มี	-	-	3	10	13	-	-	3	10	13
มี	3	3	19	-	25	6	1	18	-	25
รวม	3	3	22	10	38	6	1	21	10	38
	$\chi^2 = 26.488^*$, $p = 0.000$					$\chi^2 = 26.575^*$, $p = 0.000$				
เส้นทางคมนาคม										
ลูกรัง	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1
ลาดยาง	2	1	14	5	22	4	-	13	5	22
ลาดยางเป็นบางส่วน	1	3	8	4	15	2	1	8	4	15
รวม	3	3	22	10	38	6	1	21	10	38
	$\chi^2 = 4.03$, $p = 0.673$					$\chi^2 = 4.621$, $p = 0.593$				
ระดับชั้นของ อ.บ.ต.										
ระดับ 3	1	1	-	-	2	1	1	-	-	2
ระดับ 4	2	2	-	-	4	2	-	-	2	4
ระดับ 5	-	-	22	10	32	3	-	21	8	32
รวม	3	3	22	10	38	6	1	21	10	38
	$\chi^2 = 38.000^*$, $p = 0.000$					$\chi^2 = 28.619^*$, $p = 0.000$				

หมายเหตุ: ค่าไคสแควร์ และค่าความน่าจะเป็นที่แสดงไม่อาจสรุปถึงความสัมพันธ์ทางสถิติของตัวแปรได้ เนื่องจากความถี่ในช่องรายการหลายรายการมีความถี่น้อยกว่า 5

ในขณะที่ครัวเรือนเกษตรและรายได้ของ อ.บ.ต. ซึ่งเป็นข้อมูลแบบอัตราส่วนจากตารางที่ 30 ผลการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรทั้งในด้านการจัดทำโครงการและการกำหนดวงเงินงบประมาณ ($r = 0.363$, $P = 0.000$; $r = 0.166$, $P = 0.004$ และ $r = 0.308$, $p = 0.000$; $r = 0.220$, $p = 0.000$) แสดงให้เห็นว่า อ.บ.ต. ที่มีครัวเรือนเกษตรและรายได้ที่ต่างกันมีผลทำให้มีการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรที่ต่างกัน ส่วนจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดและพื้นที่ทั้งหมดมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรเฉพาะการกำหนดวงเงินงบประมาณเท่านั้น ($r = 0.155$, $p = 0.007$ และ $r = 0.219$, $p = 0.000$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดทำโครงการ นั่นคือ อ.บ.ต. ที่มีจำนวนหมู่บ้านและพื้นที่ทั้งหมดต่างกัน มีผลทำให้การกำหนดวงเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรที่ต่างกันแต่การจัดทำโครงการไม่ต่างกัน สำหรับพื้นที่ทำการเกษตร ครัวเรือนทั้งหมดและเงินภาษีบำรุงท้องที่ของ อ.บ.ต. พบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการพัฒนาการผลิตทางการเกษตร แสดงว่า อ.บ.ต. ที่มีพื้นที่ทำการเกษตรครัวเรือนทั้งหมดและเงินภาษีบำรุงท้องที่ต่างกันไม่มีผลทำให้มีการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรที่ต่างกันแต่อย่างใด

ตารางที่ 30 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. กับบทบาทการพัฒนาการผลิตทางการเกษตร

สภาพทั่วไปของ อ.บ.ต.	การพัฒนาการผลิตทางการเกษตร			
	จำนวนโครงการ		วงเงินงบประมาณ	
	r	p	r	p
จำนวนหมู่บ้าน	0.039	0.496	0.155*	0.007
พื้นที่ทั้งหมด	0.109	0.060	0.219*	0.000
พื้นที่ทำการเกษตร	0.021	0.708	0.087	0.132
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	0.074	0.125	0.002	0.164
จำนวนครัวเรือนเกษตร	0.363*	0.000	0.166*	0.004
รายได้ของ อ.บ.ต.	0.308*	0.000	0.220*	0.000
ภาษีบำรุงท้องที่ของอ.บ.ต.	0.85	0.142	0.070	0.223

หมายเหตุ: * มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร จากผลการศึกษาในตารางที่ 31 พบว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับบทบาทการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตรนั้นไม่สามารถสรุปได้ในทางสถิติเนื่องจากว่า อ.บ.ต. ส่วนมาก มีการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตรในระดับน้อยและไม่มีการพัฒนา ทำให้ข้อมูลไม่กระจายเป็นปกติ และความถี่ในแต่ละรายการน้อยกว่า 5 เป็นจำนวนมาก จึงไม่อาจสรุปความสัมพันธ์ของการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตรของ อ.บ.ต. ได้

ตารางที่ 31 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. กับบทบาทการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร

สภาพทั่วไปของ อ.บ.ต.	การพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร									
	จำนวนโครงการ					จำนวนวงเงินงบประมาณ				
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี	รวม	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี	รวม
แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร										
ไม่มี	-	-	3	10	13	-	-	3	10	13
มี	-	1	13	11	25	-	1	13	11	25
รวม	-	1	16	21	38	-	1	16	21	38
	$\chi^2 = 3.897, p = 0.143$					$\chi^2 = 3.897, p = 0.143$				
เส้นทางคมนาคม										
ลูกรัง	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1
ลาดยาง	-	1	10	11	22	-	1	10	11	22
ลาดยางเป็นบางส่วน	-	-	6	9	15	-	-	6	9	15
รวม	-	1	16	21	38	-	1	16	21	38
	$\chi^2 = 1.756, p = 0.781$					$\chi^2 = 1.756, p = 0.781$				
ระดับชั้นของ อ.บ.ต.										
ระดับ 3	-	1	1	-	2	-	1	1	-	2
ระดับ 4	-	-	2	2	4	-	-	2	2	4
ระดับ 5	-	-	13	19	32	-	-	13	19	32
รวม	-	1	16	21	38	-	1	16	21	38
	$\chi^2 = 19.329^*, p = 0.001$					$\chi^2 = 19.329^*, p = 0.001$				

หมายเหตุ: ค่าไคสแควร์ และค่าความน่าจะเป็นที่แสดงไม่อาจสรุปถึงความสัมพันธ์ทางสถิติของตัวแปรได้เนื่องจากความถี่ในของรายการหลายรายการมีความถี่น้อยกว่า 5

ส่วนครัวเรือนเกษตรกร รายได้ของ อ.บ.ต. และภาษีบำรุงท้องที่ของ อ.บ.ต. ผลการศึกษาในตารางที่ 32 พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตรทั้งในด้านการจัดทำโครงการและการกำหนดวงเงินงบประมาณ ($r = 0.141, p = 0.015$; $r = 0.126, p = 0.029$ และ $r = 0.357, p = 0.000$; $r = 0.259, p = 0.000$ และ $r = 0.472, p = 0.000$; $r = 0.269, p = 0.000$) ตามลำดับ จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า อ.บ.ต. ที่มีครัวเรือนเกษตรกร รายได้และ เงินภาษีบำรุงท้องที่ที่ต่างกัน มีผลทำให้มีการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตรที่ต่างกันทั้งในด้านการจัดทำโครงการและการกำหนดวงเงินงบประมาณ ส่วนจำนวนหมู่บ้าน พื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ทำการเกษตรและครัวเรือนทั้งหมดพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตรทั้งในด้านการจัดทำโครงการและการกำหนดวงเงินงบประมาณ นั่นคือ แม้ว่า อ.บ.ต. จะมีจำนวนหมู่บ้าน พื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ทำการเกษตรและ ครัวเรือนทั้งหมดที่แตกต่างกันก็ไม่มีผลทำให้มีการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตรแตกต่างกันแต่อย่างใด

ตารางที่ 32 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับบทบาทการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร

สภาพทั่วไปของ อ.บ.ต.	การพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร			
	จำนวนโครงการ		จำนวนวงเงินงบประมาณ	
	r	p	r	p
จำนวนหมู่บ้าน	0.093	0.109	0.039	0.495
พื้นที่ทั้งหมด	0.011	0.864	0.013	0.818
พื้นที่ทำการเกษตร	0.008	0.890	0.000	0.995
ครัวเรือนทั้งหมด	0.050	0.389	0.063	0.275
ครัวเรือนเกษตรกร	0.141*	0.015	0.126*	0.029
รายได้ของ อ.บ.ต.	0.357*	0.000	0.259*	0.000
ภาษีบำรุงท้องที่ของอ.บ.ต.	0.472*	0.000	0.269*	0.000

หมายเหตุ: * มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การสรุปสมมติฐาน

การศึกษานี้เป็นการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน ซึ่งได้ตั้งสมมติฐานไว้คือ

1. ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก อ.บ.ต. ซึ่งประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา ระยะเวลาที่อาศัยในตำบล อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้จากอาชีพหลัก รายได้จากอาชีพรอง รายได้รวม เครื่องมือสื่อสาร ยานพาหนะ การเข้าสู่ตำแหน่ง การฝึกอบรม การได้รับข่าวสารด้านการเกษตรที่ต่างกันมีผลทำให้บทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ต่างกัน

2. สภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. ซึ่งประกอบด้วย ขนาดของตำบล พื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ทำการเกษตร ครัวเรือนทั้งหมด ครัวเรือนเกษตร แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร เส้นทางคมนาคม รายได้ของ อ.บ.ต. ภาษีบำรุงท้องที่ ระดับชั้นของ อ.บ.ต. ที่ต่างกันมีผลต่อบทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ต่างกัน

จากสมมติฐานดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก อ.บ.ต.

1.1 อายุ จากสมมติฐานคืออายุของสมาชิก อ.บ.ต. ที่ต่างกันมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม การติดตามประเมินผล ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

1.2 ระดับการศึกษา จากสมมติฐานคือระดับการศึกษาของสมาชิก อ.บ.ต. ที่ต่างกันมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

ด้านการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการศึกษา ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

ด้านการจัดทำแผนและการประชุมไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการศึกษา ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

ด้านการประเมินผลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการศึกษา ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

1.3 ภูมิสำเนา จากสมมติฐานคือภูมิสำเนาของสมาชิก อ.บ.ต. ที่ต่างกันมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าไม่สามารถสรุปได้ในทางสถิติเนื่องจากว่าข้อมูลไม่กระจายเป็นปกติเท่าที่ควร

1.4 ระยะเวลาที่อาศัยในตำบล จากสมมติฐานคือระยะเวลาที่อาศัยในตำบลของสมาชิก อ.บ.ต. ที่ต่างกันมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม การติดตามประเมินผล ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

1.5 อาชีพ จากสมมติฐานคืออาชีพของสมาชิก อ.บ.ต. ที่ต่างกันมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม การติดตามประเมินผล ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

1.6 รายได้ จากสมมติฐานคือ รายได้ของสมาชิก อ.บ.ต. ที่ต่างกันมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม การติดตามประเมินผล ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

1.7 เครื่องมือสื่อสาร จากสมมติฐานคือ สมาชิก อ.บ.ต. ที่มีหรือไม่มีเครื่องมือสื่อสารมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

ด้านการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีเครื่องมือสื่อสาร ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

ด้านการจัดทำและประชุม ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีเครื่องมือสื่อสาร ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

ด้านติดตามประเมินผล มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีเครื่องมือสื่อสาร ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

1.8 ยานพาหนะ จากสมมติฐาน คือ สมาชิก อ.บ.ต. ที่มีหรือไม่มียานพาหนะมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานไม่สามารถสรุปหาความสัมพันธ์ได้ในทางสถิติเนื่องจากข้อมูลไม่กระจายเป็นปกติ

1.9 การเข้าสู่ตำแหน่งของสมาชิก อ.บ.ต.จากสมมติฐานคือการเข้าสู่ตำแหน่งของสมาชิก อ.บ.ต. โดยการเลือกตั้งและแต่งตั้ง มีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม การติดตามประเมินผล ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

1.10 การได้รับข่าวสารด้านการเกษตร จากสมมติฐานคือสมาชิก อ.บ.ต.ที่ได้รับข่าวสารทางการเกษตรที่ต่างกัน มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม การติดตามประเมินผล ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

1.11 การฝึกอบรม จากสมมติฐานคือสมาชิก อ.บ.ต. ที่มีประสบการณ์การฝึกอบรมที่ต่างกันมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม การติดตามประเมินผล ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

2. สภาพทั่วไปของ อ.บ.ต.

2.1 จำนวนหมู่บ้าน จากสมมติฐานคือ อ.บ.ต. ที่มีจำนวนหมู่บ้านต่างกันมีผลทำให้บทบาทการพัฒนากการเกษตรของ อ.บ.ต. ที่ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับจำนวนหมู่บ้าน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

การพัฒนาการผลิตทางการเกษตร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับจำนวนหมู่บ้าน ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

การพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับจำนวนหมู่บ้าน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

2.2 พื้นที่ทั้งหมด จากสมมติฐานคือ อ.บ.ต. ที่มีพื้นที่ทั้งหมดที่ต่างกันมีผลทำให้บทบาทการพัฒนากการเกษตรของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพื้นที่ทั้งหมด ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

การพัฒนาการผลิตทางการเกษตร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับพื้นที่ทั้งหมด ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

การพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพื้นที่ทั้งหมด ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

2.3 พื้นที่ทำการเกษตร จากสมมติฐานคือ อ.บ.ต. ที่มีพื้นที่ทำการเกษตร ต่างกันมีผลทำให้บทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในด้านการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร การพัฒนาการผลิตทางการเกษตรและการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

2.4 จำนวนครัวเรือนทั้งหมด จากสมมติฐานคือ อ.บ.ต. ที่มีจำนวนครัวเรือน ทั้งหมดต่างกันมีผลทำให้บทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในด้านการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร การพัฒนาการผลิตทางการเกษตรและการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

2.5 จำนวนครัวเรือนเกษตร จากสมมติฐานคือ อ.บ.ต. ที่มีจำนวนครัวเรือนเกษตรต่างกัน มีผลทำให้บทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในด้านการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร การพัฒนาการผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

2.6 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร จากสมมติฐานคือ อ.บ.ต. ที่มีหรือไม่มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรมีผลทำให้บทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในด้านการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร การพัฒนาการผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

2.7 เส้นทางคมนาคม จากสมมติฐานคือ อ.บ.ต. ที่มีสภาพเส้นทางคมนาคม ต่างกัน มีผลทำให้บทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในด้านการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร การพัฒนาการผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

2.8 รายได้ของ อ.บ.ต. จากสมมติฐานคือ อ.บ.ต. ที่มีรายได้ต่างกันมีผลทำให้บทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

2.9 ภาษีบำรุงท้องที่ของ อ.บ.ต. จากสมมติฐานคือ อ.บ.ต. ที่มีรายได้จากเงินภาษีบำรุงท้องที่ต่างกัน มีผลทำให้บทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

ด้านการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับภาษีบำรุงท้องที่ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

ด้านการพัฒนาการผลิตทางการเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับภาษีบำรุงท้องที่ ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน

ด้านการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับภาษีบำรุงท้องที่ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

2.10 ระดับชั้นของ อ.บ.ต. จากสมมติฐานคือ อ.บ.ต. ที่มีระดับชั้นต่างกันมีผลทำให้บทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในด้านการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร การพัฒนาการผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

(SUMMARY, IMPLICATIONS AND RECOMMENDATIONS)

สรุปผล

(Summary)

การวิจัยเรื่องบทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต.) ในจังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดลำพูน

2. บทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

3. สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล

4. บทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

5. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเกษตร

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือสมาชิก อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูน จำนวน 298 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 1,170 คน และประธาน อ.บ.ต. ทั้งหมดอีก 38 คน โดยการใช้ตัวอย่างอย่างเป็นระบบ (systematic random sampling) และหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (sample size) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชุดคือ สำหรับประธาน อ.บ.ต. เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. และสำหรับสมาชิก อ.บ.ต. เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก อ.บ.ต. และผ่านการทดสอบความตรงและความเชื่อมั่น การทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิก อ.บ.ต. คือร่วมวิเคราะห์ปัญหา และตัดสินใจ ร่วมจัดทำแผนและการประชุมและร่วมติดตามประเมินผล ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเที่ยงได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient alpha) เท่ากับ 0.932, 0.904 และ 0.943 ตามลำดับ ข้อมูลที่รวบรวมมาได้นำมาถอดรหัสและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS/PC⁺) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก อ.บ.ต.

สมาชิก อ.บ.ต. ที่ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีอายุโดยเฉลี่ย 46 ปี ประมาณหนึ่งในสาม (32.55%) มีอายุในช่วง 41.47 ปี เกือบครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 48.60 จบการศึกษา ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 98.32 หรือเกือบทั้งหมดเป็นคนในพื้นที่ซึ่งอาศัยอยู่ในตำบล มากกว่า 10 ปี มีประมาณเกือบสองในสาม (61.41%) มีอาชีพหลักคือ ค้าขายและประกอบ ธุรกิจส่วนตัวและมากกว่าครึ่ง (56.71%) มีอาชีพรองคือรับจ้าง โดยมีรายได้จากการประกอบ อาชีพหลักเฉลี่ย 144,917 บาทต่อปี อาชีพรองเฉลี่ย 60,674 บาทต่อปี และรายได้รวม เฉลี่ย 206,531 บาทต่อปี โดยมีรายได้สูงสุด 1,600,000 บาทต่อปี และต่ำสุด 50,000 บาทต่อปี ซึ่งเกือบทั้งหมด (96.98% และ 91.61%) มีรถจักรยานยนต์และรถยนต์ไว้ใช้เป็น ยานพาหนะในการเดินทาง ส่วนมาก (91.28%) มีโทรศัพท์ใช้ในการติดต่อสื่อสารและมากกว่าครึ่งหนึ่ง (60.40%) เป็นสมาชิก อ.บ.ต. โดยตำแหน่งได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ ประจำตำบล ซึ่งส่วนใหญ่ (80.54% และ 85.57%) เคยฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับ อ.บ.ต. และความรู้เกี่ยวกับการเกษตร 3-6 ครั้ง โดยทั้งหมดและเกือบทั้งหมด (100% และ 97.32%) เคยได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและโทรทัศน์

2. บทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิก อ.บ.ต.

ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิก อ.บ.ต. คือ วิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ ร่วมจัดทำแผนพัฒนาตำบลและการประชุม ร่วมติดตาม ประเมินผล พบว่ามากกว่าครึ่ง (52.41%) มีส่วนร่วมมาก มีเพียงร้อยละ 1.86 เท่านั้นที่มี ส่วนร่วมน้อย

3. สภาพทั่วไปของ อ.บ.ต.

สภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูนนั้น โดยเฉลี่ยแล้วเป็นตำบลที่มีจำนวน หมู่บ้านประมาณ 11 หมู่บ้าน ซึ่งมากกว่าสองในสาม (68.42%) มีจำนวนหมู่บ้าน 8-13 หมู่บ้าน โดยมีจำนวนหมู่บ้านสูงสุด 18 หมู่บ้าน และต่ำสุด 5 หมู่บ้าน มากกว่าครึ่ง (55.26%) มีพื้นที่ทั้งหมดไม่เกิน 40,000 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 12,756 ไร่ โดยมี ทำการเกษตรมากที่สุด 31,310 ไร่ และต่ำสุด 2,465 ไร่ มีครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ยประมาณ 2,060 ครัวเรือน เกือบสองในสาม (31.58%) มีจำนวนครัวเรือนระหว่าง 2,001-2,500 ครัวเรือน โดยมีครัวเรือนเกษตรเฉลี่ยประมาณ 1,446 ครัวเรือน และเกือบทั้งหมด (97.37%)

มีครัวเรือนเกษตรไม่เกิน 2,500 ครัวเรือน แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรส่วนใหญ่ (89.47% และ 86.84%) ใช้น้ำจากการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าและน้ำบาดาล มากกว่าครึ่ง (68.52%) ใช้น้ำจากชลประทาน ซึ่งสภาพเส้นทางคมนาคมมีเพียงร้อยละ 2.63 เท่านั้นที่เป็นถนนลูกรัง มีรายได้โดยเฉลี่ย 2,837,653 บาท ซึ่งเกือบสองในสาม (63.15%) มีรายได้ไม่เกิน 2,500,000 บาท โดยมีรายได้สูงสุด 9,921,493 บาท ต่ำสุด 1,673,173 บาท มีรายได้จากภาษีบำรุงท้องที่เฉลี่ย 1,669,902 บาท ซึ่งส่วนใหญ่ (86.84%) มีรายได้จากเงินภาษีบำรุงท้องที่ไม่เกิน 2,500,000 บาท โดยมีรายได้สูงสุด 8,749,545 บาท และต่ำสุดเพียง 310,000 บาทเท่านั้น อ.บ.ต. ของจังหวัดลำพูนทั้งหมดอยู่ในระดับ 3-5 เท่านั้น และส่วนมาก (81.58%) อยู่ในระดับ 5

4. บทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

4.1 มีวงเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนาทั้งหมด โดยเฉลี่ย 2,290,105 บาท เกือบสองในสาม (63.14%) มีเงินงบประมาณไม่เกิน 2,000,000 บาท โดยมีเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนาสูงสุด 6,500,000 บาท และต่ำสุดเพียง 1,500,000 บาท

4.2 การดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูนเกือบทั้งหมด (99.24%) ไม่ได้จัดทำโครงการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร มี อ.บ.ต. เพียงแห่งเดียวหรือร้อยละ 2.63 ที่มีการจัดทำโครงการ ส่วนการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรพบว่าประมาณสามในสี่ (74.56%) มีการจัดทำโครงการพัฒนาการผลิตทางการเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่ (78.95% และ 73.68%) มีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการผลิตและจัดหาปัจจัยการผลิต สำหรับการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตรนั้นพบว่า อ.บ.ต. ไม่มีการดำเนินงานเกี่ยวกับกลุ่มเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มกิจกรรมเลย มีเพียงร้อยละ 44.74 เท่านั้นที่มีการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

4.3 งบประมาณเพื่อการพัฒนาการเกษตร อ.บ.ต. เกือบทั้งหมด (97.37%) ไม่ได้จัดสรรเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตรเลย มีเพียงร้อยละ 2.63 เท่านั้น ที่มีการจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุน ส่วนการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรมีเพียงร้อยละ 18.42 เท่านั้นที่มีการจัดสรรเงินงบประมาณเกินกว่า 300,000 บาท โดยมีจัดสรรเงินงบประมาณสูงสุด 2,500,000 บาท และต่ำสุด 50,000 บาท สำหรับงบประมาณเพื่อการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตรนั้น พบว่า อ.บ.ต. มากกว่าครึ่ง (55.26%) ไม่ได้

จัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนมีเพียงร้อยละ 7.89 เท่านั้น ที่มีการจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนเกินกว่า 100,000 บาท โดยมีการจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนสูงสุด 300,000 บาท

5. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเกษตร

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก อ.บ.ต. กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิก อ.บ.ต. ซึ่งได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ ยานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร การเข้าสู่ตำแหน่งของสมาชิก ประสบการณ์การฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับ อ.บ.ต. ประสบการณ์การฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการเกษตร การรับข่าวสารด้านการเกษตรกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ซึ่งได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม การติดตามและประเมินผล เมื่อแยกพิจารณาในแต่ละด้านปรากฏผลดังนี้คือ

ลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ระดับการศึกษาของสมาชิก อ.บ.ต. มีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหา การตัดสินใจ และการติดตามประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยยศ ศิริรัตนบวร (2531: 25) ได้กล่าวถึงปัญหาด้านบุคลากรของสภาตำบลเกี่ยวกับระดับการศึกษาว่า กรรมการสภาตำบลส่วนใหญ่มีระดับความรู้พื้นฐานค่อนข้างต่ำ จึงเป็นปัญหามากในด้านเทคนิคการพัฒนา อาทิเช่น การจัดทำโครงการ การวางแผน การพัฒนาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการสมัยใหม่ รวมไปถึงการดำเนินการได้อย่างทั่วถึงและถูกต้องได้ แต่ในขณะเดียวกันนั้น ภูมิลำเนาของสมาชิก อ.บ.ต. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ไม่อาจสรุปได้ในทางสถิติเนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ ดังนั้นจำนวนกลุ่มศึกษาจึงไม่กระจายเป็นปรกติ ซึ่งไม่สามารถหาความสัมพันธ์ได้ สำหรับอายุของสมาชิกและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลพบว่าไม่มีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ การทำแผนและการประชุม รวมทั้งการติดตามประเมินผลของสมาชิก อ.บ.ต. แต่อย่างใด

ลักษณะทางเศรษฐกิจ ปรากฏผลว่าการประกอบอาชีพหลักและอาชีพรองของสมาชิก อ.บ.ต. ทั้งทางด้านเกษตรกรรม และนอกภาคเกษตรกรรมนั้นมีความสัมพันธ์หรือมีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจ การจัดทำแผนและการประชุม รวมทั้งการติดตามประเมินผลของสมาชิก อ.บ.ต. ทั้งสิ้น ซึ่งเกี่ยวเนื่องต่อรายได้จาก

การประกอบอาชีพของสมาชิก มีความสัมพันธ์ต่อบทบาทการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ด้านนี้ด้วยเช่นกัน ในขณะที่เครื่องมือสื่อสารนั้น พบว่า การมีวิทยุสื่อสาร และโทรศัพท์มีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องด้วยการจัดทำแผนและการประชุม รวมถึงการติดตามประเมินผลใช้ระยะเวลาในการดำเนินการค่อนข้างมาก แต่สำหรับการมีโทรศัพท์มือถือที่พบว่านอกเหนือจากมีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมด้านวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจแล้ว ยังพบว่ามีความสัมพันธ์กับการติดตามประเมินผลด้วย ซึ่งสรุปภาพโดยรวม แสดงให้เห็นว่า การมีและไม่มีเครื่องมือสื่อสารนั้นมีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการตัดสินใจ ทั้งจากการได้ร่ตรง และการสื่อสารแบบจับใจได้ตลอดเวลา ซึ่งรวมไปถึงการสื่อสารในด้านการติดตามประเมินผลของสมาชิก อ.บ.ต. เป็นอย่างมาก

ลักษณะทางสังคมนั้น ผลการวิจัยเกี่ยวกับการเข้าสู่ตำแหน่งของสมาชิก การรับข่าวสารทางการเกษตรจากทางหนังสือพิมพ์และเอกสารทางวิชาการ พบว่ามีความสัมพันธ์หรือมีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ทั้งทางด้านวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ การทำแผนและการประชุม รวมทั้งการติดตามประเมินผลด้วย ในขณะที่การรับข่าวสารทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและโทรทัศน์นั้น ไม่สามารถหาความสัมพันธ์ได้เนื่องจากสมาชิก อ.บ.ต. ทั้งหมดเคยได้รับข่าวสารด้านการเกษตรมาแล้วทั้งสิ้น และสำหรับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับ อ.บ.ต. และการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการเกษตรนั้นปรากฏผลว่าไม่มีความสัมพันธ์หรือมีผลต่อบทบาทการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ การทำแผนและการประชุม การติดตามประเมินผลของสมาชิก อ.บ.ต.

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทั่วไปของ อ.บ.ต. ซึ่งได้แก่ แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เส้นทางการคมนาคมและระดับชั้นของ อ.บ.ต. กับการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ได้แก่ การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร การพัฒนาการผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร ไม่อาจสรุปได้ว่า มีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากการกระจายของข้อมูลซึ่งเป็นนามบัญญัติไม่กระจายเป็นปกติ ถึงแม้ค่าไคสแควร์ จะแสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์กันก็ตาม

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนหมู่บ้าน พื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ทำการเกษตร ครัวเรือนทั้งหมด ครัวเรือนเกษตร รายได้ของ อ.บ.ต. และภาษีบำรุงท้องที่ของ อ.บ.ต. กับการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. พบว่า ครัวเรือนเกษตร รายได้ของ อ.บ.ต. มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการจัดทำโครงการและการกำหนดวงเงินงบประมาณของการพัฒนาการเกษตรทั้งในด้านการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร การพัฒนาการผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร ส่วนภาษีบำรุงท้องที่ของ อ.บ.ต. มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการจัดทำโครงการ และการกำหนดวงเงินงบประมาณเฉพาะในด้านการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตรและการพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร และพื้นที่ทั้งหมดมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตรและการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรทั้งในด้านการจัดทำโครงการและการกำหนดวงเงินงบประมาณ

อภิปรายผลการวิจัย (Implications)

จากการศึกษาพบว่า สมาชิก อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูน มีอายุโดยเฉลี่ย 46 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาชั้นบังคับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากคนในสังคมชนบท สมัยก่อนมีโอกาสน้อยในการเข้ารับการศึกษาในระดับที่สูงกว่าประถมศึกษา ประกอบกับ ความจำเป็นที่ไม่สามารถให้ลูกหลานเรียนหนังสือในระดับที่สูงกว่านี้เพราะต้องช่วยเหลือ ครอบครัวยในการประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ส่วนผู้ที่มีการ ศึกษาสูงกว่านี้มักจะไปประกอบอาชีพอื่นที่มั่นคง และมีเงินเดือนประจำ

สำหรับอาชีพของสมาชิก อ.บ.ต. นั้น ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายและประกอบธุรกิจ ส่วนตัวซึ่งเป็นอาชีพอิสระทำให้มีเวลาร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคม มีรายได้ค่อนข้างสูง มีฐานะทางเศรษฐกิจดีทำให้บุคคลที่ประกอบอาชีพเหล่านี้ได้รับการยอมรับจากคนใน สังคมประกอบกับงานพัฒนาในด้านต่างๆ ของ อ.บ.ต. มีส่วนเอื้อประโยชน์ต่ออาชีพของตนเอง เนื่องจากสมาชิก อ.บ.ต. เป็นผู้นำในชุมชนและมีอาชีพค้าขาย จึงพบว่าส่วนมากมียานพาหนะ อำนวยความสะดวก รวมทั้งมีเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยเพราะว่าสมาชิก อ.บ.ต. มีความจำเป็น ที่ต้องติดต่อประสานงาน เป็นที่น่าสังเกตว่าการที่สมาชิก อ.บ.ต. มีโทรศัพท์มือถือ มีส่วนร่วม มากในการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ การติดตามประเมินผล การดำเนินงานของ อ.บ.ต. ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสามารถติดต่อสื่อสารได้โดยสะดวก รวดเร็ว ทันเหตุการณ์

การที่สมาชิก อ.บ.ต. โดยตำแหน่งมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อ.บ.ต. มากกว่าสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะว่าส่วนใหญ่มีทักษะและประสบการณ์การทำงาน ในระดับตำบล อีกทั้งปทัสสถานของสังคมชนบทในเขตการปกครองระดับตำบลและหมู่บ้านนั้น กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน จะมีบทบาทมากทั้งในฐานะผู้นำตามธรรมชาติและผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้ง จากทางราชการ ดังนั้น ข้อคิดเห็น ข้อสังเกต คำวินิจฉัย จึงมีน้ำหนักและมีอิทธิพลต่อ ความคิดเห็นของสมาชิกอื่น บทบาทในที่ประชุมของสมาชิกโดยตำแหน่งจึงมีความโดดเด่น การคัดค้านข้อคิดเห็นมีน้อย ในทางตรงกันข้ามสมาชิกคนอื่นๆ จะมีบทบาทน้อยลงเพราะต้อง เชื่อฟังและปฏิบัติตาม อย่างไรก็ตาม เมื่อ อ.บ.ต.ใด ครบวาระ 4 ปีจะต้องมีการเลือกตั้ง สมาชิกใหม่ บทเฉพาะกาลที่กำหนดให้กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบลเป็นสมาชิก อ.บ.ต. โดยตำแหน่งนั้นต้องหมดวาระไปนั่นคือ สมาชิก อ.บ.ต. ทั้งหมดจะต้องมาจากการ

เลือกตั้ง คาดว่าคนรุ่นใหม่ที่มีระดับการศึกษาสูง มีความรู้และมีอุดมการณ์ทางการเมือง จะลงสมัครเป็นสมาชิก อ.บ.ต. เพราะจะมีโอกาสแสดงความสามารถในการบริหารได้อย่าง เต็มที่

การที่ อ.บ.ต. ในจังหวัดลำพูนส่วนมากมีรายได้จากเงินภาษีบำรุงท้องที่น้อยทำให้ อ.บ.ต. ส่วนใหญ่มีวงเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนาทั้งหมดน้อย เป็นผลให้มีงบประมาณ ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาท้องถิ่นแม้ว่าจะได้รับเงินงบประมาณสนับสนุนจากทางราชการเพื่อ มาจัดทำโครงการพัฒนาตำบลก็ตาม ทำให้มีการจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนาการ เกษตรน้อย จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่าการจัดทำโครงการพัฒนาตำบลนั้น จะมุ่งเน้นแก้ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานของตำบล เช่น ถนน สะพาน ประปาหมู่บ้าน มาเป็นอันดับแรก ทำให้ อ.บ.ต. ส่วนใหญ่ไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะพัฒนาตำบลในด้าน อื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยเรื่องปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของ อ.บ.ต. ที่จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2538 ของกรมการปกครองว่าปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน ที่สำคัญคือ อ.บ.ต. มีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนาตำบลในด้านต่างๆ ได้อย่าง ครอบคลุมและทั่วถึงทำให้การพัฒนาตำบลไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จากปัญหา เรื่องการจัดสรรเงินงบประมาณดังกล่าวทำให้ในปี พ.ศ. 2542 ได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราช บัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งหมวดงบประมาณรายจ่าย ในรอบปีจะต้องจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อพัฒนาอาชีพของประชาชนในตำบลไม่น้อยกว่า ร้อยละ 30 ของเงินงบประมาณทั้งหมด ซึ่งต่อไปคาดว่า อ.บ.ต. คงจะมีการจัดสรรเงิน งบประมาณเพื่อการพัฒนาการเกษตรมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย (Recommendation from the Research Results)

ผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะบางประการสำหรับหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อนำไปกำหนดเป้าหมายทางปฏิบัติต่อไปนี้

1. ผลการวิจัย พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีการพัฒนาการเกษตรค่อนข้างน้อยและไม่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรเท่าที่ควร ดังนั้นหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเปลี่ยนแปลงเจตคติของสมาชิก อ.บ.ต. ที่มีต่ออาชีพทางการเกษตร และเข้าใจถึงความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาการเกษตร

2. จากการสัมภาษณ์สมาชิก อ.บ.ต. พบว่า สมาชิก อ.บ.ต. มากกว่าครึ่งมีอาชีพค้าขายและประกอบธุรกิจส่วนตัว ทำให้สมาชิก อ.บ.ต. ส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตร ดังนั้นหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรทำหน้าที่ประสานความเข้าใจเพื่อให้สมาชิก อ.บ.ต. ตระหนักถึงความจำเป็นและให้ความสำคัญต่องานพัฒนาการเกษตร

3. การจัดทำโครงการ และการจัดสรรเงินงบประมาณในการพัฒนาการเกษตร จากผลการวิจัย อ.บ.ต. ส่วนใหญ่มีการจัดทำโครงการและจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนาการเกษตรค่อนข้างน้อย จากการสัมภาษณ์สมาชิก อ.บ.ต. ปัญหาส่วนหนึ่งมาจากการประสานงานที่ดี ดังนั้นหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องควรเน้นการประสานงานกับสมาชิก อ.บ.ต. ให้มากขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่คือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรประจำตำบล

4. ปัญหาการประกอบอาชีพ เนื่องจากการเป็นสมาชิก อ.บ.ต. นั้นมีค่าใช้จ่ายหลักพอที่จะเลี้ยงตัวเองได้ สมาชิก อ.บ.ต. ทุกคนจึงต้องมีอาชีพอื่นของตนเอง จึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลาทุ่มเทให้กับงานใน อ.บ.ต. ได้เต็มที่และไม่มีแรงจูงใจที่มีนัยสำคัญพอที่จะให้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นสมาชิก อ.บ.ต. การทบทวนหาหนทางที่จะจัดสรรเงินเป็นค่าเบี้ยประชุมให้กับสมาชิก อ.บ.ต. จึงเป็นมาตรการที่จำเป็น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป (Recommendation for Further Study)

เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยบทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในครั้งต่อไป จึงมีข้อเสนอ ดังนี้

1. ควรมีงานวิจัยในลักษณะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ในแต่ละจังหวัดเพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้การพัฒนาการเกษตรต่อไป
2. ควรขยายขอบเขตพื้นที่ในการวิจัยให้กว้างขึ้นเพราะ อ.บ.ต. เป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาในระดับล่างสุดของประเทศ ซึ่งการศึกษาในหลายๆ พื้นที่จะทำให้เห็นภาพโดยส่วนรวมของบทบาทการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. เพื่อให้เป็นข้อมูลพื้นฐานแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายช่วยเหลือเกษตรกรตลอดจนวางแผนส่งเสริมการเกษตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ควรศึกษาถึงผลการดำเนินงานการพัฒนาการเกษตรของ อ.บ.ต. ทั้งนี้เพื่อทราบปัญหาและสาเหตุที่มีต่อการพัฒนาการเกษตร ซึ่งจะเป็นข้อมูลให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมต่อไป
4. ควรมีการเพิ่มประชากรในการวิจัยให้มากขึ้น เพื่อที่จะได้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามได้อย่างครบถ้วน

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง. 2538. **ข้อมูลสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล**. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

_____. 2538. **คู่มือวิทยากรสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลตาม
โครงการพัฒนาตำบล**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

_____. 2538. **แนวทางการปฏิบัติงานของสภาตำบลและองค์การบริหาร
ส่วนตำบล**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

_____. 2539. **ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการจัดตั้งองค์การบริหาร
ส่วนตำบล**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

_____. 2539. **รายงานการวิจัยเรื่องปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหาร
ส่วนตำบล**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2529. **การศึกษาการกิจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำ
ตำบลตามที่ได้รับมอบหมายกันที่ปฏิบัติจริง**. (รายงานการวิจัย) กรุงเทพมหานคร:
กองแผนงานและโครงการพิเศษ, กรมส่งเสริมการเกษตร.

กมล อุดลพันธ์, เชิดวิทย์ ฤทธิประศาสน์ และ สุจิตรา ธนानันท์. 2529. **การบริหารการ
พัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

โกวิทย์ พวงงาม. 2539. "ศักยภาพการบริหารของ อ.บ.ต. ปัญหาและอุปสรรค." **อาทิตย์**.
ฉบับที่ 992 (14-20) มิถุนายน 2539.

คณิต บุญสุวรรณ. 2538. **คู่มือสภาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบล**. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ลัญจกฉบับ จำกัด.

- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. 2539. การปกครองท้องถิ่นไทย. (พิมพ์ครั้งที่สอง). กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์แผนผังพิมพ์ดีงเซนเตอร์ จำกัด.
- ชัยยศ ศิริวัฒน์บวร. 2531. ความรู้และความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของกรรมการสภาตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณีกรรมการสภาตำบล ผู้ทรงคุณวุฒิ จังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพมหานคร: สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เชียวชาญ อาศวีฉนกุล. 2530. มิติใหม่ของการบริหารบุคคลในภาครัฐบาล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ทิตยา สุวรรณชฎ. 2527. วิทยาศาสตร์สังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- นำชัย ทนผล. 2529. การวางแผนและการประเมินในโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่สอง). เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- บรรพต วีระลัย. 2517. สังคมวิทยา-มนุษย์วิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญธรรม จิตต์อนันต์. 2536. การวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปธาน สุวรรณมงคล. 2530. สภาตำบลสามสิบปี: ยังหาบทบาทไม่พบ. กรุงเทพมหานคร: ประโยชน์การพิมพ์.
- ประคอง กรรณสุด. 2532. สถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์. (ฉบับปรับปรุงแก้ไข). กรุงเทพมหานคร: บริษัทศูนย์หนังสือ ดร.ศรีสง่า จำกัด.

- พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์. 2528. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: พงษ์ศักดิ์การพิมพ์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**.
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- พัทธา สายบุญ. 2530. **กลไกของสังคม**. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไพบุลย์ ช่างเรียน. 2516. **สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แพร่พิทยา.
- ไพฑูริย์ เครือแก้ว. 2513. **ลักษณะสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: จัดพิมพ์โดยประชาสามัคคีธรรม บรรณารักษ์ น.ส.พ.ไทย.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2536. **การบริหารงานพัฒนาชนบท: การพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารงานพัฒนาของสภาตำบล สาเหตุปัญหาและแนวทางแก้ไข**.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สมยศ สุวิทยาภรณ์. 2534. **บทบาทการบริหารโครงการนักวิชาการเกษตรประจำสำนักงานเกษตรภาคใต้**. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2536. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุพัตรา สุภาพ. 2528. **สังคมวิทยา**. (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่แปด). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

- สุรศักดิ์ ศรีมงคล, พันตรี. 2523. **บทบาทของสภาตำบลในการพัฒนาชนบท.**
กรุงเทพมหานคร: เอกสารวิจัยการปฏิบัติงานของนักศึกษาโรงเรียนนักปกครอง
ระดับสูงรุ่นที่ 12. วิทยาลัยการปกครอง.
- สุริยนต์ ศรีจันทร์. 2523. **บทบาทของคณะกรรมการสภาตำบลต่อการวางแผนพัฒนา**
ตำบล. กรุงเทพมหานคร: เอกสารวิจัยของนักศึกษาโรงเรียนนายอำเภอรุ่นที่ 30
วิทยาลัยการปกครอง.
- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2527. **วิทยาศาสตร์สังคม.** กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำพูน. 2540. **แบบบัญชีรายชื่อสมาชิกสภาองค์**
การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลำพูน.
- อมร รักษาสัตย์ และชัตติยา กรรณสูต. 2515. **ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาประเทศ.**
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- อนุสรณ์ ศิริชาติ. 2539. "คลีมาน อ.บ.ต. วันนี้เลือกตั้งอำนาจสุ่มมือประชาชน." **มติชนรายวัน.**
ฉบับวันที่ 8 เมษายน 2539. น.19.
- อนุศักดิ์ จันทร์มา. 2537. **ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการแสดงออกในบทบาท**
การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในจังหวัด
อุบลราชธานี. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- เอ็ด สาระภูมิ. 2527. **พฤติกรรมบุคคลในองค์การ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิรัชดา
84 แมนเน็ตแมนส์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์
เรื่อง

บทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ในการศึกษาระดับปริญญาโท สาขา
ส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งนี้นำไป
ใช้ประโยชน์ในการวิจัยเพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ แบบสัมภาษณ์มี 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก
องค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกองค์การ
บริหารส่วนตำบล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำไปใช้ประโยชน์ในงานวิจัยเท่านั้น และจะถือเป็น
ความลับ รวมทั้งไม่มีผลเสียต่อผู้ให้สัมภาษณ์แต่ประการใด

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง

บทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน

(สำหรับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล)

เลขที่แบบสัมภาษณ์

องค์การบริหารส่วนตำบล.....

[][]1-3

อำเภอ..... จังหวัด ลำพูน

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน () และเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม

1. อายุ.....ปี

[][] 4-5

2. ระดับการศึกษา

[] 6

 1. ประถมศึกษาชั้นบังคับ 2. มัธยมศึกษาตอนต้น 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย, ประกาศนียบัตรวิชาชีพ 4. อนุปริญญา, ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 5. ปริญญาตรี 6. อื่นๆ (ระบุ).....

3. ภูมิลำเนา

[] 7

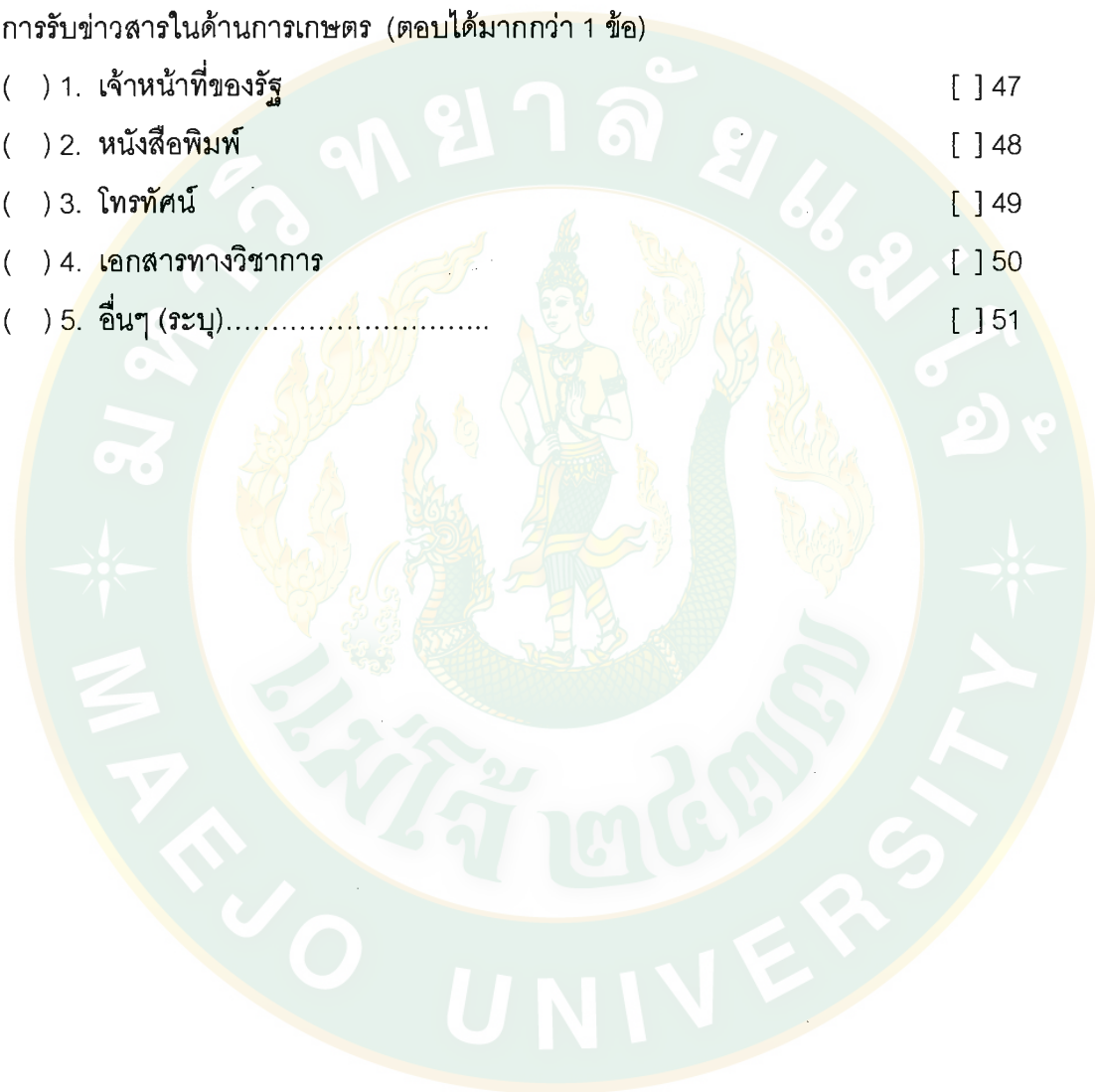
 1. เป็นคนในพื้นที่ 2. มาจากแหล่งอื่น

4. หากย้ายมาจากแหล่งอื่น ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบล..... ปี

[][] 8-9

5. อาชีพหลัก [] 10
- () 1. เกษตรกรรม
- () 2. ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว
- () 3. รับจ้างเหมา
- () 4. อื่นๆ (ระบุ).....
- รายได้จากอาชีพหลัก..... บาท [] [] [] [] [] [] 11-16
6. อาชีพรอง [] 17
- () 1. เกษตรกรรม
- () 2. ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว
- () 3. รับจ้างเหมา
- () 4. อื่นๆ (ระบุ).....
- รายได้จากอาชีพรอง..... บาท [] [] [] [] [] [] 18-23
7. รายได้รวมโดยเฉลี่ยต่อปี..... บาท [] [] [] [] [] [] 24-30
8. ในครัวเรือนของท่านมีสิ่งของเครื่องใช้เหล่านี้หรือไม่
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 8.1 ยานพาหนะ
- () 1. ไม่มี [] 31
- () 2. มี [] 32
- () 2.1 รถจักรยานยนต์ [] 33
- () 2.2 รถยนต์ [] 34
- () 2.3 รถอีแต๋น [] 35
- () 2.4 อื่นๆ [] 36
- (ระบุ).....
- 8.2 เครื่องมือสื่อสาร
- () 1. ไม่มี [] 37
- () 2. มี [] 38
- () 2.1 วิทยุสื่อสาร [] 39
- () 2.2 โทรศัพท์ [] 40
- () 2.3 โทรศัพท์มือถือ [] 41

9. ตำแหน่งของสมาชิก อ.บ.ต. [] 42
- () 1. โดยตำแหน่ง (กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน)
- () 2. โดยการเลือกตั้ง
10. ประสบการณ์ฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับ อ.บ.ต. ครั้ง [][] 43-44
11. ประสบการณ์ฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการเกษตร..... ครั้ง [][] 45-46
12. การรับข่าวสารในด้านการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1. เจ้าหน้าที่ของรัฐ [] 47
- () 2. หนังสือพิมพ์ [] 48
- () 3. โทรทัศน์ [] 49
- () 4. เอกสารทางวิชาการ [] 50
- () 5. อื่นๆ (ระบุ)..... [] 51

- ตอนที่ 2** ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด เกณฑ์ในการวัดการมีส่วนร่วม การดำเนินงานของสมาชิก อ.บ.ต. กำหนดค่าวัดดังนี้
- มีส่วนร่วมมากที่สุด** หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ของ อ.บ.ต. ทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้ง
- มีส่วนร่วมมาก** หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ของ อ.บ.ต. เป็นส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 75
- มีส่วนร่วมปานกลาง** หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ของ อ.บ.ต. เป็นบางครั้งหรือประมาณร้อยละ 50
- มีส่วนร่วมน้อย** หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ของ อ.บ.ต. เพียงเล็กน้อยหรือประมาณร้อยละ 25
- มีส่วนร่วมน้อยที่สุด** หมายถึง เกือบจะไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ของ อ.บ.ต. เลย หรือมีส่วนร่วมไม่ถึงร้อยละ 25

เรื่อง	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	น้อย (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ก. ร่วมวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ					
1. ร่วมวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูล จ.ป.ฐ. และ ก.ช.ช. 2 ค					[] 52
2. การมีส่วนร่วมในการกำหนด ปัญหาของตำบล					[] 53
3. การมีส่วนร่วมในการจัด ลำดับปัญหาความต้องการ ของตำบล					[] 54
4. การตัดสินใจในการกำหนด โครงการและกิจกรรมของ อ.บ.ต.					[] 55

เรื่อง	ระดับการมีส่วนร่วม					
	มากที่สุด (5)	น้อย (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
5. การตัดสินใจในการกำหนด วงเงินงบประมาณในการจัด ทำโครงการและกิจกรรมของ อ.บ.ต.						[] 56
ข. ร่วมจัดทำแผนและการประชุม						
1. การจัดทำแผนพัฒนาตำบล						[] 57
2. การเสนอญัตติและการตั้ง กระทู้ถามในที่ประชุม						[] 58
3. การลงมติในที่ประชุม						[] 59
4. การจัดทำร่างข้อบังคับของ ตำบล						[] 60
5. การบริหารงานบุคคลของ อ.บ.ต.						[] 61
ค. ร่วมติดตามและประเมินผล						
1. การติดตามประเมินผลก่อน ดำเนินโครงการ						[] 62
2. การติดตามประเมินผล ระหว่างดำเนินโครงการ						[] 63
3. การติดตามประเมินผลเมื่อ เสร็จสิ้นโครงการ						[] 64

แบบสัมภาษณ์
เรื่อง
บทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน
(สำหรับประธานองค์การบริหารส่วนตำบล)

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ในการศึกษาระดับปริญญาโท สาขา
ส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งนี้นำไป
ใช้ประโยชน์ในการวิจัยเพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ แบบสัมภาษณ์มี 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินงานการพัฒนาการเกษตรขององค์การ
บริหารส่วนตำบล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำไปใช้ประโยชน์ในงานวิจัยเท่านั้น และจะถือเป็น
ความลับ รวมทั้งไม่มีผลเสียต่อผู้ให้สัมภาษณ์แต่ประการใด

บทบาทการพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำพูน

องค์การบริหารส่วนตำบล..... [] [] 1-2
อำเภอ..... จังหวัด ลำพูน เลขที่แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. จำนวนหมู่บ้าน หมู่บ้าน [] [] 3-4
2. พื้นที่ทั้งหมด..... ไร่ [] [] [] [] 5-9
3. พื้นที่ทำการเกษตร.....ไร่ [] [] [] [] 10-14
4. จำนวนครัวเรือนทั้งหมด..... ครัวเรือน [] [] [] [] 15-18
 - 4.1 จำนวนครัวเรือนที่ทำการเกษตร..... ครัวเรือน [] [] [] [] 19-22
5. แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร (ข้อ 1-4 ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () 1. น้ำชลประทาน [] 23
 - () 2. สูบน้ำด้วยไฟฟ้า [] 24
 - () 3. น้ำบาดาล [] 25
 - () 4. แหล่งน้ำธรรมชาติ, อ่างเก็บน้ำ, ป่อน้ำ [] 26
 - () 5. อาศัยน้ำฝนอย่างเดียว [] 27
6. สภาพเส้นทางคมนาคม [] 28
 - () 1. ลูกรัง
 - () 2. ลาดยาง
 - () 3. ลาดยางเป็นบางส่วน
 - () 4. อื่นๆ (ระบุ).....
7. รายได้ของ อ.บ.ต..... บาท [] [] [] [] [] [] [] 29-36
 - 7.1 เงินงบประมาณ..... บาท [] [] [] [] [] [] [] 37-43
 - 7.2 ภาษีบำรุงท้องที่..... บาท [] [] [] [] [] [] [] 44-50
8. ระดับชั้นของ อ.บ.ต..... [] 51

ตอนที่ 2 การดำเนินงานพัฒนาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. วงเงินงบประมาณพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร [] [] [] [] [] [] [] 52-58
ทั้งหมด..... บาท
2. อ.บ.ต. มีการดำเนินงานพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร
 - 2.1 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
 - () 1. ไม่มี [] 59
 - () 2. มี จำนวน..... โครงการ [] 60
 - 2.2 ถนนเพื่อขนส่งผลผลิต
 - () 1. ไม่มี [] 61
 - () 2. มี จำนวน..... โครงการ [] 62
 - 2.3 ตลาดสินค้าเกษตร
 - () 1. ไม่มี [] 63
 - () 2. มี จำนวน..... โครงการ [] 64
 - 2.4 ยุ้งฉางเพื่อเก็บผลผลิต
 - () 1. ไม่มี [] 65
 - () 2. มี จำนวน..... โครงการ [] 66
 - 2.5 รวมโครงการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร
ทั้งหมด..... โครงการ [] [] 67-68
 - 2.6 วงเงินงบประมาณพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร [] [] [] [] [] [] [] 69-75
ทั้งหมด..... โครงการ
3. อ.บ.ต. มีการดำเนินงานพัฒนาการผลิตทางการเกษตร
 - 3.1 มีโครงการจัดฝึกอบรมความรู้ทางการเกษตร
 - () 1. ไม่มี [] 76
 - () 2. มี จำนวน..... โครงการ [] 77
 - 3.2 มีโครงการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการผลิต
 - () 1. ไม่มี [] 78
 - () 2. มี จำนวน..... โครงการ [] 79

- 3.3 การจัดหาปัจจัยการผลิต
- () 1. ไม่มี [] 80
- () 2. มี จำนวน..... โครงการ [] 81
- 3.4 รวมโครงการพัฒนาการผลิตทางการเกษตร
ทั้งหมด..... โครงการ [][] 72-83
- 3.5 วงเงินงบประมาณพัฒนาการผลิตเพื่อการเกษตร
ทั้งหมด..... บาท [][][][][][][] 84-90
4. อ.บ.ต. มีการดำเนินงานพัฒนาสถาบันกลุ่มทางการเกษตร
- 4.1 มีการจัดทำโครงการสนับสนุนกลุ่มเกษตรกร
- () 1. ไม่มี [] 91
- () 2. มี จำนวน..... โครงการ [] 92
- 4.2 มีการจัดทำโครงการสนับสนุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- () 1. ไม่มี [] 93
- () 2. มี จำนวน..... โครงการ [] 94
- 4.3 มีการจัดทำโครงการสนับสนุนกลุ่มยุวเกษตรกร
- () 1. ไม่มี [] 95
- () 2. มี จำนวน..... โครงการ [] 96
- 4.4 มีการจัดทำโครงการสนับสนุนกลุ่มกิจกรรม
- () 1. ไม่มี [] 97
- () 2. มี จำนวน..... โครงการ [] 97
- 4.5 รวมโครงการสนับสนุนสถาบันกลุ่มเกษตร [][] 98-99
ทั้งหมด..... โครงการ
- 4.6 วงเงินงบประมาณโครงการสนับสนุนสถาบันกลุ่ม
เกษตรกรทั้งหมด..... บาท [][][][][][][] 100-106

ภาคผนวก ข.
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-สกุล: นายถาวร ธรรมตา
- วัน เดือน ปีเกิด 13 ธันวาคม พ.ศ. 2502
- ประวัติการศึกษา: - มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเมธีวุฒิกิจ จังหวัดลำพูน
 - มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสวนบุญญโญปถัมภ์ จังหวัดลำพูน
 - ประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปว.ท.) โรงเรียนเกษตรกรรมลำพูน ปี พ.ศ. 2523
 - ปริญญาตรี ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์บัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปี พ.ศ.2529
- ประวัติการทำงาน: - เจ้าพนักงานการเกษตร 2 สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี ปี พ.ศ. 2524
 - เจ้าพนักงานการเกษตร 5 สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ปี พ.ศ. 2543